

કિં. ₹૨૦/-
પાના નં. ૧

ડિસેમ્બર-૨૦૨૦
જાન્યુઆરી-૨૦૨૧

સળંગ અંક: ૮૭
વર્ષ: ૧૬

શ્રી કચ્છી માડું કંસારા-સોની જ્ઞાતિનું પારિવારીક સામાયિક

એકમેકને ઓળખવાનો

જ્ઞાતિસેતુ

gnyatisetu.com

તંત્રી મંડળ : હંસરાજ કંસારા (મુખ્ય તંત્રી) • અતુલ સોની

શ્રી કચ્છી
માડું કંસારા-સોની
જ્ઞાતિ મંડળ
અમદાવાદ

જ્ઞાતિજનો દ્વારા • જ્ઞાતિજનો માટે

MED AID

સ્વ. કાન્તીલાલ નાગજીભાઈ ખારમદા
મેડિકલ સંસ્થાના હેડ

અમદાવાદ જ્ઞાતિ દ્વારા રક્તલેપીય પ્રોગ્રામ

વિદ્યાસેતુ
વેબ્સાઇટ વિદ્યા વાનાનિ સર્વવા

ઋતુ વસંત

કુદરતની કલર પેલેટ

શુભારંભ
સાર્વજનિક
પ્રાથમિક
નિદાન કેન્દ્ર
ભુજ

ફોટો: શુભાંકર રોય, 'બર્ડ ફોટોગ્રાફર'

 /shubhankar_bird_photography

અથ શ્રી યમુનાકષ્ટમ્ ...૪ | મન એટલે શું ...૧૭ | સત્ય પછીનું સત્ય...૨૧ | કોવિડ રસી વિશે ઉપયોગી માહિતી...૨૩ | નક્ષત્ર જ્યોતિષ...૪૧

Bhartbhai Soni

Bhaumik Soni

Nishant Soni

Shree Ambica Touch

Gold Testing Lab. | Bullion | Refiners

Now we are NABL Accredited Lab. (Indian Gov. Approved)

Special Services Available

Manual Gold Testing Lab. | Computerized Gold Testing Lab.
Fire Assay Gold Testing Lab. | Gold Bullion (Online Gold Rate)
Gold Melting & Refining Services | Gold Bar Making Service

આપનાં સોનાની સામે ૯૯.૯૦% ની શુદ્ધતા વાળા ગોલ્ડબાર દરેક સાર્થકમાં ઉપલબ્ધ રહેશે.

“Gold Bars with
Security Code”

“Bhaumik Jewellers”

First Ever in Gujarat - Online
Gold Booking / Live Rate from
Website & Mobile App

www.shreeambicabullion.com

We Provide “POWDER FREE”
99.90% Purity Reg. Gold Bars

C. G. Road
(079) 26461281

Satellite
(079) 26751281

Vaadaj
(079) 27642281

Manekchowk
(079) 22153581

Corporate Office: GF-01, Gold Souk Complex, B/h. Sapphire Tower, Nr. Iscon Arcade,
C.G. Road, Ahmedabad-6, Gujarat. Phone: 26461281, 30001281 | Help Line No.: 94287 39422

મુખ્ય તંત્રી

હંસરાજ કંસારા ૦૭૯ ૨૬૮૭૨૩૫૦

તંત્રી મંડળ

અતુલ સોની ૯૭૨૫૦ ૩૮૧૪૦

તુલસીદાસ કંસારા ૯૮૨૫૦ ૮૨૬૩૯

ચેરમેન

મનુભાઈ કોટડીયા ૯૬૦૧૨ ૭૫૦૭૮

માનદ્ સંયોજક

અતુલ સોની ૯૭૨૫૦ ૩૮૧૪૦

ડિઝાઇન / મુદ્રણ આયોજક

જયેશ ઘડિયાળી ૯૦૩૩૨ ૨૭૧૭૨

વેબસાઈટ

ચિરાગ બુદ્ધભટ્ટી ૯૯૭૯૬ ૩૬૨૬૬

જ્ઞાતિ પ્રમુખ

ગીરીશભાઈ સોની ૯૮૨૪૦ ૬૩૯૭૦

જાહેરાત તથા લવાજમ માટે સંપર્ક :

● અમદાવાદ

નીલેશ રમેશભાઈ પોમલ ૯૪૨૮૧ ૧૬૧૪૧

● ભુજ

મનોજભાઈ બારમેડા ૯૩૨૦૮ ૫૧૩૪૭

● અંબાર

અનિલ એસ. સોની ૯૮૨૪૨ ૮૫૨૧૦

● નખત્રાણા

પ્રદુલભાઈ કંસારા (ઉદય સ્ટેશનરી) ૯૮૭૯૧ ૨૨૨૬૫

● માધાપર

હિતેશ સોની (કરણ જ્વેલર્સ) ૯૪૨૭૪ ૪૩૮૭૪

● સાબરકાંઠા

દિનેશભાઈ સોની (વેશાલી જ્વેલર્સ-તલોદ) ૯૬૦૧૭૧૭૫૫૫

● આદિપુર

સુનીલ સોલંકી ૯૯૨૫૪ ૭૬૮૯૧

● ગાંધીધામ

કિશોર સોલંકી ૯૮૨૫૫ ૩૩૩૭૧

● માંડવી

વિનોદભાઈ હેડાઉ ૯૮૯૮૮ ૩૧૫૨૦

માનદ્ સંયોજક (ભુજ)

સુરેશ બીજલાણી ૯૮૭૯૦ ૪૩૫૫૧

સુધા બુદ્ધભટ્ટી ૯૯૨૫૩ ૧૩૭૩૪

જ્ઞાતિસેતુ પત્ર-વ્યવહાર માટે સંપર્ક :

અતુલ સોની, ઈ-૫૦૪, આર્યમાન આવાસ, સાંઈબાબા

મંદિર સામે, દેવાશિષ સ્કુલ પાસે, સેટેલાઈટ, અમદાવાદ-૧૫.

કાર્યાલય : ૧૫, સુપર મોલ, સી.જી. રોડ, અમદાવાદ. ફોન : ૦૭૯-૪૮૯૭૧૩૨૨

વેબ સાઈટ : www.gnyatisetu.com

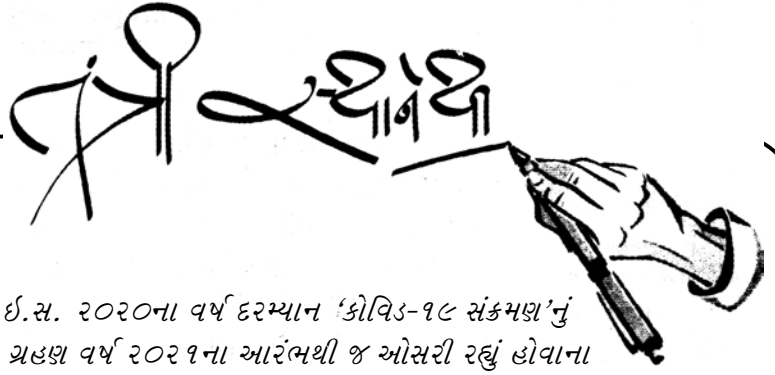
ઈ-મેલ : gnyatisetu@gmail.com

ટ્યુટક કિંમત રૂ. ૨૦/-

ત્રિ-વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩૦૦/-

આજીવન (૧૫ વર્ષ) રૂ. ૧૫૦૦/-

'જ્ઞાતિસેતુ'માં પ્રસ્તુત રચનાઓમાં રજૂ કરેલા વિચારો જે તે લેખકોના છે. 'જ્ઞાતિસેતુ' એની સાથે સંમત હોવું આવશ્યક નથી.

ઈ.સ. ૨૦૨૦ના વર્ષ દરમ્યાન 'કોવિડ-૧૯ સંક્રમણ'નું ખગ્રાસ ગ્રહણ વર્ષ ૨૦૨૧ના આરંભથી જ ઓસરી રહ્યું હોવાના સંકેત સ્પષ્ટ વર્તાઈ રહ્યા છે. આમ જનજીવન પૂર્વવત ધબકતું થઈ રહ્યું છે, ત્યારે, આપણા સમાજની નવોલ્લાસ અને આશાજનક ઐંદાશ આપતી ઘટનાઓના પ્રતિબિંબ 'સેતુ', એના વર્ષ ૨૦૨૧ના પ્રથમ અંકમાં ઝીલે છે.

આપણા સમાજના મધ્યબિંદુ સમાન ભુજ મધ્યે, કંસારા સોની જ્ઞાતિ મેડિકલ ફંડ સમિતિ દ્વારા સાર્વજનિક આરોગ્ય કેન્દ્રનો શુભારંભ થયો છે. આપણા પરિવારોની આકાંક્ષા અને અપેક્ષાઓની પૂર્તિ કરતી આ પ્રવૃત્તિ શરૂ કરવાનું ભુજ સમાજના આગેવાનોનું વર્ષોથી સેવેલું સ્વપ્નું સાકાર થયું છે. હર્ષની વાત એ પણ છે કે, આ આરોગ્ય કેન્દ્ર થકી, ચિકિત્સા ક્ષેત્રે ૩૭ વર્ષનો યશસ્વી અનુભવ ધરાવતા ડૉ. નરેન્દ્ર વર્માની સેવાઓનો આપણા સમાજને ભરપૂર લાભ મળશે. અત્રે સાઠના દાયકા દરમ્યાન ભુજના વાણિયાવાડ સ્થિત જેન સાર્વજનિક દવાખાના (બે આના વાળું)ના લોકપ્રિય ડોક્ટર બક્ષી, યાદ આવે છે. અમને વિશ્વાસ છે કે સાર્વજનિક આરોગ્ય કેન્દ્ર અને ડૉ. વર્મા પણ એ જ રીતે આપણા સમાજના પરિવારો માટે માયાળુ તબીબ તરીકે જાણીતા અને માનીતા થશે.

ભુજ મધ્યે, ૨૦ જાન્યુઆરીના રોજ આપણા કુળદેવી મહાકાલી માતાજીનો ૩૭૯મો પાટોત્સવ પણ 'કોરોના' પ્રતિબંધોના યુસ્ત પાલન છતાં પરંપરાગત રીતે શ્રદ્ધાપૂર્વક અને ઉમંગભરે ઉજવાઈ ગયો. 'સેતુ' એની સહર્ષ નોંધ લે છે.

દિનાંક ૨૭-૧૨-૨૦૨૦ના રોજ, ભુજની કેટલીક સામાજિક સંસ્થાઓ અને જ્ઞાતિ અગ્રણીઓ દ્વારા આપણા સમાજના સંમિશ્ર કાર્યકર શ્રી અનિલભાઈ છત્રાળાનું સન્માન થયું. કર્તવ્યનિષ્ઠ કાર્યકરનું સમયાનુરૂપ ઉચિત સન્માન કરતી આ ઘટનાની પણ 'સેતુ' સહર્ષ નોંધ લે છે.

કોરોના-વિદાયને વાસ્તવિક બનાવતી મહત્ત્વની ઘટના, 'સફળ પ્રતિરોધક વેક્સિન'નો પ્રયોગ પણ વધારંભે, અત્ર તત્ર સર્વત્ર થઈ રહ્યો હોવાની નોંધ લેતું 'સેતુ' આ અંકમાં, આપણા સમાજના ડૉ. શૈલેષ બારમેડાએ વેક્સિન વિશે સમયોચિત અધિકૃત માહિતી આપતો લેખ આપ્યો છે, જે આ અંકની વિશેષ ઉપલબ્ધિ છે. વેક્સિન લેવી કે નહીં, એની કોઈ આડઅસરો છે કે નહીં, આદિ અનેક શંકા કુશંકાઓથી 'બે મન' આમ - માનસને સાચી સમજ આપતો આ લેખ, આપણા સમાજના પ્રત્યેક પરિવાર માટે ખાસ ઉપયોગી થશે. કોરોના ગ્રહણના ઓસરતા અંધકાર વચ્ચે પ્રકાશ પાથરતા અન્ય લેખોમાં શ્રીમતી બીના કંસારાનો 'ભારત રોજગાર યોજના' લેખ અને શ્રી નિમેષ ફડકેનો કચ્છમાં ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રે બમણા વિકાસની સંભાવનાઓ દર્શાવતો લેખ, ખાસ નોંધપાત્ર છે.

અસ્તુ.

— હંસરાજ કંસારા

શ્રી યમુનાષ્ટકમની ષોડશગ્રંથમાં ગણના છે. તેની રચના શ્રી મહાપ્રભુજીએ કરેલી છે. શ્રી યમુનાષ્ટકમમાં શ્રી યમુનાજીનું સ્વરૂપ, તેમનો પ્રભાવ, તેમની સર્વશ્રેષ્ઠતા અને તેમના સેવનથી ભગવત્ કૃપાની પ્રાપ્તિ વગેરેનું સારી રીતે નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે.

નમામિ યમુનામહં સકલ સિદ્ધિહૃતુંમુદા
મુરારિપદપંકજસ્કુરદમંદરેણુલ્કટામ્
તટસ્થનવકાનનપ્રકટમોદપુષ્પાંબુના
સુરાસુરપૂજિતસ્મરપિતુઃશ્રિયંબિભ્રતીમ્ ॥ ૧

સકળ અલૌકિક સિદ્ધિઓના કારણરૂપ, મુરારિના ચરણ-કમળના ચળકતા ઘણા પરાગથી ઉત્કટ બનેલા, કાંઠે રહેલા નવીન વનનાં સ્પષ્ટ સુગંધીવાળા ફૂલોવાળા જળ વડે સુર અને અસુર ભક્તો વડે સારી રીતે પૂજાયેલ શ્રીકૃષ્ણની શોભાને ધારણ કરનાર શ્રી યમુનાજીને હું હર્ષથી નમું છું.

ક્લિન્દગિરિમસ્તકે પતદમન્દપૂરોજજવલા
વિલાસગમનોલ્લસત્પ્રકટગણ્ડશૈલોત્રતા
સઘોષગતિદન્તુરા સમધિરૂઢલોલોતમા
મુકુંદરતિવર્ધિની જયતિ પદ્મબન્ધોઃ સુતા ॥ ૨

ક્લિન્દગિરી ઉપર પડવાથી તીવ્ર પૂરથી ઉજ્જવળ દેખાતાં વિલાસી ગતિ વડે સુશોભિત અને પ્રગટ ગંડશલો વડે ઊંચા દેખાતા, શબ્દ સહિત પ્રવાહની ગતિથી દરિયાના મોજાની પેઠે ચડતા ઉતરતા વિવિધ વિકારવાળા ઉત્તમ દોલોમાં જાણે સારી રીતે આરૂઢ હોય એવા મુકુંદની પ્રીતિ ભક્તિ પ્રત્યે વધારનારાં પદ્મના ભાઈ સૂર્યની પુત્રી શ્રી યમુનાજી સર્વ શ્રેષ્ઠતાથી બિરાજે છે.

ભુવં ભુવનપાવનીમધિગતામનેક સ્વનૈઃ
પ્રિયાભિરિવ સેવિતાં શુકમયૂરહંસાદિભિઃ
તરન્ભુજર્કકણપ્રકટમુક્તિકાવાલુકા
નિતમ્બતટસુન્દરીં નમત કૃષ્ણતુયપ્રિયામ્ ॥ ૩

જગતમાં સ્વજનને પાવન કરનારા, પૃથ્વી ઉપર પધારેલા પ્રિય ગોપીજનોની પેઠે અનેક સ્વર વડે શૂક મયૂર અને હંસાના વડે સેવાયેલાં, તરંગરૂપી શ્રીહસ્તમાં પહેરેલ કંકણની મધ્યમાં જણાતા મોતીરૂપી રેતીવાળા તટ જેવા નિતંબવાળા સુંદરી શ્રીકૃષ્ણનાં ચતુર્થપ્રિયા શ્રી યમુનાજીને હે ભક્તો, તમે નમો.

અનન્તગુણભૂષિતે શિવવિરજચિદેવસ્તુતે
ઘનાઘનનિભે સદા ધ્રુવપરાશરાભીષ્ટદે ।
વિશુદ્ધમથુરાતટે સકલગોપગોપીવૃત્તે
કૃપાજલધિસંશ્રિતે મન મનઃ સુખં ભાવય ॥ ૪

અનંતગુણોથી શોભાયમાન, શિવબ્રહ્માદિ દેવવડે સ્તુતિ કરાયેલાં, ગાઢ મેઘના સરખી કાંતિવાળા ધ્રુવ અને પરાશરને સદા ઈષ્ટ ફળ આપનારા, વિશુદ્ધ મથુરાજી જેમના તટ ઉપર આવેલા છે એવા સકળ ગોપ અને ગોપીથી વીંટાયેલા કૃપાના સાગર શ્રીકૃષ્ણનો આશ્રય કરીને રહેલાં શ્રી યમુનાજી મારા મનને સુખી કરો.

યયા ચરણપદ્મજા મુરરિપોઃ પ્રિયંભાવુકા
સમાગમનતોડભવત્સકલસિદ્ધિદા સેવતામ્ ।
તયા સદૃશતામિયાત્કમલજાસપત્નીવયત્
હરિપ્રિયકલિન્દયા મનસિ મે સદા સ્થીયતામ્ ॥ ૫

જેની સાથે સમાગમ થવાથી શ્રી ઠાકોરજીના ચરણકમળમાંથી પ્રગટ થયેલાં શ્રી ગંગાજી મુરારિના પ્રિય ભાવવાળા થયા અને જે પોતાની સેવા કરનારને સકળ સિદ્ધિ આપનારા થયા તે શ્રી યમુનાજીની સાથે બરાબરી કોણ કરે? જો તેમની સમાનતાને પામે તો શોક્ય શ્રી લક્ષ્મીજી જ કાંઈક પામે. શ્રી હરિના પ્રિય ભક્તોના કલેશને દૂર કરનાર શ્રી યમુનાજી માર મનમાં હંમેશાં નિવાસ કરો.

નમોડસ્તુ યમુને સદા તવ ચરિત્રમત્યદ્ભુતં
ન જાતુ યમયાતના ભવતિ તે પયઃપાનતઃ ।
યમોડપિ ભગિનીસુતાન્કથમુ હંતિ દુષ્ટાનપિ
પ્રિયોભવતિસેવનાત્તવ હરેયથા ગોપિકાઃ ॥ ૬

હે યમુનાજી, તમને સદા નમન હો. આપનું ચરિત્ર અતિ અદ્ભુત છે. તમારા પયઃ પાનથી યમસંબંધી દુઃખ ક્યારે પણ થતું નથી. યમ પણ ભાણેજ દુષ્ટ છતાં પણ તેને અરે શું મારે છે? જે પ્રમાણે ગોપીજનો તમારા સેવનથી હરિને પ્રિય થયા છે તે પ્રમાણે તમારા સેવનથી જીવ હરિને પ્રિય છે.

મમાસ્તુ તવ સન્નિધૌ તનુનવત્વમેતાવતા
ન દુર્લભતમા રતિમુરરિપો મુકુંદપ્રિયે ।
અતોડસ્તુ તવ લાલના સુરધુની પરં સંગમાત્
તતૈવ ભુવિ કીર્તતા ન તુ કદાપિ પુષ્ટિસ્થિતૈઃ ॥ ૭

હે મુકુંદપ્રિયે આપની સમીપમાં મારા શરીરનું નવાપણું હો. એટલામાંથી મુરારિમાં પ્રીતિ થવી અતિ દુર્લભ નથી. એ પ્રમાણે આપનું મારા પ્રત્યે લાલન હો. શ્રી ગંગાજી પણ કેવળ આપના સંગમથી પૃથ્વીમાં વખણાયેલા છે. પણ આપના વિના એકલાને વખણેલા નથી. તેમાં પણ પુષ્ટિમાર્ગમાં રહેલા જીવોએ તો આપના વિના એકના શ્રી ગંગાજીને ક્યારે પણ વખણેલા નથી.

સ્તુતિં તવ કરોતિ કઃ કમલજસપત્નિ પ્રિયે
હરેર્યદનુસેવયા ભવતિ સૌખ્યમામોક્ષતઃ ।
ઈયં તવ કથાધિકા સકલગોપિકાસંગમ
સ્મરશ્રમજલાણુભિઃ સકલ ગાત્રજૈઃ સંગમઃ ॥ ૮

હે શ્રી લક્ષ્મીજીનાં શોક્ય! હે પ્રિયે! તમારી સ્તુતિ કોઈ કરી શકતું નથી. શ્રી લક્ષ્મીજીનું પ્રભુની સાથે સેવન વડે મોક્ષ પર્યંત સુખ થાય છે. પરંતુ તમારી સેવાથી સર્વશ્રીઅંગથી ઉત્પન્ન થયેલાં સર્વ ગોપીજનના સમાગમથી થયેલા શ્રમ જલનાં બિંદુઓની સાથે સમાગમ થાય છે. આ તમારી મહત્તા અધિક છે.

તવાષ્ટકમિદં મુદા પઠતિ સૂરસૂતે સદા
સમસ્તદુરિતશયો ભવતિ વૈ મુકુન્દરતિઃ ।
તયા સકલસિદ્ધયો મુરરિપુશ્ચ સંતુષ્યતિ
સ્વભાવવિજયો ભવેદ્દતિવલ્લભઃ શ્રીહરેઃ ॥ ૯

હે સૂર્યનાં પુત્રી! આપના આ અષ્ટકનો જે પાઠ કરે છે તેનાં બધાં પાપોનો નાશ થાય છે. મુકુંદમાં પ્રીતિ થાય છે. તે પ્રીતિ વડે સકળ અલૌકિક સિદ્ધિ થાય છે અને છેવટ સ્વભાવનો વિજય થાય છે. આ અનુક્રમથી શ્રીહરિમાં પ્રેમરૂપ ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. ■

ટૂંકી વાર્તા : વૃદ્ધાશ્રમ

“આવા કળીયુગમાં કોઈ દીકરો પોતાના બાપનો સગો નથી. આપણે ભલે પેટે પાટા બાંધીને તેને ઉછેર્યો હોય, પરંતુ જ્યારે એને એ પાટા બાંધેલા પેટને પાળવાની વાત આવે ત્યારે બધા દીકરાઓને આ વૃદ્ધાશ્રમ જ યાદ આવે.” રજીસ્ટરમાં લેખન કાર્ય કરી રહેલા રમેશભાઈ બોલ્યા.

“સાચી વાત છે. પણ શું થાય છોરું કછોરું થાય પણ...” સુરેશભાઈની વાતને અટકાવતા વચ્ચે જ રમેશભાઈ બોલ્યા, “હવે માવતરને પણ પહેલા જેવા માવતર ન રહેવું જોઈએ. તેમણે પણ પોતાની જાંદગી જીવી જાણવી.”

“તમને આજે નિખિલની યાદ આવતી લાગે છે!”

“ના, જરા પણ નહીં. એને હું યાદ નહીં આવતો હોઉં, તો હું પણ શા માટે એને...” રમેશભાઈના ગળે ડૂમો બાઝી ગયો. ગળગળા અવાજે માંડ માંડ વાક્ય પૂરું કરતા બોલ્યા, “હું એને યાદ નથી કરતો.” અશ્રુને છુપાવવા અને મન ભરીને રડવા રમેશભાઈ ઝડપથી ઊભા થઈ પોતાના રૂમમાં જતા રહ્યા.

થોડીવાર પછી સ્વસ્થ થઈને પાછા આવેલા રમેશભાઈ બોલ્યા, “આજે અહીં આવ્યાને મને છ મહિના જેવા થશે. દર પંદર દિવસે એ મને મળવા આવે. પણ મેં એને પ્રથમવાર જ કહી દીધેલું કે હવેથી તારે ક્યારેય મળવા આવવું નહીં. તેં તારી વહુના કહેવાથી મને વૃદ્ધાશ્રમમાં છોડી દીધો છે. હું તને વચન આપું છું કે હું એ ક્યારેય નહીં ભૂલું અને બસ ત્યારથી જ નક્કી કર્યું કે મળ્યું એને માણીએ.” ત્યાં તો દરવાજા પાસે ઉભેલા બેને કહ્યું, “રમેશભાઈ, તમને કોઈ બેન મળવા આવ્યા છે. એ તમારી સાથે વાત કરવા માંગે છે. સામે ગાર્ડનમાં તમારી રાહ જુએ છે.”

“જી. એમને કહો, હું આવ્યો.”

રમેશભાઈએ ગાર્ડન તરફ પગ વાળ્યા. હીંચકાની નજીક પીઠ દઈને ઉભેલા બેનને જોઈને રમેશભાઈ બોલ્યા, “જી, આપ કોણ...?”

અવાજ સંભળાતા જ તરત જ બેન રમેશભાઈના પગે પડી ગયા. રમેશભાઈ બે ડગલાં પાછળ ખસી જતા બોલ્યા, “અરે, અરે, બેન!...” તેઓ વાક્ય પૂરું ન કરી સક્યા કારણકે એ બેન પોતાની પુત્રવધૂ હતા.

“તમે! તમે અહિંયા શા માટે આવ્યા છો?”

રડતા અવાજે નિશા બોલી, “પપ્પા! મને માફ કરો. મેં તમને અને નિખિલને બંનેને દુઃખી કર્યા છે.”

“નિખિલને વળી શાનું દુઃખ...! અને તમે જાઓ, મને અહીં ફાવી ગયું છે.”

“ના પપ્પા, નિખિલનો કોઈ જ દોષ નથી. મેં જ એમને કહેલું કે તમને તમારો પુત્ર વહાલો છે કે તમારા પપ્પા? બંને જગ્યાએથી બંધાયેલા એમણે બંનેનો ત્યાગ કર્યો અને જે દિવસે નિખિલ આપને અહીં મૂકવા આવ્યા, એ દિવસથી જ એ મારી સાથે નથી રહેતા. પંદર દિવસે જ્યારે એ તમને મળવા આવે ત્યારે શૌર્યને પણ મળવા આવે છે. એ જ દિવસે એમણે મને કહી દીધેલું કે આજથી જેમ મારા પિતાજીને હું પંદર દિવસે મળી શકીશ એવી જ રીતે આ પિતા પણ તેના પુત્રને પંદર દિવસે જ મળશે.”

પસ્તાવાના અશ્રુથી રમેશભાઈ દૂર ઉભેલા શૌર્યને જોઈ રહ્યા.

ધારા સ્વજીભાઈ નારમેડા ‘ધારાજ’ - સ્વાપર

વહેણ બદલતી નદી અને વર્તન બદલતી વ્યક્તિ હંમેશાં વિપત્તિ લાવે છે.

જ્ઞાતિસિદ્ધિ ૫

ડિસેમ્બર-૨૦૨૦ / જાન્યુઆરી-૨૦૨૧

આ કોવિડ-૧૯ કે કોરોના સમયની અનેક મુશ્કેલીઓ છતાં બહાર પાડેલ 'શાંતિસેતુ'ના સપ્ટેમ્બર/ઓક્ટોબર-૨૦૨૦ના અંકમાં સાત પ્રશ્નો (૪૮થી ૫૪)ના ઉત્તરમાં આપણે “ૐ”નું રટણ, પ્રાર્થના કે પૂજા બાદ “શાંતિ, શાંતિ, શાંતિ”નું ઉચ્ચારણ, યોગ શું છે, હિંદુ ધર્મ અને વિજ્ઞાન વચ્ચે શું કોઈ મતભેદ છે, સ્ત્રીનું મહત્ત્વ, હિંદુ લગ્ન અને તેની અર્થસૂચકતા કે મહત્ત્વ, પાપ અને નર્કનો વિચાર, હિંદુ ધર્મમાં શેતાનનો વિચાર વગેરે વિશે જાણ્યું. હવે આ અંકમાં આપણે હિંદુ ધર્મમાં શેતાનની વિભાવના, દુનિયામાં દુષ્ટતા કેમ છે, જો ભગવાન સર્વશક્તિમાન અને દયાળુ છે તો પછી દુનિયામાં આટલા બધા દુઃખો કેમ છે, સારા લોકોને શા માટે ખરાબ પરિસ્થિતિઓનો સામનો કરવો પડે છે, શાકભાજી અને ફળોને કાપીને ખાવા તે હિંસા નથી? અધ્યાત્મિક પ્રગતિ માટે સંયમ કેટલો જરૂરી છે? અને ગાયને હિંદુ ધર્મમાં શા માટે પવિત્ર માનવામાં આવે છે? ઈત્યાદિ વિષયો પર વિગતે જણકારી મેળવીશું.

સવાલ-૫૫ : શું હિંદુ ધર્મમાં શેતાનની વિભાવના છે?

જવાબ : ના. ધર્મરાજા અથવા યમરાજા, એ દૈવી ન્યાયકર્તા છે, જેઓ ધાર્મિક અને સૌમ્ય, દયાળુ કે કૃપાળુ લાગે છે, જ્યારે પાપીઓને ડરાવનારા દેખાય છે. તેઓ વ્યક્તિના સારા કે ખરાબ કર્મો પ્રમાણે પુરસ્કાર આપે છે કે શિક્ષા કરે છે.

સવાલ-૫૬ : દુનિયામાં દુષ્ટતા કેમ છે?

જવાબ : દુનિયામાં સારા અને ખરાબ વચ્ચે વિરોધાભાસ અને સંઘર્ષ કે અથડામણ, વિરોધ આ દુનિયાની શરૂઆતથી જ રહેલ છે. દુનિયામાં બે પ્રકારના જીવો કે આત્માઓ છે : દૈવી અને આસુરી. સમાજ, શાસ્ત્રો, ગુરૂઓ કે ભગવાન દ્વારા નક્કી કરાયેલ નૈતિક નિયમોની વિરૂદ્ધ જનારાના વર્તનને કારણે આસુરી શક્તિ અસ્તિત્વમાં રહે છે. પરંતુ, હિંદુધર્મ શાશ્વત અધોગતિમાં માનતો નથી. તેથી આસુરો અથવા રાક્ષસોને પણ તેમના શેતાની સ્વભાવમાંથી પ્રાયશ્ચિત કર્યા બાદ મુક્તિ મળી શકે છે.

સવાલ-૫૭ : જો ભગવાન સર્વશક્તિમાન છે અને બધી રીતે દયાળુ છે તો પછી દુનિયામાં આટલા બધા દુઃખો કેમ છે?

જવાબ : દુનિયાના દુઃખો અને પીડાઓ માટે ભગવાન જવાબદાર નથી. હિંદુધર્મ પ્રમાણે વ્યક્તિના અગાઉના અને વર્તમાન કર્મો જવાબદાર છે. પોતાની જાતને પોતાના શરીર તરીકે જ ઓળખતા લોકો માટે પીડા ઉત્પન્ન થઈ શકે છે. અહંકાર અને લગાવ, સ્વાર્થવૃત્તિ મુખ્યત્વે દુઃખ, પીડા અને ગરીબીનું કારણ છે. જ્યાં સુધી વ્યક્તિને પોતાના જીવનમાં આત્મા અને ભગવાનની ઓળખ થતી નથી ત્યાં સુધી તે દુઃખ અનુભવ્યા કરે છે.

સવાલ-૫૮ : સારા લોકોને શા માટે ખરાબ પરિસ્થિતિઓનો સામનો કરવો પડે છે?

જવાબ : કર્મના સિદ્ધાંત પ્રમાણે ઈશ્વર આપણા કર્મોના ફળ આપે છે. વ્યક્તિના જીવનમાં દરેક અનુભવો તેના કર્મ સાથે જોડાયેલ છે. એક વ્યક્તિ ભલે આ જીવનમાં પ્રામાણિક અને સારી હોય છતાં પણ તેને દુઃખ અને ગરીબાઈનો અનુભવ થાય છે તેનું કારણ તેના પૂર્વજન્મના કર્મોમાં હોઈ શકે.

સવાલ-૫૯ : શાકભાજી અને ફળ કાપીને ખાવા તે હિંસા નથી?

જવાબ : વનસ્પતિમાં જીવો હોય છે, પરંતુ તેમનામાં પ્રાણીઓ અને માનવો જેટલી ઉચ્ચકક્ષાની ચેતના હોતી નથી. તેથી તેમને ક્ષુલ્લક જૈવિકોમાં વર્ગીકૃત કરેલ છે. વધારામાં માણસે પોતાની જાતને કોઈપણ રીતે ટકાવી રાખવાની હોય છે. તેથી હિંદુશાસ્ત્રો શાકાહારી ખોરાક માટે મંજૂરી આપે છે, જેની પાપ કે હિંસામાં ગણતરી થતી નથી.

સવાલ-૬૦ : આધ્યાત્મિક પ્રગતિ માટે સંયમ કેટલો જરૂરી છે?

જવાબ : જ્ઞાનેન્દ્રિયો અને મનને કાબૂમાં રાખવા માટે સંયમ ખૂબ જ અગત્યનો છે. આત્મસંયમ વિના કોઈ ગૂઢ અને ઉચ્ચ આધ્યાત્મિક બાબતો ઉપર મન લગાવવાની આશા રાખી શકે નહીં. બ્રહ્મચર્ય, તપશ્ચર્યા, સ્વાધ્યાય અને સંત સમાગમ પોતાની જાતને ઉચ્ચ કક્ષાએ લઈ જવા માટે જરૂરી છે. જૂના સમયમાં જીવનના ચાર તબક્કાઓ વિકાસ અને ઉચ્ચ આધ્યાત્મિકતા માટે જણાવાયેલ છે, તેમાં પ્રથમ હતું બ્રહ્મચર્ય. જેમાં વિદ્યાર્થીએ તે ૨૫ વરસની ઉંમર સુધી પાડવાનું રહેતું હતું. બ્રહ્મચર્ય પાળવાનું એટલા માટે જરૂરી છે કે તે અભ્યાસ અને સ્વયં વિકાસ માટે મદદરૂપ થાય છે. ત્યારબાદ

તે પોતાની શારીરિક જરૂરિયાત અને સંતાન પ્રાપ્તિ માટે લગ્ન કરશે. આ તબક્કે પણ પોતાના લગ્ન જીવનના સાથી પ્રત્યે વફાદારી ખૂબ જ અગત્યની હતી. વાનપ્રસ્થાશ્રમ અને સંન્યાસાશ્રમ વ્યક્તિને છેવટે મોહ અને માયાના બંધનમાંથી મુક્ત થવા માટે મદદરૂપ થાય છે.

સવાલ-૬૧ : ગાયને હિંદુધર્મમાં શા માટે પવિત્ર માનવામાં આવે છે?

જવાબ : ભગવાને દુનિયા અને સર્વ જીવિત ચીજો બનાવી, જેમાં તેઓ વ્યાપક છે. *इशा वस्म, इदम् सर्वम् यत् किंचित् जगत्यम्* જગત્ મતલબ ભગવાન આખી દુનિયામાં બધા જ જીવોમાં અને વસ્તુઓમાં વસે છે, વ્યાપી રહેલ છે. તેથી હિંદુઓને પ્રાણીઓ, વનસ્પતિઓ, નદીઓ અને પહાડો પ્રત્યે આદરભાવ છે. વૈદિક કાળમાં ગાયોનો આદર હતો અને શાસ્ત્રીય સમયમાં ગાયોની પૂજા કરવામાં આવી.

વૈદિક આર્ષો માટે ગાય અને બળદ / આખલા ખેતી પ્રધાન સમાજના મુખ્ય અંગો હતા અને દૂધ તેમજ તેના ઉત્પાદનોનો યજ્ઞોમાં ઉપયોગ કરવામાં આવતો હતો. તેથી તેઓ આદર અને પૂજાના અધિકારી બનેલ. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણના ગાયો પ્રત્યેના પ્રેમે ગૌપૂજાના મહત્ત્વમાં વધારો કર્યો. તેઓ ગોપાલા તરીકે ઓળખાય છે. મતલબ ગાયોના રખેવાળ. ગાયને આદર આપવાની અને તેની પૂજા કરવા માટેનું બીજું કારણ એ પણ છે કે તે પવિત્રતા, ધરતીમાતા અને અહિંસાની પ્રતીક છે. એવું પણ માનવામાં આવે છે કે દેવોનો તેના શરીરમાં વાસ છે. ગાયોના પાંચ ઉત્પાદનો, જેનું પવિત્રતાની દૃષ્ટિએ ખૂબ ઊંચું મૂલ્ય આંકવામાં આવે છે તે છે દૂધ, દહીં, માખણ, ગૌમુત્ર અને છાણ.

■ **End Piece :**

I am a Hindu because it is Hinduism which makes the World worth living. I am a Hindu hence I love not only human beings but all living beings.

- Mahatma Gandhi

હું હિંદુ છું કારણકે તે હિંદુ ધર્મ જ છે, જે દુનિયાને જીવવા જેવી બનાવે છે. હું હિંદુ છું તેથી હું માત્ર માનવોને જ નહીં પરંતુ દરેક જીવિત વસ્તુઓને પ્રેમ કરું છું.

- મહાત્મા ગાંધી

કોરોના....

આપણું જીવન કહો કે આખી દુનિયાની સમસ્યા કહો, સૌનું જીવન અસ્તવ્યસ્ત થઈ ગયું છે અને તેનું કારણ કોરોના. આ મહામારી કોરોનાએ આખી દુનિયાને અસ્તવ્યસ્ત કરી દીધી છે. ઘરની અંદર બેસી રહેવું પડે છે. કોઈને ઘરે જવું કે સગાસંબંધી બધા જ જાણે દૂર થઈ ગયા હોય એવું લાગે છે. કોઈ કોઈનું નથી એવી પરીસ્થિતિ ઊભી થઈ ગઈ છે. બીજું, આપણે ભગવાનની મહેરબાની કહીએ કે મોબાઈલ ફોન ચાલુ છે, જેથી આપણે સગા જે ખાસ પોતાના હોય તેની ખબર-અંતર પૂછીને મન મનાવી લેવું પડે. બાકી મળવાનું ક્યારે થાય, એ તો હરિ ઈચ્છા! આવા કપરા દિવસો પણ પસાર થઈ જશે અને આપણું જીવન પાછું ધબકતું થઈ જશે. બીજું, ઘણા એવા પણ પરિવારો છે, એમના મગજ ઉપર ઘણી જ અસર થઈ છે. જે કોઈને પણ મળવાનું અથવા સારા-નરસા પ્રસંગે પણ જવાનું ટાળતા હોય છે. ખેર, એટલું તો મન ઉપર ન લેવાય. બીજું જોઈએ તો ઘણા

લોકોને બહાર ખાવાની ટેવ હોય તેમાં પણ સાધારણ બદલાવ દેખાય છે. આમ જોઈએ તો કોરોનાએ મનુષ્યને જાગૃત કર્યા છે. મન અને શરીરની સાવચેતી રાખવી બહુ જ જરૂરી થઈ ગઈ છે અને આ સમસ્યા કોઈ સાધારણ પણ નથી. હું વિચારું છું કે મારી જીંદગીએ ક્યારે નથી સાંભળ્યું કે જોયું કે મંદિરો સુધ્ધાં બંધ હોય. પણ આ મહામારીએ એ પણ દેખાડ્યું અને સમજાવ્યું કે સમય આવે સાવચેત રહેવું. ખેર, મંદિરો બંધ થયા પણ આપણું મનમંદિર ખુલ્લું છે. તેને ખુલ્લું રાખી અને દર્શન કરવા ધર્મ, ધ્યાન, પૂજા એ ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ રાખો તો મંદિર આપણા શરીર અને મૂર્તિ આપણા મનમાં વસે છે. હવે ભગવાન પાસે એટલું માંગીએ અને પ્રાર્થના કરીએ કે આવા કપરા દિવસો ક્યારેય ન આવે અને સૌનું જીવન પાછું ધબકતું કરી દે. સૌનું જીવન શાંત અને સુખમય રહે એ જ પ્રભુ પાસે માંગીએ અને છેલ્લું વાક્ય:

सर्वे भवन्तु सुखीनः सर्वे सन्तु निरामयाः ।

सर्वे भद्राणि पश्यन्तु, मा कश्चित् दुःखं ભાગભવેત્ ॥

શાંતાબેન બારમેડા - અંબાર

જાતિસિદ્ધ 6

ડિસેમ્બર-૨૦૨૦ / જાન્યુઆરી-૨૦૨૧

સાર્વજનિક પ્રાથમિક નિદાન કેન્દ્ર

શ્રી માડું કંસારા સોની જ્ઞાતિ મેડિકલ કાયમી ફંડ સમિતિ દ્વારા સાર્વજનિક આરોગ્ય કેન્દ્રનો શુભારંભ મેડિકલ સમિતિના ચેરમેનશ્રી હર્ષદભાઈ ઝવેરીલાલ બુધ્ધભટ્ટીના પ્રમુખ સ્થાને કરવામાં આવેલ. આ પ્રસંગે જ્ઞાતિ પ્રમુખશ્રી હિતેશભાઈ પી. સોની, જ્ઞાતિ અગ્રણી શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ ચનાણી, અમૃતલાલભાઈ સોલંકી, ડૉ. નરેન્દ્રભાઈ હીરાણી હાજર રહેલ.

આજે સામાન્ય પરિવારને બીમારી લાગુ પડે તો હોસ્પિટલ જતા ડર લાગે કારણકે આર્થિક ખર્ચને પહોંચી વળવા તે સક્ષમ નથી. સરકારશ્રીની આરોગ્યલક્ષી સેવા મા-કાર્ડ, આયુષ્યમાન કાર્ડમાં મોટી બીમારીઓ તથા સર્જરીમાં રાહત થાય છે. આવા જ સાર્વજનિક કાર્ય માડું કંસારા સોની જ્ઞાતિ દ્વારા માતાજીના ૩૭૯ના પાટોત્સવના દિવસે જ્ઞાતિ પ્રમુખ શ્રી હિતેશભાઈ પ્રભુદાસ ગુજરાતી તેમજ જ્ઞાતિ અગ્રણીઓની હાજરીમાં શુભારંભ કરવામાં આવેલ. આ પ્રસંગે જ્ઞાતિ અગ્રણીશ્રી અમૃતલાલભાઈ સોલંકીએ ઉદ્બોધન કરતા જણાવેલ કે સમાજ દ્વારા ક્યારે પણ દાન માટે તકલીફ પડતી નથી અને સમાજ દ્વારા આ ઐતિહાસિક સાર્વજનિક કાર્ય શરૂ કરવા જઈ રહેલ છીએ ત્યારે તેમની ટીમને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન. જ્ઞાતિ અગ્રણી શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ ચનાણીએ જણાવેલ કે સમાજના નબળા પરિવારને મેડિકલ સહાયની જરૂર હોય છે ત્યારે સમાજ દ્વારા આવા નબળા પરિવારને સહાય આપવા માટે મેડિકલ ફંડ કાયમી સમિતિની રચના કરવામાં આવી. અને આ સમિતિને દસ વર્ષ પૂરા થવા જઈ રહ્યા છે, ત્યારે આ સમિતિ દ્વારા સાર્વજનિક આરોગ્ય કેન્દ્ર ખૂબ લાંબુ ચાલે અને દરેક સમાજના લોકો તેનો લાભ લે તેવી શુભેચ્છા પાઠવેલ. જ્ઞાતિ પ્રમુખશ્રી દ્વારા જૂના અને ખૂબ અનુભવી ડોક્ટરનો તમામ લોકો લાભ લે તેવું જણાવેલ. આ સાર્વજનિક નિદાન કેન્દ્રમાં સેવા આપનાર નિવૃત્ત તબીબી ડોક્ટર શ્રી નરેન્દ્ર

તા. ૨૭-૧-૨૦૨૧ના રોજ શરૂ થયેલ રાહતદરના દવાખાનામાં ડૉ. નરેન્દ્ર વર્મા, MBBS સવારે ૯ થી ૧૨ દરમિયાન પોતાની સેવા આપી રહ્યા છે. આ દવાખાના માટે નીચે મુજબના દાતાઓ તરફથી દાન મળેલ છે.

- ૨,૫૧,૦૦૦/- સ્વ. ખેતશી ખેંગાર ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ
હ. પ્રભુદાસભાઈ ખેતશીભાઈ સોની
- ૨૫,૦૦૦/- સ્વ. ચંદ્રકાંતભાઈ ઝવેરીલાલભાઈ બુધ્ધભટ્ટી
હ. હર્ષદભાઈ
- ૨૫,૦૦૦/- સ્વ. જટુભાઈ વેલજીભાઈ ચનાણી પરિવાર
- ૨૫,૦૦૦/- સ્વ. મગનલાલ વેલજીભાઈ ચનાણી પરિવાર
- ૧૧,૦૦૦/- હસમુખભાઈ કેશવલાલભાઈ મૈયા
- ૧૧,૦૦૦/- મુકેશભાઈ લખમશીભાઈ બારમેડા
- ૧૧,૦૦૦/- ઓધવજીભાઈ રતનશીભાઈ બારમેડા
હ. ધર્મેન્દ્રભાઈ
- ૧૧,૧૧૧/- સ્વ. મણિલાલભાઈ જેરામભાઈ છત્રાળા
હ. યોગેશભાઈ
- ૧૧,૦૦૦/- સ્વ. ધનુબેન જેઠાલાલ સોલંકી
હ. કલાવંતીબેન નટવરલાલ
- ૫,૦૦૦/- સ્વ. વિજયભાઈ ત્રિકમદાસભાઈ બુધ્ધભટ્ટી
હ. જનકબેન રસોઈયા
- ૫,૦૦૦/- કાંતિલાલ વાલજીભાઈ કંસારા - અમદાવાદ
- ૫,૦૦૦/- સોની વસંતલાલ માવજી બુધ્ધભટ્ટી
- ૫,૧૦૦/- અમૃતલાલ જેઠાલાલભાઈ સોલંકી
- ૫,૧૦૦/- સ્વ. શંભુલાલ વિશનજી કટ્ટા
- ૨,૫૦૦/- પરેશભાઈ ચમનલાલભાઈ ગુજરાતી
- ૨,૫૦૦/- સ્વ. કિંજલબેન કિરણભાઈ બીજલાણી - માધાપર
- ૨,૫૦૦/- સ્વ. લીલાધર વિશનજી પોમલ - માધાપર
- ૨,૫૦૦/- સ્વ. ભીખાલાલ મુળજીભાઈ બુધ્ધભટ્ટી
- ૧,૧૫૧/- મા.કં. સોની જ્ઞાતિ મહિલા મંડળ હ. સુધાબેન

એક દાતાશ્રી તરફથી દવાઓ માટે ફંડ મળેલ છે.

સ્વ. ચંદ્રકાંત ઝવેરીલાલ બુધ્ધભટ્ટી પરિવાર તરફથી મેડિકલ સાધનોની ભેટ મળેલ છે.

વર્મા, M.B.B.S. દ્વારા જણાવેલ કે ઓછી દવા, ખાણીપીણી અને રહેણીકરણી ઉપર જ આપના આરોગ્યનો આધાર છે. જેથી નિત્ય જીવનમાં વ્યાયામને જરૂર મહત્તા આપશો. હું અહીં માત્ર સેવા કરવા આવ્યો છું.

આ પ્રસંગે પધારેલ સ્વજન સંસ્થાના વ્યવસ્થાપક શ્રી દ્વારા સમાજના નબળા પરિવારો માટેની સાર્વજનિક સેવાકાર્યને

બિરદાવવા લાયક છે અને આ સંસ્થા દ્વારા જે તપાસણી અને દવાનું વિતરણ થવાનું છે, તેમાં અમારી સંસ્થા પણ સહયોગ આપશે. જેમાં બ્લડપ્રેશર, ડાયાબિટીસ જેવી રેગ્યુલર લેવાતી દવાઓ ઉપરાંત અમારી સંસ્થા પાસે જે દવાઓ હાજર હશે, તે ડોક્ટરશ્રીના પ્રિસ્ક્રિપ્શન પર નિ:શુલ્ક આપવામાં આવશે. જેથી તેનો લાભ લેવા માટે પણ આપ સૌને જણાવું છું. આ પ્રસંગે હાજર રહેલ દાતાશ્રી તરફથી દાનની જાહેરાત થતાં મેડિકલ સમિતિ તરફથી સહર્ષ સ્વિકારીને પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવેલ. આ શુભ પ્રસંગે સમાજ દ્વારા આ કાર્યમાં વધુને વધુ લોકો આર્થિક સહયોગ કરે તેવી સમિતિ અપીલ કરે છે. આ પ્રસંગે એક દાતા તરફથી એક માસની તમામ દવાઓનો ખર્ચ જાહેર કરવામાં આવેલ અને સ્વ. ચંદ્રકાંતભાઈ ઝવેરીલાલ બુધ્ધભટ્ટીની સ્મૃતિમાં મેડિકલ માટે જોઈતા સાધનોની જાહેરાત કરવામાં આવેલ. આ કાર્યમાં આરોગ્ય વિભાગના નિવૃત્ત કર્મચારી અને વિવિધ સંસ્થા સાથે આરોગ્યની કામગીરીમાં જોડાયેલા શ્રી ભવાનભાઈ ઠક્કર દ્વારા ખૂબ જ યોગ્ય માર્ગદર્શન મળેલ અને આ હોસ્પિટલમાં પણ તેઓ નિ:શુલ્ક સેવા આપશે, તેવી બાંહેધરી આપેલ.

આ પ્રસંગે સમાજના મેડિકલ ક્ષેત્રે નોંધનીય કામગીરી કરનાર અને આ હોસ્પિટલની શરૂઆતમાં જ જેમની ખાસ ભૂમિકા છે અને સમાજના '૧૦૮' એવા મેડિકલ કાયમી ફંડ સમિતિના શ્રી મહેશભાઈ મોહનલાલ કંસારાનું ખાસ સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું. આ કાર્યને સફળ બનાવવા માટે સમિતિના ખજાનચી શ્રી જે.કે. કંસારા, રાજેન્દ્ર વિશનજી બુધ્ધભટ્ટી, કેશન એન. બુધ્ધભટ્ટી, અનિલભાઈ છત્રાળા, અનિલભાઈ સોની, યુવક મંડળના પ્રમુખશ્રી તેમજ શ્રી ભાવેશભાઈ બગ્ગા, મંત્રીશ્રી સત્યમભાઈ બારમેડા તેમજ સમાજના અગ્રણીઓ સહયોગી બન્યા હતા. આ સમગ્ર કાર્યનું સંચાલન શ્રી સંજીવ અરવિંદભાઈ બુધ્ધભટ્ટી દ્વારા કરવામાં આવ્યું.

★

જ્ઞાતિના કુળદેવી મહાકાલી માતાજીનો પાટોત્સવ

શ્રી ભુજ માડુ કંસારા સોની જ્ઞાતિના કુળદેવી પૂ.શ્રી મહાકાલી માતાનો ૩૭૯મો પાટોત્સવ તા. ૨૭-૦૧-૨૦૨૧ના રોજ ઉમંગભેર ઉજવવામાં આવેલ. સરકારશ્રીની ગાઈડલાઈન પ્રમાણે માત્ર હોમ હવન અને પ્રસાદનું આયોજન અને સાંજે મહા આરતીનું આયોજન કરવામાં આવેલ. હાલની પરિસ્થિતિ પ્રમાણે મહા પ્રસાદનું આયોજન મુલત્વી રાખવામાં આવેલ. જ્ઞાતિજનો પોતાના કામકાજ બંધ રાખી, મા કાલીકા મંદિરના પરિસરમાં બહોળી સંખ્યામાં હાજર રહેલ. આ પ્રસંગે હવનમાં યજમાન તરીકે

શ્રી ભાવિક મહેશભાઈ કંસારા, શ્રી હિતેશ આણંદજી સોલંકી અને હિતેશભાઈ બગ્ગાએ લાભ મેળવેલ હતો. બપોરે હવન બાદ તમામ દર્શનાર્થીઓને શીરીના પ્રસાદ પેકિંગમાં આપવામાં આવેલ. આ પ્રસાદના દાતા શ્રી કિશોરભાઈ પ્રેમજી સોલંકી રહ્યા હતા. તેમજ બંને સમયની સૂકા પ્રસાદના દાતા શ્રી પંકજભાઈ વાલજીભાઈ ગુજરાતી દ્વારા આપવામાં આવેલ. આ પ્રસંગને સફળ બનાવવા માટે માડુ કંસારા સોની સમાજના પ્રમુખશ્રીના માર્ગદર્શન હેઠળ જહેમત ઉઠાવેલ. શ્રી રાજેન્દ્ર વિશનજી બુધ્ધભટ્ટી તેમજ તેમના સભ્યોની ટીમ દ્વારા તમામ જવાબદારી સંભાળેલ હતી. હવન વિધિ જ્ઞાતિ ગોર મૈત્રી વ્યાસ દ્વારા કરવામાં આવેલ હતી.

સાર્વજનિક પ્રાથમિક નિદાન કેન્દ્રમાં માનદ્ સેવા આપતા

ડૉ. નરેન્દ્ર વર્મા, MBBSની
કચ્છ સેવા કારકિર્દીની નોંધ

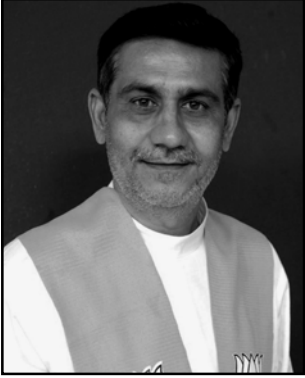

- ★ ૧૯૭૪ ઈંદોર (મધ્ય પ્રદેશ)થી ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરી.
- ★ ૧૯૭૫ કચ્છમાં આધોઈ (તા. ભચાઉ) સરકારી નોકરીમાં હાજર થયા.
- ★ ૧૯૮૪માં દેવગઢ બારીયા (પંચમહાલ)માં બદલી કરવામાં આવી. પરંતુ બીટા ગામના આગેવાનોના પ્રયત્નોથી ફરીથી

બીટામાં આવ્યા.

- ★ ધરતીકંપ પછી જુન-૨૦૦૧માં બીટાથી વડોદરા ખાતે બદલી થયેલ. ત્યાં ૬ વર્ષ સેવા બજાવીને ૨૦૦૭માં રીટાયર થયા. પછી વડોદરા મેડિકલ કોલેજમાં આર.એમ.ઓ. તરીકે ફરજ બજાવેલ.
- ★ તે પછી W.H.O.માં ૪ વર્ષ ટી.બી. વિભાગમાં સેવા આપી.
- ★ ૧ વર્ષ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન - વડોદરામાં સેવા બજાવી.
- ★ ૨૦૧૩માં રીટાયરમેન્ટ લીધું.
- ★ પછી કચ્છનો પ્રેમ અને લાગણી કચ્છમાં પરત લાવી.
- ★ ૨૦૧૩-૨૦૧૬ સુધી લાયન્સ હોસ્પિટલ - રાવલવાડી ખાતે સેવા આપી.
- ★ ત્યારબાદ માધાપર અને રઘુવંશી ચોકડી પાસે દવાખાનું શરૂ કર્યું.
- ★ તા. ૨૭-૧-૨૦૨૧થી શ્રી માડુ કંસારા સોની જ્ઞાતિ ટ્રસ્ટ તરફથી સંચાલિત રાહતદરના મેડિકલ કેન્દ્ર - ભુજમાં સેવા આપી રહ્યા છે.

ભુજ જ્ઞાતિના નિષ્ઠાવાન કાર્યકર અનિલભાઈ કેશવજી છત્રાળા

ભુજ જ્ઞાતિના સંનિષ્ઠ અને નિષ્ઠાવાન કાર્યકર એટલે અનિલભાઈ કેશવજી છત્રાળા. સમાજમાં કોઈ પણ કાર્ય હોય — સામાજિક કે વ્યક્તિગત, તેમાં અનિલભાઈનું નામ પહેલા આવે. મેડિકલ પ્રવૃત્તિ, બ્લડ ડોનેશન, ઓફિસમાં અટકેલ કામ, રાજકીય પદાધિકારી પાસે કામ, સમાજની અન્ય પ્રવૃત્તિ — તેમાં તેમનો અને તેમની સાથેની ટીમનો સહયોગ હોય જ. તો આવા કાર્યકરનું મિત્રવર્તુળ પણ બહોળું હોય. તેમના મિત્રવર્તુળ દ્વારા તા. ૨૭-૧૨-૨૦૨૦ના રોજ જુદી જુદી સંસ્થાઓ, મંડળો, વ્યક્તિગત અગ્રણીઓ દ્વારા જાહેર સન્માન — માડુ કંસારા સોની ચનાણી પાર્ટી પ્લોટ મધ્યે રાખવામાં આવેલ.

અનિલભાઈ ખૂબ જ નાની ઉંમરથી જ જુદી જુદી સંસ્થાઓ, મંડળો, રાજકીય કામગીરીથી જોડાયેલા છે. જેની આછેરી વિગત:

ભુજ નગરપાલિકામાં વર્ષ ૧૯૯૫થી ૨૦૦૦

- ◆ નગરસેવક, સેનિટેશન ચેરમેન અને ટાઉન પ્લાનિંગ

ચેરમેન.

- ◆ ભુજ નગરપાલિકા : વર્ષ ૨૦૦૨થી ૨૦૦૫ (નગર સેવક)

સંગઠનમાં જવાબદારી :

- ◆ મહામંત્રી, ભુજ શહેર મંડળ
(વર્ષ ૨૦૦૮થી નવેમ્બર-૨૦૨૦ સુધી)

સમાજમાં જવાબદારી

- ◆ પ્રમુખ, શ્રી માડુ કંસારા સોની સમાજ, યુવક મંડળ
(વર્ષ ૨૦૦૮થી ૨૦૧૬)
- ◆ ઉપપ્રમુખ, શ્રી માડુ કંસારા સોની સમાજ
(વર્ષ ૨૦૧૮થી અત્યાર સુધી સેવા ચાલુ છે)
- ◆ પ્રમુખ, સોનાપુરી સ્મશાન ગૃહ (નવ જ્ઞાતિ માટેનું સ્મશાન ગૃહ) (વર્ષ ૨૦૦૬થી અત્યાર સુધી સેવા ચાલુ છે.)

અન્ય સંસ્થાઓ

- ◆ માજી પ્રમુખ, શિવમ યુવક મંડળ (વર્ષ ૧૯૯૩થી ૨૦૧૦)
- ◆ સદસ્ય, રઘુનાથજી મંદિર મંડળ.
(વર્ષ ૨૦૧૬થી અત્યાર સુધી સેવા ચાલુ છે)
- ◆ સદસ્ય, ટપકેશ્વરી સેવા સમિતિ
(વર્ષ ૨૦૧૭થી અત્યાર સુધી સેવા ચાલુ છે)

જો સમાજ માટે આવા કાર્યો કરતા હોય, તો અન્ય સમાજમાં પણ ઉપયોગી થતા હોય છે. જેની પ્રતીતિ તેમના મિત્રવર્તુળ દ્વારા કરવામાં આવેલ જાહેર સન્માન દ્વારા જાણવા મળી. તેમના સન્માનમાં વિવિધ સમાજના અગ્રણીઓએ હાજરી આપેલ.

૧૦ જ્ઞાતિસિંઘ

ડિસેમ્બર-૨૦૨૦ / જાન્યુઆરી-૨૦૨૧

**શ્રી માઝ કંસારા યુવા પ્રગતિ મંડળ -
જુનાગઢની નવી કારોબારી સમિતિની રચના**

તા. ૧૨-૩-૨૦૨૦ના શ્રી ઈશ્વરભાઈ મેવયાના નિવાસ સ્થાને શ્રી મથુરભાઈ મેવયાના અધ્યક્ષ સ્થાને સંસ્થાની સાધારણ સભાની બેઠક યોજાયેલ. જેમાં સર્વ સંમતિથી બંધારણમાં જરૂરી સુધારા સાથે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧થી વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ સુધી - ત્રણ વર્ષની મુદત માટે નીચે મુજબ નવી કારોબારીની રચના કરવામાં આવેલ છે.

● હોદ્દેદારો

પ્રમુખ	: ડૉ. શૈલેષ બારમેડા
ઉપપ્રમુખ	: મનસુખભાઈ બુદ્ધ
મંત્રી	: સંજયભાઈ પરમાર
સહમંત્રી	: ભાવેશભાઈ મેવયા
ખજાનચી	: નીલેશભાઈ મેવયા

કારોબારી સદસ્યો

ધારા બુદ્ધ	અનિલભાઈ છત્રાળા
આનલબેન સોલંકી	વૈશાલીબેન પરમાર
અમિત પોમલ	તુષાર છત્રાળા
પંકજભાઈ સોલંકી	રવિ બુદ્ધ
યશ બુદ્ધભટ્ટી	ધવલ બી. પરમાર
વિરેન્દ્રભાઈ સોલંકી	જય બુદ્ધભટ્ટી
કિમેશ બુદ્ધ	પ્રફુલ્લાબેન બુદ્ધભટ્ટી
કિરણબેન સોલંકી	ભાવેશ સોલંકી

સલાહકાર સમિતિ :

ઈશ્વરભાઈ મેવયા	મથુરભાઈ મેવયા
અરવિંદભાઈ પોમલ	ભરતભાઈ પરમાર

કો-ઓપ્ટ મેમ્બર્સ

દિવ્યેશભાઈ છત્રાળા - રાજકોટ
ધવલભાઈ પરમાર - કેશોદ
રામજીભાઈ બારમેડા - જેતપુર
પ્રકાશભાઈ બારમેડા - કેશોદ

શ્રી માઝ કંસારા યુવા પ્રગતિ મંડળ - જુનાગઢ : અહેવાલ

કોરોનાને લીધે ઊભી થયેલી લોકડાઉન જેવી વિચિત્ર પરિસ્થિતિમાં પણ સંસ્થાની નવનિયુક્ત ટીમ દ્વારા કરવામાં આવેલી સમાજ ઉપયોગી કાર્યોની વિગત ટૂંકમાં રજૂ કરીએ છીએ.

● ગૂગલ મીટ પર વીડિયો મીટિંગ

સંપૂર્ણ લોકડાઉનને લીધે જ્યારે રૂબરૂ મળવું શક્ય જ નહોતું ત્યારે પણ સંસ્થાના કાર્યોને આગળ વધારવા સમય અને સંજોગોને અનુરૂપ કારોબારી સમિતિની વીડિયો મીટિંગનું સફળ આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં ૧૫ જેટલા સભ્યો હાજર રહેલ. સમગ્ર જ્ઞાતિ મંડળોમાં આધુનિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી ઓનલાઈન મીટિંગનું આ કદાચ સૌપ્રથમ આયોજન હતું.

● કોરોના સામેની લડાઈ

રોગ પ્રતિકારક શક્તિ, શક્તિવર્ધક આયુર્વેદિક અને હોમિયોપેથીક ઔષધિઓનું વખતોવખત વિતરણ કરવામાં આવેલ. અન્ય સંસ્થાઓ સાથે મળીને જરૂરિયાતમંદોને આર્થિક અને ભોજન સહાયમાં મદદરૂપ થયા. સંઘ આયોજીત રક્તદાન કેમ્પમાં સક્રિય ભાગ લઈ સભ્યો દ્વારા ૧૨ બોટલ રક્તદાન કરવામાં આવેલ. લેખિત સંદેશાઓ વીડિયો તથા વેબિનાર દ્વારા કોરોનાથી બચાવ અને સારવાર અંગે ઉપયોગી માહિતી પ્રસારિત કરવામાં આવેલ.

● પ્રસંગો અને તહેવારોની ઓનલાઈન ઉજવણી :

તા. ૫-૮-૨૦૨૦ : રામ મંદિર શિલાન્યાસ પ્રસંગે ઘરે-ઘરે દીવડા પ્રગટાવી ઉજવણી કરવામાં આવેલ અને તેના ફોટાઓનો વીડિયો બનાવી પ્રસારિત કરેલ.

તા. ૧૫-૮-૨૦૨૦ : સ્વાતંત્ર્ય પર્વની ઉજવણી
૨૫થી વધુ પરિવારોએ ફોટા અને વીડિયો દ્વારા સ્વતંત્ર પર્વની ઓનલાઈન અનોખી ઉજવણી કરેલ. જે સોશિયલ મીડિયામાં ખૂબ જ ચાહના પામેલ.

ઉપરાંત નવરાત્રી પર્વ પર ગરબા શણગાર અને રાસ-ગરબાની ઓનલાઈન સ્પર્ધાઓ તથા દિવાળી પર માઝ કંસારા સમસ્ત માટે રંગોળી સ્પર્ધાનું સફળ આયોજન કરી તહેવારોની ઉલ્લાસભર ઉજવણી કરાયેલ.

● વાચ.એમ.પી. મ્યુઝીક ગ્રુપ :

સંસ્થા દેશ અને દુનિયામાં કોઈ પણ સ્થળે વસતા માઝ કંસારા પરિવારો માટે કાર્યશીલ છે. મ્યુઝીક ગ્રુપ દ્વારા સંગીતમાં રસ રૂચિ ધરાવતા અલગ-અલગ શહેરોમાં રહેતા જ્ઞાતિના બાળકો, ભાઈઓ-બહેનો, વડીલોને એક ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડી એકબીજાને મદદરૂપ થઈ સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ સાથે સંગીતનો આનંદ ઉઠાવી રહેલ છે. હાલ ૧૦૦થી વધુ જ્ઞાતિજનો આ ગ્રુપમાં જોડાયેલ છે. જેમાં અનેક તજજ્ઞો પણ સામેલ છે.

નજીકના ભવિષ્યમાં સંસ્થા દ્વારા જ્ઞાતિ સમસ્તને ઉપયોગી આવા એકાદ-બે વધુ ઓનલાઈન પ્રોજેક્ટ અમલમાં મૂકવામાં

આવનાર છે.

● **પ્રવાસ-પર્યટન :**

જુનાગઢ આસપાસ કુદરતના ખજાના જેવા અનેક નયનરમ્ય સ્થળો આવેલા છે. જ્ઞાતિના પરિવારો સાથે આવા સુંદર સ્થળો પર પ્રવાસ-પર્યટન, વનભોજન, રમત-ગમતો વગેરેનું આયોજન કરી જ્ઞાતિજનો વચ્ચે સ્નેહભાવ વધે તેવા પ્રયત્નો કરવામાં આવનાર છે.

ઓનલાઇન નવરાત્રી સ્પર્ધાનું સફળ આયોજન

સંસ્થા દ્વારા આયોજીત ઓનલાઇન ગરબા શણગાર તથા રાસ-ગરબા હરીફાઈમાં જુનાગઢ તથા અન્ય શહેરોના અનેક પરિવારો ઉત્સાહપૂર્વક જોડાયા હતા.

આકર્ષક રીતે શણગારેલા ગરબાઓમાં શ્રીમતી વિદ્યા વિજયભાઈ છત્રાળા પ્રથમ સ્થાને તથા શ્રી ભાવેશભાઈ મેવયા દ્વિતીય સ્થાને વિજેતા થયેલ.

રાસ-ગરબા હરીફાઈમાં મહિલા વિભાગમાં અલગ અલગ વય જુથમાં રીવા બારમેડા, પાયલ પરમાર તથા શીલા બારમેડા પ્રથમ ક્રમે અને એશા છત્રાળા તથા વર્ષા બારમેડા દ્વિતીય ક્રમે વિજેતા થયેલ.

પુરૂષ વિભાગમાં અલગ અલગ વયજુથમાં ધૈર્ય પરમાર, ડૉ. શૈલેષ બારમેડા પ્રથમ ક્રમે અને યજન છત્રાળા તથા સંજયભાઈ પરમાર દ્વિતીય ક્રમે વિજેતા થયેલ.

સંસ્થા તરફથી દરેક વિજેતાઓ તથા તજજ્ઞ નિર્ણાયકોને શિલ્ડ અને સર્ટીફિકેટ તથા ભાગ લેનાર દરેક સ્પર્ધકોને પ્રોત્સાહક ઈનામો આપવામાં આવેલ.

ડૉ. શૈલેષ બારમેડા, નીલેશ મેવયા, વિકેશ મેવયા તથા બંસરી ઈશ્વરભાઈ મેવયા તરફથી આર્થિક સહયોગ પ્રાપ્ત થયેલ. સમગ્ર કાર્યક્રમ સફળ બનાવવા માટે નવરાત્રી સ્પર્ધાના સંયોજકો પલ્લવી મેવયા, પારૂલબેન બુદ્ધ તથા ક્રિમેશ બુદ્ધ અને સંસ્થાના

કાર્યકરોએ જહેમત ઉઠાવેલ.

જ્ઞાતિ સમસ્ત માટે ઓનલાઇન રંગોળી સ્પર્ધા

દિપાવલી પર્વની ઉજવણી નિમિત્તે જુનાગઢના મારૂ કંસારા યુવા પ્રગતિ મંડળ દ્વારા દેશ-દેશાવરમાં વસતા દરેક મારૂ કંસારા પરિવારો માટે 'ઓનલાઇન રંગોળી સ્પર્ધા'નું આયોજન કરાયું હતું. જેમાં દેશ વિદેશના અલગ અલગ શહેરોમાંથી ૬૦ પરિવારો જોડાયા હતા. તજજ્ઞ નિર્ણાયક તરીકે જુનાગઢના ખ્યાતનામ રંગોળી ચિત્રકાર શ્રી રજનીકાંત અગ્રાવતભાઈએ સેવા આપેલ.

સમગ્ર જ્ઞાતિ કક્ષાએ વિજેતાઓ

- પ્રથમ : બંસરી મેવયા - લંડન
- દ્વિતીય : વૈષ્ણવી પરમાર - કેશોદ
- તૃતીય : ભાવેશ મેવયા - જુનાગઢ
- ચતુર્થ : ખુશી બુદ્ધ - જુનાગઢ
- પંચમ : ભાવિશા પરમાર - અમદાવાદ
- ષષ્ઠમ : સંધ્યા પરમાર - મીઠાપુર
- સપ્તમ : હીરાક બુદ્ધ - જામનગર

જુનાગઢ જ્ઞાતિ કક્ષાએ વિજેતાઓ

(સમસ્ત જ્ઞાતિ કક્ષાએ વિજેતા થયેલા જુનાગઢના સ્પર્ધકો પછીના ક્રમે)

- પ્રથમ : પલ્લવી મેવયા
- દ્વિતીય : રીવા બારમેડા
- તૃતીય : ધારા બુદ્ધ

વિજેતાઓને તથા નિર્ણાયકશ્રીને આકર્ષક શિલ્ડ અને સર્ટીફિકેટ આપીને સન્માનિત કરવામાં આવેલ તથા ભાગ લેનાર દરેક સ્પર્ધકોને ડિજિટલ સર્ટીફિકેટ આપવામાં આવેલ.

રંગોળી સ્પર્ધાના સમગ્ર આયોજન માટે પ્રફુલ્લાબેન બુધ્ધભટ્ટી, ધારા બુધ્ધ, અમિત પોમલ તથા સંસ્થાના કાર્યકરોએ જહેમત ઉઠાવી કાર્યક્રમને સફળ બનાવેલ. ■

Deals in
Gold | Silver
Diamond Jewellery

Gopal Soni (M.A. Music)
Ph.: 276 39 69
Cell: 098222 26257

*New Darpan
Jewellers*

Prabha Niwas, Subhash Putla,
Old Bhandara Road, Nagpur-440008
Email: gopalpsoni@gmail.com

વિષ્ણુભાઈ : ૯૮૨૪૦ ૨૨૫૮૦

તપન : ૯૯૦૯૯ ૨૨૫૮૦

ચાંદીનાં દાગીનાનાં
હોલસેલ વહેપારી

VNC

ચોકસી વિષ્ણુલાલ મથુરદાસ

ઘાંચીની પોળ, જૈન ઉપાશ્રયની બાજુમાં, એમ.જી. હવેલી રોડ
માણેકચોક, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧ | ફોન: ૨૨૧૪ ૩૨૩૨, ૨૨૧૧ ૩૦૪૩

Hitesh S. Pomal : 98791 22298
Nandish S. Pomal : 99242 19117

M/s. Soni Ramniklal Nanalal
Retailer of Gold and Silver Ornaments

Foram S. Pomal : 94280 33100
Showroom : 02836 246108

M/s. Mahalaxmi Jewellers
Wholesale of Gold Ornaments

Lalbahadur Shashtri Road, Anjar-Kutch-370110
Email: foramsoni2@gmail.com

સોની ઈશ્વરલાલ નેણશી એન્ડ સન્સ

સોના-ચાંદીનાં દાગીનાનાં બનાવનાર વેચનાર

મેઈન બજાર, દહીસરા તા. ભુજ - કચ્છ | ફોન: ૦૨૮૩૨-૨૪૩૪૫૯, ૯૪૨૭૭૬૮૮૮૪

દિવેશભાઈ : ૯૭૨૫૧ ૮૦૮૦૭ | હિરેનભાઈ : ૯૮૨૫૭ ૫૮૧૮૮

916

હર્ષદભાઈ ૯૮૨૫૦ ૫૬૪૭૦
પંચમ ૯૮૨૫૬ ૩૯૬૭૦
હરકિશન ૯૪૨૭૨ ૭૨૮૮૦

શિલ્પ જ્વેલર્સ

સોના ચાંદી તથા જ્વેરાતના વેપારી
ગ્રહોની વીટીના સ્પેશ્યાલિસ્ટ

૪૩, જ્યુબિલી કોલોની, વિજયનગર રોડ, ભુજ - કચ્છ. ૩૭૦ ૦૦૧
વર્કશોપ: ૭, ઝવેરી કોમ્પ્લેક્સ, વાણિયાવાડ, ભુજ, કચ્છ. ૩૭૦ ૦૦૧

**Silver
Elegance**

Wholesale & Retailer

Puja Goods, Payal, Juda,
Antique Silver Jewellery

AcPL

92.5 Silver Jewellery Dealer
96874 02022

Ramsingh 94273 22188 | Pravin 94273 25642

38, Super Mall, Nr. Lal Bunglow
C.G. Road, Ahmedabad-380009.
Ph.: 079 2640 2022, 4009 9260

Anil Patel: 98987 58484
Parth Patel : 98250 76954

WESTERN AIR
INTERNATIONAL COURIER

Service for all International Courier Companies
USA, UK, Australia, Canada, NZ, UAE & all other countries

Shop No. 5 Shital Plaza, Near ICICI Bank, Rambaug,
Maninagar, Ahmedabad-380 008.
Ph.: 079 2543 4006, 2543 2006
Email: anil_western2006@yahoo.com | www.westernair.in

પારકાને પોતાના કરવા એ નહીં પરંતુ
પોતાના છે એને બહાલા કરવા એ જીવનક્ષેત્રે
મોટામાં મોટો પડકાર છે.

ઘનશ્યામભાઈ પ્રેમજીભાઈ ઠક્કર
હર્ષ, રિયા અને યશ ઠક્કર

ઘર : ઈલાઈટ એપાર્ટમેન્ટ, ડફનાળા, શાહીબાગ અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૪
ફોન : ૨૨૮૬ ૭૯૩૨

શાંતિસેતુ ક્લાસિકાઈડ

Prakashbhai Soni
Nikul Soni

98793 22373
99254 66200

Narmada
JEWELLERS
Manufacturer of
Gold & Silver
Ornaments

916

Shivaji road,
Nr. Custom chawk
circle, Anjar.

શાંતિસેતુ | ડિસેમ્બર ૨૦૨૦-જાન્યુઆરી ૨૦૨૧ | પાના નં. ૧૪

Ketan Enterprise

TYRE | BATTERY | ALLOY WHEEL

કેતન સી. પરમાર

૯૮૨૫૨ ૩૪૬૫૭

ઈમેલ: ketanparmar69@gmail.com

લક્ષ્મી ચેમ્બર્સ, રવિ સિનેમા પાસે, ભુજ-કચ્છ

ફોન: ૦૨૮૩૨ ૨૨૧૪૧૬, ૨૫૩૪૧૬ | ઘર: ૦૨૮૩૨ ૨૫૦૦૫૩

જગદીશભાઈ કંસારા
૯૮૨૫૪ ૬૧૯૨૦

મધુકાંતભાઈ કંસારા
૯૮૨૫૯ ૭૯૬૫૦

આશા
મોડેલિંગ વર્ક્સ

શુદ્ધ કાંસાના બી.એમ.કે. માર્કાનાં મંજરા, ઝાંઝ, જાલર તથા ઘંટ બનાવનાર

મચ્છી પીઠ, અંજાર - કચ્છ | ફોન: ૨૪૩૪૫૯

Prdeep Kansara
939 9999 330

Sanjay Kansara
94265 21974

PRADEEP AGENCIES
BHARAT PETROLEUM DEALER

Email: pradeep_kansara25@gmai.com

Petrol Site: 126, M. G. Road, Secunderabad

Diesel & LPG: 1-54/2, Madinaguda Village, Myapur

Bitumen Depot: 8-2-98 Isanpur, Opp. Raasi Ceramics, Medak

સોની નરેશ દામજીભાઈ

પાર્થ
જ્વેલર્સ

સોના-ચાંદીના દાગીના
બનાવનાર તથા વેચનાર

સુભાષ પોળ, સ્ટેશન રોડ, ખેડબ્રહ્મા, (સા.કા.)

ફોન: (ઓ) ૨૨૦ ૫૯૯ (૨હે) ૨૨૦૧૨૯ • મો. ૯૪૨૭૬ ૯૬૧૭૬૨

બેચીનભાઈ 94280 33303
મેહીનભાઈ 99253 55505

મે. સોની મોહનલાલ પ્રાગજીભાઈ

હીરાલાલભાઈ 98791 22160

સ્વ.રમેશભાઈ

પાંજી ઘોડાન

સોના-ચાંદીના દાગીના
બનાવનાર તથા વેચનાર.

ગંગા બજાર, ચૈતન્ય હનુમાનજીની બાજુમાં, નખત્રાણા-કચ્છ. 97252 22160

વૈશાલી જ્વેલર્સ

સોના-ચાંદી ના દાગીના બનાવનાર તથા વેચનાર

દિનેશ જે. સોની
(M) 9426448597
9601717555

જે. જે. કોમ્પ્લેક્સ
બેંક ઓફ ઈન્ડિયા ની બાજુમાં, સુભાષ ચોક,
મુ. તલોદ, જી. સાબરકાંઠા

સોની શાંતિલાલ એચ.

૯૮૨૪૨ ૯૯૨૫૦

સોની હરિશ એચ.

૯૮૨૫૨ ૨૪૫૩૫

સોની બિમલ એસ.

૯૬૦૧૩ ૨૮૦૨૨

Roshni Design

દિલ્યા જ્વેલર્સ

શાસ્ત્રી રોડ, અંજાર (કચ્છ)

સોને મઢેલા ફેન્સી ચુડા બનાવનાર

શ્રી માડું કંસારા સોની જ્ઞાતિ – માંડવી, કચ્છની નવી કારોબારીની રચના તા. ૧૦-૦૧-૨૦૨૧ના રોજ કરવામાં આવી. જેના હોદ્દેદારો નીચે મુજબ છે :

પ્રવીણભાઈ
લક્ષ્મીદાસ સોલંકી
પ્રમુખ

સુરેશભાઈ
પ્રાગજી સોની
ઉપપ્રમુખ

રાજેશભાઈ
ધનજી બુધ્ધભટ્ટી
ઉપપ્રમુખ

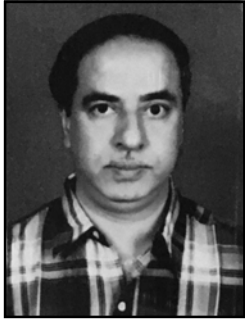
હરેશભાઈ
નેણશી બારમેડા
મંત્રી

વિનોદભાઈ
વલ્લભદાસ હેડાઉ
મંત્રી

મહેશભાઈ
વલ્લભદાસ હેડાઉ
સહમંત્રી

રમેશભાઈ
વાલજી બીજલાણી
ખજાનચી

વિજયભાઈ
મુળજી બારમેડા
સહ ખજાનચી

વેલજીભાઈ દેવજી પોમલ – સત્ય
અરવિંદભાઈ પોપટલાલ સાકરીયા – સત્ય
ઉમેશભાઈ જેઠાલાલ બુધ્ધભટ્ટી – સત્ય
આનંદભાઈ જેઠાલાલ બુધ્ધભટ્ટી – સત્ય
પરેશભાઈ શિવલાલ બીજલાણી – સત્ય
શીતલભાઈ ચંદ્રકાંત બુધ્ધભટ્ટી – સત્ય
પરેશભાઈ સૂર્યકાંત બુધ્ધભટ્ટી – સત્ય

તા. ૨૭-૦૧-૨૦૨૧ના રોજ માડું કંસારા સોની જ્ઞાતિના કુળદેવી શ્રી કાલિકા માતાજીના પાટોત્સવ નિમિત્તે માતાજીના મંદિરે હવનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ હવનમાં પ્રસાદીના દાતા તરીકે શ્રી હરેશભાઈ નેણશી બારમેડા રહ્યા હતા. આ હવનમાં શ્રી રાજ અનિલભાઈ હેડાઉ દંપતિ જોડાયું હતું તથા માતાજીના પાટોત્સવ નિમિત્તે જ્ઞાતિની મુખ્ય કારોબારીના નેજા હેઠળ જ્ઞાતિના યુવક મંડળની રચના કરવામાં આવી હતી, જેના કારોબારીના નવ નિયુક્ત પદાધિકારીઓ નીચે મુજબ છે :

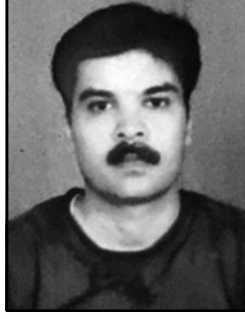

એક મિનિટમાં જીવન બદલાતું નથી,
પરંતુ એક મિનિટ વિચારીને લીધેલો નિર્ણય આખું જીવન બદલવાની ક્ષમતા રાખે છે.

શ્રી મારૂ કંસારા સોની જ્ઞાતિ – માંડવી, કચ્છ : નવ નિયુક્ત યુવક મંડળના હોદ્દેદારો

હાર્દિક
સુરેશભાઈ સોની
પ્રમુખ

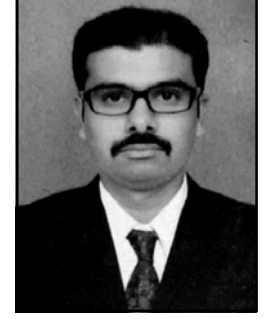
આનંદ
જેઠાલાલ બુધ્ધભટ્ટી
ઉપપ્રમુખ

પરેશ
વેલજીભાઈ પોમલ
ઉપપ્રમુખ

ધવલ
હરેશભાઈ બારમેડા
મંત્રી

શીતલ
ચંદ્રકાંત બુધ્ધભટ્ટી
સહ મંત્રી

પીયુષ
કિશોરભાઈ હેડાઉ
ખજાનચી

મનોજ
રવિલાલ કટ્ટા
સહ ખજાનચી

પરેશ
શિવલાલ બીજલાણી
સંગઠન મંત્રી

મનોજ મનસુખલાલ હેડાઉ – સહ સંગઠન મંત્રી
પરેશ સૂર્યકાંત બુધ્ધભટ્ટી – સભ્ય
મેહુલ સુનીલભાઈ હેડાઉ – સભ્ય
ભાવેશ પ્રેમજીભાઈ બુધ્ધભટ્ટી – સભ્ય
રાજ અનિલભાઈ હેડાઉ – સભ્ય
પ્રીતેશ અરવિંદભાઈ સાકરીયા – સભ્ય
પૂર્વેશ પ્રવીણભાઈ સોલંકી – સભ્ય
ભાવિક મહેશભાઈ હેડાઉ – સભ્ય
ઉમેશ જેઠાલાલ બુધ્ધભટ્ટી – સભ્ય
ભાવેશ મુળજીભાઈ બારમેડા – સભ્ય

પ્રતિભાવ

Kudos for your article on Vishwa Manak Divas on Consumer Awareness in your Oct-Nov 2020 issue. Such more articles in the future would also educate the readers of their 'Consumer Rights' which are blatantly flaunted by many businesses. Chain stores like Shopper's Stop is one exclusive example who deprive the consumer of their rights.

Nikit Kumar Kansaraji, you makes us and every Gujarati proud! You have explained the need to form standards very well. Your contribution in BIS and towards National Interest is praiseworthy.

Monitoring and formulating such standards is not easy and requires not only hardwork but

passion too. Jewellery /Articles Hallmarking is one of the milestone of BIS. It was my privilege to be on the panel to formulate the Hallmarking as well as Grading of Diamonds & Gemstone statute and guidelines.

It's wonderful to see our 'Kansara' shining like the North Star firm and dedicated in his devotion towards the National Welfare.

An eye opening article.

I look forward to such more articles which highlights the remarkable achievements of Gujaratis.

Many thanks & Best Regards,

Vimal Narendrabhai Jetha – New Delhi
M. : 98101 56274.

ડૉક્ટર ચીમનભાઈ પટેલ (કલોલ) ખૂબ નામાંકિત ગાયનેકોલોજિસ્ટ (પ્રસુતિ તથા સ્ત્રીરોગ નિષ્ણાત) છે. યોગ અને અધ્યાત્મમાં તેઓ વિશેષ રુચિ ધરાવે છે. ડૉ. પટેલ ભારતીય યોગ સંસ્થાન દ્વારા સરદાર બાગ કેન્દ્રના પ્રમુખ છે. તેમના દ્વારા લેખિત એક મનનીય લેખ 'જ્ઞાતિસેતુ'ના વાંચકો માટે પ્રસ્તુત છે.

— અતુલ સોની

ડૉ. ચીમનભાઈ પટેલ

મન વિશે આપણે બરોબર જાણતા ન હોવાના કારણે મન આખો દિવસ આપણા શત્રુ તરીકે વર્તે છે. જેના કારણે આપણું આખું જીવન ખરાબ જાય છે. તો મનનો મિત્ર તરીકે ઉપયોગ કરીને જીવન કઈ રીતે સુધારી શકાય, તેના વિશે આ લેખમાં જાણવાનો પ્રયત્ન કરીશું.

મન, એ આપણા શરીરનું સોફ્ટવેર છે. જે આપણા શરીરના હાર્ડવેરને ચલાવવાનું કામ કરે છે. શરીરને આપણે જોઈ શકીએ છીએ, સ્પર્શ કરી શકીએ છીએ પરંતુ મનને ખાલી અનુભવી શકીએ છીએ. જેમ કે વીજળીના તારમાંથી કરંટ પસાર થાય છે, જેને આપણે જોઈ શકતા નથી પરંતુ અનુભવી શકીએ છીએ. આપણા કોમ્પ્યુટરમાં આપણે કોમ્પ્યુટરને જોઈ શકીએ છીએ પરંતુ તેના સોફ્ટવેરને જોઈ શકતા નથી. મન એ આપણા મગજનું એક કાર્ય છે, જેના દ્વારા આપણા શરીરનો કારોબાર ચાલે છે. મનને અંગ્રેજીમાં માઈન્ડ કહેવાય છે. તે એક એનર્જી ફોર્મમાં હોય છે અને મગજને ઊંચું ચલાવે છે. તે એક ફિઝિકલ ફોર્મમાં હોય છે. આત્મા એક એનર્જી છે, જે મન અને શરીરનો સહારો લઈને કર્મ કરાવે છે.

● મનના કાર્યો :

૧. **મનનું મુખ્ય કામ છે યાદ શક્તિ** - જેને આપણે મેમરી કહીએ છીએ. આખી દુનિયા મેમરી ઉપર ચાલે છે. જેમ કે એક બીજમાં તે છોડની ડિઝાઈન, કલર, ક્યું ફળ આવશે, કેવું બનશે, કેટલું લાંબુ થશે - બધી જ વસ્તુ મેમરી રૂપે ભરેલી છે. આપણા મગજમાંથી મેમરી કાઢી નાખવામાં આવે તો આપણું સજીવ શરીર જીવતી લાશ બરોબર થઈ જાય. આપણે ખાવાનું ક્યારે ખાધું હતું તે યાદ ન હોય, તમારા સગાસંબંધી તમને યાદ ના હોય, તમે ક્યારે ઊંઘ્યા હતા તે તમને યાદ ન હોય, તમે શું વાંચ્યું હતું તે તમને યાદ ન હોય, તમે શું જોયું હતું તે યાદ ન હોય તો આપણી શું દશા થાય? તેની તમે કલ્પના કરી શકો છો. આપણી રોજબરોજની ગતિવિધિ આપણા મગજની અંદર અંકિત

થાય છે તે મેમરી તરીકે સંગ્રહ થાય છે. ધ્યાનપૂર્વક જ્ઞાનેન્દ્રિયએ ગ્રહણ કરેલી માહિતી મેમરી રૂપે બ્રેઈનમાં અંકિત થાય.

૨. લાગણી (Feeling) અને ભાવનાઓ (Emotions) :

સારી લાગણી તથા ખરાબ લાગણી તે આપણા મનની પેદાશ છે. સારી ભાવનાઓ જેવી કે દયા, કરુણા, પ્રેમ, સહકાર, સેવા, સહયોગ, પ્રશંસા વગેરે સારી ભાવનાઓ કહેવાય. જેનાથી આપણા શરીરમાં હેપ્પી હોર્મોન કે કેમિકલ પેદા થાય અને આપણને સારું લાગે. હૃદય હળવુંફૂલ લાગે.

ખરાબ ભાવનાઓ જેવી કે કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, હિંસા, અસહકાર, ભય, ઈર્ષ્યા, દ્વેષ વગેરે ખરાબ ભાવનાઓ કહેવાય. જેના કારણે આપણા શરીરમાંથી ખરાબ કેમિકલ કે સ્ટ્રેસ હોર્મોન્સ પેદા થાય. જે આપણા શરીરને નુકસાન કરે. જીવનનો પ્રવાહ અટકી જતો હોય એવું લાગે. હૃદય પર ભાર લાગે.

૩. Imagination and Visualisation :

મનોચિત્રણ કે કલ્પના કરવી તે પણ મનનું કાર્ય છે. તમે મનમાં કોઈપણ વિચાર કરો તો મન તરત તે ચિત્રને તેની સાથે જોડી દે.

૪. મન વિચાર કરે, પ્લાનિંગ કરે, તર્ક કરે તથા અગાઉના અનુભવોનો ઉપયોગ કરીને પછી બુદ્ધિ તેના ઉપર નિર્ણય લે. એટલે બુદ્ધિ પણ મનની ફેક્ટરીમાં આવે. મન વિચાર કરે, બુદ્ધિ તેના ઉપર નિર્ણય લે અને તે આપણા શરીર દ્વારા તે કામ કરાવે.

૫. જુદી જુદી ઈચ્છા કરવી તે મનની ફેક્ટરીમાં આવે.

૬. **અહંકાર તથા ઇગો** : હું સ્ત્રી, હું પુરુષ, હું દેશનો, હું વિદેશી, હું કાળો, હું ધોળો, હું ટૂંકો, હું લાંબો, હું હિંદુ, હું મુસ્લિમ, હું ડૉક્ટર, હું એન્જિનિયર, હું ગરીબ, હું તવંગર, હું સારો, હું ખરાબ, હું જીવાન, હું વૃધ્ધ - વગેરે અહંકારના રૂપ છે. False image of yourself is Ego. આ બધા જ લેબલ આપણા શરીરને લાગ્યા છે. જેને આપણે બોડી કોન્સિયસ કહીએ છીએ. હું શુદ્ધ આત્મા છું

તે સાચી ઈમેજ. જેને આપણે Soul કોન્સિયસ કહીએ છીએ. ઈગો આપણા શરીરમાંથી ત્યારે જાય કે જ્યારે આપણું મન શૂન્ય અવસ્થામાં હોય. જેમકે આપણે મૃત્યુ પામીએ ત્યારે, સ્વપ્ન વગરની ગાઢ નિદ્રા લેતા હોય અથવા તો સમાધિ અવસ્થામાં હોય ત્યારે. આપણો હોવાનો અહેસાસ એટલે અહંકાર.

૭. **સ્વપ્ન જોવા** : ઊંઘમાં આપણે જ્યારે સપના જોઈએ છીએ તે પણ મનની ફેક્ટીમાં આવે. આપણે શારીરિક રીતે ઊંઘ્યા હોય પરંતુ મન ચાલુ હોય.

૮. **ચિત્ત** : આપણે રોજબરોજના એકના એક કામ વારંવાર કરીએ ત્યારે તે સંસ્કાર બની જાય. તે સંસ્કાર ચિત્તમાં જમા થાય. ચિત્તમાં પડેલા સંસ્કાર મુજબ આપણું જીવન સારા કે ખરાબ પથ પર ચાલતું હોય છે. ચિત્તમાંથી જેવી વૃત્તિ ઉદ્ભવે તેના ઉપર બુદ્ધિ નિર્ણય લે એવી તમારી પ્રવૃત્તિ થાય. એવું કામ કરવા માટે આપણે પ્રેરાઈએ છીએ. ચિત્તવૃત્તિ નિરોધ જેને આપણે યોગ કહીએ છીએ. ચિત્ત એ આપણી હાર્ડ ડિસ્ક કે પેન ડ્રાઈવ છે. જેમાં રોજ વારંવાર કરવામાં આવતા પોઝિટીવ કે નેગેટીવ વિચારો, વારંવાર કરવામાં આવતા કામ, આદતો, અનુભવો વગેરે સંસ્કારરૂપે જમા થાય. જેવા સંસ્કાર તેવી આપણી વૃત્તિ બને અને તે જેવી વૃત્તિ એવી આપણી પ્રવૃત્તિ બને.

● મનની અવસ્થાઓ :

મનની ચાર અવસ્થાઓ હોય છે : (૧) જાગૃત અવસ્થા અથવા કોન્સિયસ માઈન્ડ, (૨) સ્વપ્નાવસ્થા અતવા અર્ધ જાગૃત અવસ્થા અથવા સબ કોન્સિયસ માઈન્ડ, (૩) સુષુપ્ત અવસ્થા અથવા ગાઢ નિદ્રા અથવા અજાગૃત અવસ્થા, (૪) આપણા મહાન ઋષિઓએ સામેલ કરેલ તુરીય અવસ્થા અથવા સમાધિ અવસ્થા.

જ્યારે આપણે જાગતા હોઈએ અને ઊંઘવા જઈએ અથવા તો ઊંઘી ગયા હોઈએ અને જ્યારે જાગીએ ત્યારે થોડા જાગૃત પણ હોય અને થોડા ઊંઘમાં પણ હોય તે સ્થિતિને ટ્રાન્સની સ્થિતિ કહેવાય. અર્ધા જાગૃત મનના પ્રોગ્રામિંગ માટે ટ્રાન્સની સ્થિતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. ટ્રાન્સની અવસ્થાને hypnotic અવસ્થા પણ કહેવાય. Hypnosis એટલે જાગૃત નિંદ. આ અવસ્થા દરમિયાન કરેલા સૂચનો દર્દીના અર્ધ જાગૃત મનમાં સહેલાઈથી પહોંચી જાય છે. Psychiatrist આનો ઉપયોગ દર્દીને ઠીક કરવા માટે કરે છે.

૧. જાગૃત મન એટલે શું?

આપણે જ્યારે જાગતા હોઈએ ત્યારે સભાન અવસ્થામાં મન જે કામ કરે તેને જાગૃત મન કહેવાય. જાગૃત મન દરમિયાન આપણે વિચાર કરીએ છીએ, પ્લાનિંગ કરીએ, તર્ક-વિતર્ક કરીએ, કોઈ વ્યક્તિએ પૂછેલા પ્રશ્નનો જવાબ કે પ્રતિભાવ આપીએ, બુદ્ધિ દ્વારા નિર્ણય લઈએ, વગેરે કામ જાગૃત મનથી થાય. જાગૃત મન જ્ઞાનેન્દ્રિય દ્વારા માહિતી એકઠી કરે અને કર્મેન્દ્રિય દ્વારા કામ કરાવે. પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિય હોય – આંખથી જોવું, કાનથી સાંભળવું, જીભથી ટેસ્ટ કરવો, નાકથી સુંઘવું, ચામડીથી સ્પર્શ કરવો. આપણે આ પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો દ્વારા માહિતી મેળવીએ છીએ. તે જ પ્રમાણે પાંચ કર્મેન્દ્રિયો જેવા કે બે હાથ, બે પગ, મુખ, જનન અંગ તથા ગુદા માર્ગ – આ પાંચ કર્મેન્દ્રિય છે. જેના દ્વારા આપણે બધા જ કામ કરીએ છીએ.

જાગૃત અવસ્થામાં મન, બુદ્ધિ, જ્ઞાનેન્દ્રિય તથા કર્મેન્દ્રિય બધું જ કામ કરતું હોય છે.

૨. સ્વપ્ન અવસ્થા અથવા તો અર્ધ જાગૃત અવસ્થા :

જ્યારે આપણે ઊંઘતા હોઈએ છીએ ત્યારે આપણે બેમાંથી કોઈપણ એક સ્થિતિમાં હોઈએ છીએ. કાં તો સ્વપ્નની અવસ્થામાં અથવા તો ગાઢ નિદ્રાની અવસ્થામાં હોઈએ છીએ. આ બંને અવસ્થામાં આપણું અર્ધ જાગૃત મન જાગતું હોય છે. તેમાં આપણું શરીર સૂઈ ગયું હોય પરંતુ અર્ધ જાગૃત મન ચાલુ હોય. આ અવસ્થામાં તમારી તમામ જ્ઞાનેન્દ્રિયો તથા કર્મેન્દ્રિય તથા બુદ્ધિ સૂઈ ગઈ છે, ફક્ત મન જાગે છે. એટલે સ્વપ્નાવસ્થામાં આપણને ઢંગધડા વગરના કે બુદ્ધિ વગરના સપના આવે છે. જાગૃત અવસ્થામાં આપણી અધૂરી રહી ગયેલી દમિત ઈચ્છાઓ સપના અવસ્થામાં મોટાભાગે પૂરી થતી હોય છે. ખાસ કરીને દમિત કામ વાસનાઓ. જેમ કે એક બહેને બજારમાં સાડી જોઈ. તે સાડી તેમને ખરીદવાની ઈચ્છા થઈ. પરંતુ તે સાડીની કિંમત ૫૦૦૦ રૂપિયા હતી. પરંતુ બહેનનો પગાર આખા મહિનાનો ૨૦૦૦ રૂપિયા હતો. બેનની ઈચ્છા તે સાડી ખરીદવાની હતી, પરંતુ તેની બુદ્ધિએ તેને એમ કરતા રોકી. હવે તે બેન રાત્રે ઊંઘમાં સ્વપ્નાવસ્થામાં ગયા. સ્વપ્ન અવસ્થામાં એ પાંચ હજારની સાડી એ બહેને મોલમાંથી ખરીદી અને પહેરીને બધા સગા સંબંધીઓને બતાવી પણ આવ્યા. આ રીતની એમની દમિત ઈચ્છા સ્વપ્નાવસ્થામાં પૂરી થઈ. એવું જ કામ વાસનાની બાબતમાં પણ હોય. સ્વપ્નાવસ્થામાં આખા દિવસમાં ભેગી કરેલી માહિતીનું સોર્ટિંગ પણ થતું હોય છે અને જરૂરી માહિતી આપણું મન સંગ્રહ કરે, બાકીની ફાઈલો ઉડાડી દે.

૩. સુષુપ્તિઅવસ્થા અથવા તો ગાઢ નિંદ્રાની અવસ્થા

ગાઢ નિંદ્રા અવસ્થામાં મન લગભગ વિચારશૂન્ય સ્થિતિમાં આવી જાય. તમારી તમામ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, કર્મેન્દ્રિયો, બુદ્ધિ તથા જાગૃત મન સૂઈ જાય. આ સ્થિતિમાં તમે બરોબર આત્માની સ્થિતિમાં હો. આ વખતે આપણા શરીરનું હિલીંગ થાય. વૈશ્વિક શક્તિ આપણી અંદર વહેવા લાગે છે. વિચારોના કારણે જે શક્તિનો વ્યય થતો, તે તે અટકી જાય. જ્યારે આપણે ગાઢ નિંદ્રા લઈને ઉઠીએ છીએ ત્યારે એકદમ ફેશ લાગીએ છીએ. તેનો મતલબ એવો થયો કે જો તમારે તમારી બેટરી ચાર્જ કરવી હોય તો વિચારોની ગતિ ઓછી કરો અથવા તો શૂન્ય લેવલે લાવી દો. હા, આ અવસ્થામાં પણ આપણું અર્ધજાગૃત મન તો કામ કરતું જ હોય. જેમ કે હૃદયનું ધબકવું, શ્વાસ લેવો વગેરે સ્વયં સંચાલિત ચાલુ જ હોય.

૪. સમાધિ અવસ્થા કે તુરિય અવસ્થા

સભાનપણે ગાઢ નિંદ્રા જેવી સ્થિતિ અથવા મનની શૂન્ય સ્થિતિ લાવવી તેને સમાધિ કે તુરિય અવસ્થા કહેવાય. આ સ્થિતિ લાવવી બહુ ડિફિકલ્ટ હોય છે. તમામ જ્ઞાનેન્દ્રિયની પરે, કર્મેન્દ્રિયની પરે, મન, બુદ્ધિ, અહંકાર, ચિત્ત વૃત્તિની પરે, ભૂતકાળ અને ભવિષ્યકાળની પરે તમારીચેતના કે સતર્કતાને શ્વાસોચ્છવાસ ઉપર લાંબો ટાઈમ ટકાવી રાખવાથી આ સ્થિતિ આવે. તે મેડિટેશનની અંતિમ અવસ્થા છે. તેમાં અવિદ્યા અને અહમ્ દૂર થાય અને વિવેક અને જ્ઞાનનો ઉદય થાય. ત્યારે આત્મ સાક્ષાત્કારની સ્થિતિ સર્જાય. દૃષ્ટાભાવ પ્રગટ થાય. આત્મા અને પરમાત્માની શક્તિ એક હોય તેવો અનુભવ થાય. આ સ્થિતિને સમાધિ અવસ્થા અથવા તુરિય અવસ્થા અથવા યોગની અંતિમ સ્થિતિ કહેવાય.

- વ્યવહારમાં ઉપયોગમાં લાવવા માટે બે મન જરૂરી છે તે કયા કયા અને તેના કાર્યો :

૧. કોન્સિયસ માઈન્ડ અથવા તો જાગૃત મન

તે આપણા મનનો ૧૦% હિસ્સો છે. આપણે સંપૂર્ણ જાગૃત અવસ્થામાં હોઈએ ત્યારે કામ કરતું મન એટલે જાગૃત મન.

માહિતી ભેગી કરવી, વિચાર કરવો, પ્લાનિંગ કરવું, એનાલિસીસ કરવું, તર્ક કરવો, બુદ્ધિ લડાવવી, નિર્ણય લેવો, શોર્ટ ટર્મ મેમરી વગેરે.

દિવસ દરમિયાનના મોટાભાગના કામ આપણે જાગૃત મનથી કરતા હોઈએ છીએ.

સબકોન્સિયસ માઈન્ડના ગેટ કિપરનું કામ કરે. કેટલી અને

કઈ માહિતી સબ કોન્સિયસ માઈન્ડમાં મોકલવી તે કોન્સિયસ માઈન્ડ નક્કી કરે. તે સબકોન્સિયસ માઈન્ડને માહિતી મોકલે અને જરૂર હોય ત્યારે સબ કોન્સિયસ માઈન્ડની માહિતીનો ઉપયોગ કરે. અર્ધ જાગૃત મન સ્ટોરેજ રૂમ જેવું કામ કરે.

૨. સબકોન્સિયસ માઈન્ડ અથવા અર્ધજાગૃત મન અને તેના કાર્યો

સબકોન્સિયસ માઈન્ડ ૨૪ કલાક કામ કરે. તે આપણા મનનો ૯૦% હિસ્સો છે. તે ઊંઘતું નથી.

સબકોન્સિયસ માઈન્ડ ચિત્રોની ભાષા વધારે સમજે છે.

આપણી તમામ સારી કે ખરાબ આદતો, તમામ સારી કે ખરાબ ભાવનાઓ, સાચી કે ખોટી માન્યતાઓ, પ્રતિક્રિયાઓ, સારા કે ખરાબ સંસ્કાર, સુખ અને દુઃખની લાગણી, Skill, Creativity, લોંગ ટર્મ મેમરી, Intuition (અંતરજ્ઞાન) વગેરે સબ કોન્સિયસ માઈન્ડની અંદર પડેલી હોય છે. તે સારું શું કે ખરાબ શું વચ્ચે ફરક પાડી શકતું નથી. તમે વારંવાર નેગેટીવ વિચાર કરો તો તે વિચારને તે પકડી લે અને તેને રીયાલીટીમાં ફેરવવા માટે પ્રયત્ન કરે. દાખલા તરીકે તમને વારંવાર વિચાર આવે કે મને કેન્સર થશે, તો ‘મને કેન્સર થશે’ એ વિચાર વારંવાર કરવાથી તમને કેન્સર પણ થવાની શક્યતા વધી જાય છે. કારણ કે સબકોન્સિયસ માઈન્ડને મગજ નથી હોતું. સાચું શું કે ખોટું શું વચ્ચે ફરક પાડી શકતું નથી. તે વિચારને પકડી લે અને તેના ઉપર કામ કરવા મંડી પડે. એટલે હંમેશાં પોઝિટીવ વિચારો કરવા. નેગેટીવ વિચાર ન કરવા. તમે જે દિલથી ઈચ્છા કરી છે અથવા જે સપનું જોયું છે તેને રીયાલીટીમાં ફેરવવાનું કામ સબકોન્સિયસ માઈન્ડ કરે.

આપણે શરૂઆતમાં જ્યારે ગાડી શીખીએ છીએ ત્યારે શરૂઆતમાં બ્રેક ક્યાં છે, ક્લચ ક્યાં છે, એક્સીલેટર ક્યાં છે, ક્યારે દબાવવું વગેરે ઉપર આપણું ધ્યાન હોય છે. ત્યારે તે ક્રિયા આપણે જાગૃત અવસ્થામાં કરીએ છીએ. પરંતુ એક વખત ગાડી શીખી ગયા પછી આ બધી જ ક્રિયાઓ ઓટોમેટીક થાય. તમે વાત કરતા કરતા કે ગીત સાંભળતા સાંભળતા પણ એકદમ સરળતાથી ગાડી ચલાવી શકો. કારણકે હવે ડ્રાઈવિંગ તમારા સબકોન્સિયસ માઈન્ડથી થાય છે. જે વસ્તુ વારંવાર યાદ કરવામાં આવે તો તે તમારી આદત અથવા સંસ્કાર બની જાય. સારી આદતો પાડી હશે, તો જીવન સાફ જશે. ખરાબ આદતો પાડી હશે, તો જીવન ખરાબ જશે. તો જેણે પણ ખરાબ આદતો પાડી છે, તેને ફરી પ્રોગ્રામિંગ કરીને સારી આદતો પાડીને જીવનને સુધારી પણ શકાય. સારી આદતો અથવા સંસ્કાર પાડવા હોય

તો સારું ચિંતન કરો તથા તેના ઉપર કામ કરો. વારંવાર સારું ચિંતન અથવા કામ કરવાથી ઓટોમેટીક સારી આદતો પડી જશે. સારી આદતો પાડવાનો એક સરળ રસ્તો છે, જે ખરાબ આદત હોય તેનો ઓપોઝીટ ગુણ ડેવલપ કરો. જેમ કે ગુસ્સો કરવાની આદત છે, તો તેનો ઓપોઝીટ ગુણ પ્રેમ કે ક્ષમા કરવાની આદત પાડો. ટુંકમાં આપણા મનનું રીપ્રોગ્રામિંગ કરી, સારી આદતો પાડી શકાય.

સબકોન્સિયસ માઈન્ડ ૨૪ કલાક કામ કરે. તમે રાત્રે ઊંઘતા હોવ ત્યારે પણ તમારા શ્વાસ ચાલે છે. હૃદય ધબકે, આંતરડાની મુવમેન્ટ થાય છે, તે તમામ ક્રિયાઓ સબકોન્સિયસ માઈન્ડ દ્વારા થાય છે. તમારી સ્વપ્નાવસ્થામાં તથા ગાઢ નિદ્રામાં પણ તમારું સબકોન્સિયસ માઈન્ડ કામ કરતું હોય છે.

● દિવસ દરમિયાન આપણે કયા કામ સબ કોન્સિયસ માઈન્ડ વડે કરતા હોઈએ છીએ

રોજ તમારું ફિક્સ ટાઈમે ઊઠવું, ફિક્સ ટાઈમે ટોઈલેટ જવું, મસાલો કે તમાકુ ખાધા પછી જ ટોઈલેટ આવવું, ફિક્સ ટાઈમે જ તમને ચા પીવાની ઈચ્છા થવી, ડાઈનિંગ ટેબલ ઉપર કે ફિક્સ હીંચકા ઉપર ફિક્સ જગ્યાએ બેસીને ચા પીવાની ઈચ્છા થવી, ફિક્સ કલરના જ કપડાં પહેરવા, સરળતાથી ગાડી ચલાવીને ઓફિસ જવું, બપોરે તમારું ફિક્સ ટાઈમે લંચ લેવું અને તે ટાઈમે ન લીધું હોય તો તમને યાદ કરાવવાનું કામ, લોકોની ઈર્ષ્યા કરવાની ટેવ, નેગેટીવ વિચારવાની ટેવ, દરેક વસ્તુમાં ટેન્શન લેવાની ટેવ, વારેવારે ગુસ્સો કરવાની ટેવ, હું જ બધું સારું કામ કરી શકું બીજા લોકો મારા જેવું કામ ન કરી શકે એવી માન્યતા, રાત્રે ફિક્સ ટાઈમે ઊંઘ આવવી, ગ્રાહકોને ઝડપી અને સારી સર્વિસ આપવાની ટેવ, ડોક્ટર જે ઓપરેશન રોજ કરતા હોય તે ઓપરેશન સરળતાથી વાતો કરતા કરતા કરવાની ટેવ, બહેનો રોજ રસોઈ બનાવતા હોય તો એકધારી અને સરળતાથી રસોઈ બનાવવાની ટેવ વગેરે સબ કોન્સિયસ માઈન્ડ લેવલે ઓટોમેટીક થાય.

● મન વિશેની કેટલીક અદ્ભુત વાતો :

૧. આજે તમે જે કાંઈ પોઝીશન પર છો, તે તમારા સબકોન્સિયસ માઈન્ડના કારણે છે. મને ડોક્ટરનું દવાખાનું તથા દવાખાનાનું બોર્ડ જોઈને અત્યંત ખુશી થતી હતી. મને વારંવાર વિચાર આવતો હતો કે મારું પણ આવું બોર્ડ હોય. તેથી હું એન્જિનિયર બનવાનો હતો. પરંતુ રાતોરાત મારો નિર્ણય બદલાઈ ગયો અને હું ડોક્ટર બની ગયો અને ડોક્ટર તરીકેની મારી સફર સફળતાપૂર્વક પૂરી

કરી. એટલે તમે આજે જે કંઈ પણ છો, સફળ છો કે નિષ્ફળ, તે તમારા સબ કોન્સિયસ માઈન્ડના કારણે છે. એટલે શાસ્ત્રોમાં કહેવાયું છે કે મન જ તમારી મુક્તિ અને બંધનનું કારણ છે. ઘણા લોકો ‘અમે તો ગરીબ, અમે તો ગરીબ...’ નામની પીપુડી વગાડ્યા જ કરતા હોય છે અને તે આખી જિંદગી ગરીબ જ રહેતા હોય છે.

૨. આપણું સબકોન્સિયસ માઈન્ડ પૂરા વિશ્વ સાથે જોડાયેલું છે. તેથી આપણે દિલથી જે ઈચ્છા કરી હોય તો તે ઈચ્છાને રીયાલીટીમાં પરિવર્તિત કરવામાં મદદ કરે. સબકોન્સિયસ માઈન્ડ એવું વિશ્વ તમારી સામે લાવીને ઊભું કરી દેશે. મારી દિલથી ઈચ્છા હતી કે મારું ઘર મારા દવાખાનાની નજીક હોય. તો આજે મારું ઘર મારા દવાખાનાથી નજીક છે. તો તમે દિલથી જે ઈચ્છા કરો, તો તમારું સબકોન્સિયસ માઈન્ડ એવી રીતે ઘટનાઓને ગોઠવે કે જેના કારણે તમારી એ ઈચ્છા પૂર્ણ થાય. તમારી સામે એવી તકો ઊભી કરે. બસ, તેને ઓળખીને તેના પર કામ.

૩. એકલી ઈચ્છા કરવાથી કામ ન થાય. તે ઈચ્છા પૂર્ણ કરવા માટે તે દિશામાં કામ પણ કરવું પડે. જેમકે તમારી ઈચ્છા હોય કે મારી જોડે એક મર્સીડીઝ કાર હોય. પણ એકલી મર્સીડીઝ કારના સપના જોવાથી મર્સીડીઝ કાર ન આવી જાય. પરંતુ મર્સીડીઝ કામ લાવવા માટે તમારે કમાવાના અલગ અલગ રસ્તા ગોતવા પડે અને તે રસ્તા ઉપર કામ કરવું પડે ને પૈસા આવે પછી જ ગાડી આવે. એક કરોડ રૂપિયાની ગાડી કે એક કરોડ રૂપિયાના બંગલાના ચિત્રો ઘરમાં લગાવવાથી ગાડી કે બંગલો ન આવી જાય. તેના માટે કામ પણ કરવું પડે.

મનની અદ્ભુત વિશેષતાઓ વિશે વધુ આવતા અંકે.

ટૂંકમાં, મનને મિત્ર બનાવો તો આપણા જીવનનો ઉદ્ધાર થઈ જાય. આશા રાખું છું કે આ લેખ તમને પસંદ આવ્યો હશે. ભૂલચૂક હોય તો સુધારીને સમજવા વિનંતી. આ લેખ વધુમાં વધુ લોકોને ફોરવર્ડ કરીને લોક કલ્યાણના આ કાર્યમાં સહભાગી થવા વિનંતી. સદાય આપનો શુભચિંતક ડૉ. ચીમનભાઈ પટેલ. આપના અભિપ્રાયો ચોક્કસથી જણાવજો. આપ સ્વસ્થ અને નિરોગી રહો તેવી પ્રભુને પ્રાર્થના.

માણસને બોલતા શીખતા બે વર્ષ લાગે છે.
પણ શું બોલવું, ક્યારે બોલવું, કેટલું બોલવું
— શીખવામાં આખી જિંદગી નીકળી જાય છે.

ઑક્સફર્ડ ડિક્શનરીએ ૨૦૧૬માં વર્ડ ઓફ ધ યર તરીકે – “Posttruth” (સત્ય પછીનું સત્ય) શબ્દ સમૂહને જાહેર કર્યો હતો. વર્ડ ઓફ ધ યરમાં એવા શબ્દ કે શબ્દ સમૂહની પસંદગી કરવામાં આવે છે કે જે શબ્દ વર્ષ દરમિયાન રહેલા રાજકીય, સાંસ્કૃતિક અને સામાજિક પ્રવાહનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. ‘પોસ્ટ ટ્રુથ’ શબ્દ સમૂહ એક વિશેષ તરીકે વાપરવામાં આવે છે કે જ્યારે વાસ્તવિક સત્યને સ્થાને ભાવનાત્મક લાગણીશીલ બાબતો જાહેર લોકમત ઘડવામાં વધુ અસરકારક રહે તેને પોસ્ટ ટ્રુથ કહે છે. તેનો ઉપયોગ ત્યારે કરવામાં આવે છે કે જ્યારે કોઈ મુદ્દો કે બાબત હેતુલક્ષીય સત્યને સ્થાને ઊર્મિશીલ અને મનઘડત લાગણીને પ્રાધાન્ય આપીને લોકો સમક્ષ એક નવા સત્ય તરીકે રજૂ કરવામાં આવે. તે મૂળ સત્ય કરતાં વધુ સત્ય લાગે અને લોકો અથવા આમ આદમીને વધુ આકર્ષક અને સ્વીકાર્ય લાગે છે. એટલું જ નહીં, પણ તેને સત્ય તરીકે સ્વિકારી લે છે. તેથી તેને સત્ય પછીનું સત્ય અથવા અનુસત્ય કે પોસ્ટ ટ્રુથ કહી શકાય. રસપ્રદ વાત એ છે કે આ સત્ય કદાચ ખરેખર વાસ્તવિક સત્યને ટપી જાય છે અને તેને ભૂલાવી દે તેવું છે. ખરેખરા સત્યને અસત્ય ઠેરવી દે છે.

આમ તો આ શબ્દો પહેલી વખત ૧૯૮૨માં પશ્ચિમી માધ્યમોમાં અને ખાસ કરીને અમેરિકા વપરાયા હતા એવું કહેવાય છે. પરંતુ પ્રેસિડેન્ટ ટ્રમ્પે અમેરિકાની ઇલેક્શનમાં જંપલાવ્યું અને ચૂંટાયા ત્યારથી પોસ્ટ ટ્રુથ શબ્દ પ્રચલિત થયો છે. યુરોપીયન યુનિયનમાંથી ઇંગ્લેન્ડ બ્રેકઝીટ કર્યા બાદ પણ તેનો ખૂબ ઉપયોગ થયો છે. એક આત્યંતિક ઉદાહરણ લઈએ કે અમેરિકન પ્રેસિડેન્ટ જ્યોર્જ બુશના સમયમાં અમેરિકાના ટ્રિવન ટાવર પર હુમલા થયા હતા.

આપણે અને ખાસ કરીને અનુભવી ઉંમરલાયક લોકો વાત વાતમાં એવો અભિપ્રાય આપતા હોય છે કે હવેનું રાજકારણ – પોલિટીક્સ સાવ ખાડે ગયું છે અને પછી ઉમેરે છે રાજકારણ ગાંધીજી, નહેરુ અને વલ્લભભાઈ પટેલ વખતે પણ હતું, પરંતુ આવું સાવ અધઃપતન નહોતું થયું. તો આપણને પ્રશ્ન થશે કે હવે રાજકારણ / પોલિટીક્સમાં એવું તે શું થયું છે કે જેને લીધે તેનું અધઃપતન થયું? તો તેનું કારણ આ પોસ્ટ ટ્રુથ છે.

સત્ય પછીની પરિસ્થિતિ એવી પરિસ્થિતિનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે કે જેમાં હકીકતો ગૌણ બને છે અને ભાવનાત્મક અપીલો અને વ્યક્તિગત માન્યતાઓ આધિપત્ય જમાવી જનમતને આકાર આપવાનું શરૂ કરે છે. તે મુજબ તેના ફોલોઅર્સને ચલાયમાન કરે છે. પોસ્ટ ટ્રુથ દ્વારા નિર્માણ થતું રાજકારણ એક વિશિષ્ટ પોલિટીકલ કલ્ચરને જન્મ આપે છે. જેમાં ગાંધીજીના સત્યને કોઈ

સ્થાન નથી. ગાંધીજીએ દર્શાવેલી કોઈ વિચારધારાને પણ સ્થાન નથી.

ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી માનવ વિકાસની ત્રીજી અને સંદેશા વ્યવહારના ઇતિહાસની પહેલી સૌથી મોટી ક્રાંતિ ગણાય છે. તેનાથી સંપૂર્ણપણે નવા યુગની શરૂઆત થઈ છે. સોશિયલ મીડિયા ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીની એક પ્રોડક્ટ છે. જે પ્લેટફોર્મ કે જે આપણને સ્થાનિક અને વૈશ્વિક સ્તરે સંદેશાવ્યવહાર અને સામાજિકીકરણ કરવા સક્ષમ બનાવે છે, તેને સોશિયલ મીડિયા પ્લેટફોર્મ કહે છે. સોશિયલ મીડિયા આજે દરેક ઉંમરના ઘણા લોકોના જીવનનું અને ખાસ કરીને યુવાનોનું અભિન્ન અંગ બની ગયું છે. તેના વિના જીવી શકાય નહીં એવું લાગવા માંડ્યું છે. સવારથી રાત સુધી આવા મીડિયાના ઉપયોગમાં તેઓ વ્યસ્ત રહીને ઘણા લોકો અને ખાસ કરીને યુવાનો વ્યસની (Addicted) બની જાય છે. આ સોશિયલ મીડિયા જેવા કે વોટ્સએપ, ટ્વિટર, ફેસબુક, ઇન્સ્ટાગ્રામ પોસ્ટ ટ્રુથ સમાજ બનાવવામાં આર્કિટેકચરની ભૂમિકા અદા કરી છે. અભિવ્યક્તિની સૌને આઝાદી છે. તેથી સોશિયલ મીડિયાના વિવિધ પ્લેટફોર્મ પરથી લોકમતને પ્રભાવી કરવું ઘણું સરળ અને ઝડપી બન્યું છે.

પોસ્ટ ટ્રુથ વિચારધારાની વાત કરીએ ત્યારે ઈન્ફોર્મેશન રીવોલ્યુશનના પાયારૂપ સોશિયલ મીડિયા વિશે જાણવું જરૂરી છે. વિવિધ સોશિયલ મીડિયા જેવા કે ફેસબુક, વોટ્સએપ, ઇન્સ્ટાગ્રામ, ટ્વિટર વગેરે આપણને દુનિયાના દરેક ખૂણેથી લોકો સાથે મિત્રતા કરવાની મંજૂરી આપે છે. તે વૈશ્વિક સમુદાયના આપણે એક અંગ છીએ તેવી અનુભૂતિ કરાવે છે. જ્યાં આપણે રાજકીય, ધાર્મિક, આર્થિક અને સામાજિક સત્તાઓથી વિભાજિત નથી પરંતુ આપણે આપણા વિચારો, સિદ્ધાંતો, માન્યતાઓ અને હિતોથી સંગઠિત છીએ. આપણે હંમેશાં આપણા જીવનના દરેક ક્ષેત્રના લોકોના સંપર્કમાં રહી શકીએ છીએ. વધુ ને વધુ લાઈક મળે, વધુને વધુ ફોલોઅર્સ મળે તો આપણને આપણી વ્યક્તિગત તાકાતની અનુભૂતિ થાય છે. પોસ્ટ ટ્રુથ પોલિટીક્સ અને સોશિયલ મીડિયા વચ્ચે નજીકનો સંબંધ છે એમ કહી શકાય. એકબીજા વગર ચાલી ના શકે. જેમ ભૂતને પીપડો મળી જાય, તેમ પોસ્ટ ટ્રુથ ફેલાઈને વાઈરલ બને. એક ઓસ્ટ્રિયન એસ્ટ્રોનોટ સ્પેસ ક્રાફ્ટમાંથી ૧.૨૮ લાખ ફૂટની ઊંચાઈએ પેરેશુટથી કૂદકો લગાવે છે એવો વીડિયો સોશિયલ મીડિયામાં વાઈરલ થયો હતો. પરંતુ તેને ફેક્ટ ચેકર દ્વારા ફેર જાહેર કરવામાં આવેલ હતો. કહેવાતા બાબાઓ અને બની બેઠેલા ધર્મગુરૂઓની તો શું વાત કરવી. સરાસર અસત્યને સત્ય કહેવામાં તેમની કોઈ બરાબરી કરી શકે નહીં.

સત્ય પછીનું સત્યના રાજકારણને એક નવી રાજકીય સંસ્કૃતિ તરીકે અથવા ક્રાંતિ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે. જેમાં ચર્ચા મોટાભાગે ભાવનાત્મક અપીલો દ્વારા ઘડવામાં આવે છે. કેટલાક મીડિયા એક્સપર્ટનું માનવું છે કે એક જુઠને વારંવાર કહેવાથી અને જુઠને લાગણીઓનું કવચ પહેરાવીએ તો તે કદાચ સત્ય તરીકે સ્વીકારાઈ જાય અને પોસ્ટ ટ્રુથ બની જાય. જમ્મુ અને કાશ્મીરને વિશિષ્ટ દરજ્જે આપતી બંધારણની ધારા ૩૭૦ અને ૩૫એ સ્કેપ કરવામાં આવી ત્યારે રાજકીય પક્ષો દ્વારા પોસ્ટ ટ્રુથ પોલિટીક્સનો ભરપૂર ઉપયોગ થયો હતો. ૨૦૧૯માં બિહારમાં મોબ-લીન્ચિંગના શૂંબલાબંધ કિસ્સાઓ મીડિયા દ્વારા ફેલાવવામાં આવેલ પોસ્ટ ટ્રુથનું કારણ છે. પાલઘરમાં સાધુઓની હત્યાનો મામલો પણ પોસ્ટ ટ્રુથ અને મીડિયાની જુગલબંધીનું પરિણામ છે. મેથેનોલ પીવાથી ઈમ્યુનિટી ઉત્પન્ન થાય છે એવી માન્યતાથી ઈરાનમાં ૭૦૦થી વધુ લોકો કોરોના સંક્રમણ કાળમાં માર્યા ગયા હતા. આમ, પોસ્ટ ટ્રુથ સમાજ માટે ખતરા સમાન છે. તાજેતરમાં દિલ્હીની પ્રવેશ સીમા પર ચાલતું કિસાન આંદોલન પોસ્ટ ટ્રુથનું ભયંકર પરિણામ છે. એ સત્ય છે કે ભારત સરકારે કિસાનોના હિત માટેના કાયદા બનાવ્યા છે, જેનો કિસાનો વિરોધ કરે છે. હજારો કિસાનો પોતાના ઘરબાર અને કામકાજ છોડી દઈ ઠંડીમાં દોઢ મહિનાથી વધારે સમયથી ધરણા કરી આંદોલન દ્વારા પોતાના હિત માટે બનાવેલા કાયદાઓને કાળા કાનૂન કહી તેનો વિરોધ કરે છે અને તેની સરકારને પડી નથી. આવું નકલી સત્ય સમગ્ર ભારતમાં જ નહીં પરંતુ વિશ્વભરમાં ફેલાવવામાં આવી રહ્યું છે કારણકે અસત્યને લાગણીઓનું કવચ પહેરાવીને રજૂ કરવામાં આવે છે.

આપણે આ બધી બાબતોના ઘટનાક્રમમાં જવું જરૂરી નથી અને સત્યાર્થ જે હોય તે, પરંતુ આપણે પોસ્ટ ટ્રુથ વિચારધારાને સમજવાની જરૂર છે. જો આપણી સમક્ષ સત્ય અને અસત્ય એમ બે જ વિકલ્પ હોય તો સત્યને પસંદ કરવું અઘરું ના પડે. પરંતુ છદ્મવેશમાં ત્રણ ચાર સત્ય હોય તો શું કરીએ? કોને સ્વીકારશું? છેવટે પોસ્ટ ટ્રુથ સમાજ બનતો જશે અને આપણી સામાજિક વ્યવસ્થામાં જે થોડી ઘણી સચ્ચાઈ હશે તેને ભરખી જશે. જુઠની બોલબાલા વધશે, સચ્ચાઈ ખોવાતી જશે.

જુથ અથવા અસત્યની એટલી ભરમાર છે કે આપણને વારંવાર હકીકત શું છે તેની જાણવાની અથવા ચેક કરવાની જરૂર પડે છે. ફેક ન્યુઝ, ફેક ફોટાઓ, ફેક વીડિયો, ખોટા દાવાઓ, ખોટા વિક્રમો અને લક્ષ્યાંકો સોશિયલ મીડિયામાં વિવિધ સ્વરૂપે આવતા જ રહેતા હોય. ફેક્ટ ચેકર વેબસાઈટો પણ ઘણી ઉપલબ્ધ છે. પોલિટીકલ ફેક્ટ ચેકર્સની વેબસાઈટો વિશ્વના ટોપ નોચ નેતા

જે કંઈ બોલે કે દાવો કરે તેને વાસ્તવિકતા સ્કેલ પર ચેક કરી, શું સાચું અને શું ખોટું છે તે જણાવી દે છે. દાખલા તરીકે – Snoppes, Politifact, FackCheck.org, Propublica, Opensecret, Washington Post Fact Checker, Full Fact, Alt News, BOOM Factcheck, SM HoaxSlyaeer etc. CNN ના જણાવ્યા મુજબ પ્રેસિડેન્ટ ટ્રમ્પ પ્રમુખપદ સંભાળ્યા બાદના પહેલા ૮૬૯ દિવસોમાં ૧૦,૦૦૦થી વધુ વખત ખોટું અથવા ખોટું નિર્દેશ કરતા હોય એવા વિધાનો કર્યા હતા એવું કોઈ ફેક ચેકર વેબસાઈટે જણાવ્યું હતું. આવા ઘણા રેકોર્ડ વિશ્વના રાજકારણીઓના છે. જેમાં આપણા ભારતના રાજકારણીઓ પણ બાકાત નથી. એટલું જ નહીં, પણ પોસ્ટ ટ્રુથ રાજકારણના વર્લ્ડ લીડર બનવાની ક્ષમતા ધરાવે છે! ગાંધીજીએ સત્યનો આગ્રહ રાખ્યો હતો. હવે પોસ્ટ ટ્રુથમાં કયા સત્યનો આગ્રહ રાખીશું?

૧૨૦, ગોલ્ડ સ્ટાર કોમ્પેક્સ, ગોલ્ડન સિટી, ગાંધિપુર, કચ્છ.
મો. ૯૪૨૮૭ ૪૮૨૪૮

સમયના સદુપયોગનું મહત્ત્વ સમજીએ

સમય વેડફવાનો અર્થ છે, પોતાના જીવનનો નાશ કરવો. જીવનની જેટલી ક્ષણો મનુષ્ય ગમે તેમ આળસ અથવા ઉન્માદમાં ગુમાવી દે છે, તે ક્યારેય ફરીથી પાછી આવતી નથી. જીવનના પ્યાલામાંથી ક્ષણોના જેટલા ટીપા પડી જાય છે, એટલો પ્યાલો ખાલી થઈ જાય છે. પ્યાલાથી ખાલી પડેલી જગ્યા ફરીથી કોઈ પણ રીતે નથી ભરી શકાતી. મનુષ્ય જીવનની જેટલી ક્ષણો નષ્ટ કરી નાખે છે, તે ક્ષણોમાં તે જેટલું કામ કરી શકતો હતો, તેની ખોટ તે કોઈપણ રીતે પૂરી કરી શકતો નથી.

જીવનની દરેક ક્ષણ એક ઉજ્જવળ ભવિષ્યની સંભાવના લઈને આવે છે. દરેક ક્ષણ એક મહાન પરિવર્તનનો સમય બની શકે છે. મનુષ્ય નિશ્ચયપૂર્વક એમ નથી કહી શકતો કે જે સમય, જે ક્ષણ અને જે પળને તે આમજ નકામી ગુમાવી શક્યો છે, તે જ ક્ષણ તેજ સમય તેના નષ્ટ કરી રહ્યા છીએ. તે જ આપણી ઝોળીમાં સુંદર સૌભાગ્યની સફળતા ન લાવી હોત.

સમય ચૂકી જવાની વાત પશ્ચાતાપનો ડંખ છે. જીવનમાં કાંઈક કરવાની ઈચ્છા રાખનારે પોતાના કોઈપણ કર્તવ્યને, જે આજે કરવું જોઈએ તેને ભૂલમાં પણ કાલ ઉપર ન છોડવું જોઈએ. આજના કામ માટે આજનો સમય નિશ્ચિત છે. કાલના કામ માટે કાલનો દિવસ નિર્ધારિત છે. સમય હાથથી નીકળી જાય છે, પછી અફસોસ સિવાય કશું નહીં રહે. સમય પણ અમૂલ્ય ચીજ છે.

ફોરમ આર. બારમેડા - અંબાર, કચ્છ

શેક્સપિયરના નાટકના પાત્ર હેલ્લેટ જેવી દ્વિધા આજે અનેક લોકો અનુભવે છે. કોરોનાની વેક્સિન લેવી કે ના લેવી? જ્યારે કોરોના તેની ચરમસીમા પર હતો ત્યારે પ્રજા ચાતકની જેમ વેક્સિનની વાટ જોતી હતી. તે સમયે કોઈને અસર કે આડઅસરની ફિક્કર નહોતી. “જાન બચી તો લાખોં પાયે” પરંતુ હવે જ્યારે કોરોનાનો ઓથાર ઓસર્યો છે અને વેક્સિન હકીકત બની છે ત્યારે અનેક લોકો ખચકાટ અનુભવે છે. આ સંજોગોમાં વેક્સિન વિશે જાતજાતની પરસ્પર વિરોધી વાતો સમાચાર માધ્યમો અને સોશિયલ મીડિયામાં આવતી રહે છે જેનાથી સામાન્ય લોકોના મનમાં ગડમથલ ચાલે છે. સમાજના પરિવારજનોના હિત માટે આપણા સમાજના અગ્રણી તબીબ ડૉ. શૈલેષ બારમેડા દ્વારા લેખિત ખૂબ અધિકૃત માહિતીસભર લેખ ‘જ્ઞાતિસેતુ’ના વાચકો માટે પ્રસ્તુત છે.

— અતુલ સોની

કોરોના – વૈશ્વિક મહામારીએ કરોડો માનવીઓને ચપેટમાં લીધા. લાખો માનવીઓને ભરખી ગઈ! આ જાનલેવા રોગને નાથવા રસી માટેના પ્રયત્નો સફળ થયા. આપણા ગૌરવવંતા દેશે એ માટે અગ્રતા મેળવી. વિશ્વભરમાં કરોડો લોકો આ રસી મેળવવા તલપાપડ બન્યા છે ત્યારે કેટલાક લોકો શંકાર કરે છે. ગીતાજીમાં ભગવાને સ્પષ્ટ રીતે કહ્યું છે : “સંશયાત્મા વિનિશ્ચતે...”

આ રસી શા માટે લેવી અનિવાર્ય છે? આવો, તેને સમજીએ....

- ★ રસીકરણની શરૂઆતના પંદર દિવસમાં જ સરકારશ્રી તરફથી ૩૦ લાખ કરતાં પણ વધુ ડોક્ટર્સ, નર્સીસ તથા અન્ય આરોગ્ય કર્મચારીઓને અગ્રતાક્રમે રસીનો પહેલો ડોઝ અપાઈ ચૂક્યો છે. મેં પણ તારીખ ૧૯ જાન્યુઆરી, ૨૦૨૧ના રોજ રસી મૂકવા છી. કોઈ તકલીફ નથી થઈ.
- ★ રસી ઈન્જેક્શન દ્વારા સ્નાયુમાં અપાય છે. કોઈ ચાર્જ લેવામાં આવતો નથી. સરકારશ્રી તરફથી ખૂબ જ ઉત્તમ વ્યવસ્થા હોય છે. સલામતીની પૂરતી કાળજી લેવાય છે.
- ★ આશરે ચાર અઠવાડિયા બગી બીજો બુસ્ટર ડોઝ લેવાનો રહે છે.
- ★ હાલ રસી બજારમાં ઉપલબ્ધ નથી. સરકારશ્રી તરફથી જે રસી આપવામાં આવે (Covishield or Covaxin) તે

જ લેવાની રહે છે. બંને ડોઝમાં એક જ કંપનીની રસી મૂકાય તે જરૂરી છે.

- ★ ૧૮ વર્ષથી વધુ ઉંમરની દરેક વ્યક્તિએ રસી મુકાવવાની હોય છે.
- ★ પ્રસુતા કે પ્રસૂતિ પછી નાના બાળકને ધવડાવતી માતાઓને રસી મૂકવામાં આવતી નથી.
- ★ જેમને કોરોનાના લક્ષણો ચાલુ હોય તથા જેમણે પ્લાઝમા થેરાપી લીધી હોય તેમને રસી મૂકવામાં આવતી નથી.
- ★ કોઈપણ ગંભીર બીમારી માટે જેની સારવાર હોસ્પિટલમાં દાખલ દર્દી તરીકે ચાલુ હોય તેમને રસી મૂકવામાં આવતી નથી.
- ★ જેમને પહેલા કોઈ પણ દવાની એલર્જી માટે હોસ્પિટલમાં દાખલ તઈને સારવાર લેવાની જરૂર પડી હોય તેમને તથા કોરોના સામેની રસીના પહેલા ડોઝ પછી ગંભીર રીએક્શન આવ્યું હોય તો તેમને આ રસી મૂકવામાં આવતી નથી.

નીચે મુજબની સ્થિતિમાં પણ

તેમના ડોક્ટરની સલાહ લઈને રસી મૂકાવી શકાય છે.

- ★ ૩-૪ અઠવાડિયા પહેલા કોરોના થઈને મટી ગયો હોય.
- ★ હૃદય, બ્લડપ્રેશર, ડાયાબિટીસ, કિડની કે કેન્સરની સારવાર ચાલુ હોય.
- ★ ચામડીના એલર્જીના રોગો કે ઓટો ઈમ્યુન રોગ હોય.
- ★ પાર્કિન્સન કે માનસિક રોગની સારવાર ચાલુ હોય.
- ★ મોટી ઉંમરના, પથારીવશ લોકો પણ રસી મૂકાવી શકે છે.

- ★ રસી મૂકાયા બાદ સેફ્ટી માટે જે તે સ્થળે ૩૦ મિનિટ સુધી રોકાવાનું હોય છે. જેથી કોઈને પણ વધુ તકલીફ થાય તો તાત્કાલિક સારવાર મળી શકે. જેની પૂરતી વ્યવસ્થા સરકારશ્રી તરફથી કરવામાં આવે જ છે.
- ★ ઈન્જેક્શન આપ્યું હોય ત્યાં દુઃખાવો થયો હોય, માથું દુઃખવું, તાવ આવવો, ઉબકા થવા... આવા સામાન્ય લક્ષણો માટે બહુ ચિંતા કરવી નહીં. જરૂર પડે તો થોડી દવા લઈ શકાય.
- ★ અફવાઓ ફેલાવવી એ ગુનો બને છે. તેનાથી બચવું જોઈએ.
- ★ રસીનો બુસ્ટર ડોઝ મૂકાયા પછી બે અઠવાડિયે કોરોના સામે લગભગ ૮૦ ટકા જેટલું રક્ષણ મળે છે, સંપૂર્ણ રક્ષણ મળતું નથી. તેથી રસી મૂકાયા પછી પણ પૂરતી સાવધાની રાખવી અનિવાર્ય રીતે આવશ્યક છે.

- ★ આપણા દેશની સીરમ ઈન્સ્ટીટ્યુટ, કોરોના આવ્યો તે પહેલાં પણ રસી ઉત્પાદનની બાબતમાં દુનિયામાં પ્રથમ સ્થાન ધરાવે છે. પૂરતી કાળજીથી તૈયાર કરેલી રસી આપણે સૌએ અવશ્ય મૂકાવવી જોઈએ. ડોક્ટર્સ, નર્સિસ અને અન્ય હેલ્થ વર્કર્સ આ બાબતમાં સમાજમાં રોલ મોડેલ કહેવાય. કોરોનાની સારવાર, જોખમ અને રસી લેવાની બાબતમાં અગ્રેસર રહેતા સૌ કોરોના વોરીયર્સ ધન્યવાદને પાત્ર છે. એમના પર, સરકાર પર અને આપણા વૈજ્ઞાનિકો પર વિશ્વાસ રાખો. રસીકરણ અભિયાનને સફળ બનાવો.

“જય જવાન, જય કિસાન, જય વિજ્ઞાન.”

“સર્વે ભવન્તુ સુખીનઃ સર્વે સન્તુ નિરામયા.”

સરકારશ્રી તરફથી જાહેરાત થાય પછી વેબસાઈટ www.cowin.gov.in પર નામ નોંધાવવાનું રહેશે.

હેલ્પલાઈન નંબર : ૧૦૭૫ પર પણ વાત કરી શકાય છે.

ભગવદ્ ગીતા ક્વિઝ

સર્વે જ્ઞાતિજનોને ભુજથી જયશ્રી પરમારના જય સ્વામિનારાયણ... આજે એક એવો સ્વાનુભવ, જેના થકી મને આ લેખ લખવા માટે પ્રેરણા થઈ, તેની વાત કરવાની છે.

સંસ્કૃત ઉક્તિ “પરોપકારાય સત્તામ્ વિભૂતયહ” એટલે કે વ્યક્તિત્વ વિકાસ, જ્ઞાતિ સમાજના વિકાસનું ગીત જેના હૃદયમાં સમાયેલું છે તેવા કંસારા સેવા સમાજના કાર્યકર્તાઓ – જેમાં શ્રી ધવલભાઈ કંસારા, હેમલભાઈ અને તેમની સમગ્ર ટીમનું અભિયાન અને કાર્યનિષ્ઠા ખરેખર અભિનંદનીય છે.

માંડીને વાત કરીએ તો કેશોદથી શ્રી ધવલભાઈના માર્ગદર્શન હેઠળ છેલ્લા બે વર્ષથી પરિચય મેળો, માર્ગદર્શન કેમ્પ, સામાજિક ઉત્સવો આધારીત મહિલાઓની સ્પર્ધા, નાના બાળકો અને તેના માતા-પિતાના પ્રોબ્લેમ્સ એન્ડ સોલ્યુશન્સ જેવી અનેકવિધ પ્રવૃત્તિઓ ચાલે છે. હાલે એક મુખ્ય પ્રોજેક્ટ “ભગવદ્ ગીતા” પરની ક્વિઝ – જેમાં બે અધ્યાયની દર મહિનાની ૧૫ તારીખે લેવાતી ક્વિઝ, ત્રણ વિભાગો – એક વર્ષનો પ્રોજેક્ટ અને આ બધું જ પાછું ઓનલાઈન!!

મારી વાત કરું તો ધવલભાઈ સાથે ટેલિફોનિક પરિચય સિવાય કોઈ પરિચય નથી છતાં ઘણા સમયથી તેમની સાથે ગીતા ક્વિઝમાં જોડાયા પછી આ કામગીરી, કાર્યકર્તાઓ અને સંસ્થાની કામગીરી માટે લખ્યા વિના ન રહી શકાયું... કેમકે સતત ચલાવાતી કામગીરી, નિર્ણાયકો, પ્રશ્નો તૈયાર કરવા, ઓનલાઈન મીટિંગો ગોઠવવી, સ્પર્ધકોને પ્રશ્નો આપવા, એક સ્પર્ધા પૂરી થાય ને તરત બીજા દિવસથી નવા બે અધ્યાયની તૈયારી કરવી... ખરેખર દાદ માંગી લે તેવી એમની આ કામગીરી છે. તથા સંસ્થાને સમર્પિત એવા શ્રી હેમલભાઈ કે જેઓ

સાઉદી અરેબિયા છે છતાં સતત સક્રિયપણે આ ક્વિઝમાં સામેલ છે. વડોદરાના શ્રી મહેન્દ્રભાઈ, જેઓ રિલાયન્સ એક્સ મેનેજર, હાલે ૭૫ વર્ષના હોવા છતાં યુવાનોની જેમ સતત પ્રશ્નો – જવાબો તૈયાર કરી ભગવદ્ ગીતા જ્ઞાન યજ્ઞના આજીવન ભેખધારીની શોભા વધારે છે, તે પણ ધન્યવાદને પાત્ર છે.

ગીતા ક્વિઝના આ યજ્ઞમાં શ્રી વનીતાબેન, શ્રી સંધ્યાબેન, શ્રી જાગૃતિબેન, માત્ર ૧૪ વર્ષની માન્ય તેમજ ધીર... જે પ્રશ્નોને ડિજિટલ બનાવવાની કામગીરી કરે છે. તેમના જેવા ઘણા કાર્યકર્તાઓ સમાજ ઉત્કર્ષનો આ પ્રોજેક્ટ લઈ આગળ વધી રહ્યા છે.

અત્યારે આ માહિતી લખવાનું મુખ્ય કારણ છે, ‘ભગવદ્ ગીતા’ એ આપણી હિંદુ સંસ્કૃતિનો અગ્રીમ ગ્રંથ, મહાભારતનો એક ભાગ છે. તમામ પ્રકારના પ્રશ્નોનો જવાબ જેમાંથી મળી રહે, જીવને શાતા આપે તેવા આ ગીત ગ્રંથથી માહિતગાર થવાનો આ સારો અવસર છે. ક્વિઝમાં ભાગ લેશો તો ગીતા વંચાશે... તેમાંય યુવાનો માટે તો આ અતિ પ્રેરણાદાયી ગ્રંથ છે. ભાગ લેવાથી જ્ઞાન – માહિતી વધશે. ડિજિટલ ટેકનોલોજીની વધુ નજીક જવાશે. સૌથી માહિતગાર થવાશે. તો સર્વેને નમ્ર અપીલ કે એસ.એસ. સંચાલિત ગીતા ક્વિઝમાં જોડાઓ... વ્યક્તિત્વ વિકાસને નિખારો. જ્ઞાતિ ઉત્કર્ષ, સમાજ ઉત્કર્ષની નેમ લઈને કામ કરી રહેલા કાર્યકર્તાઓની સાથે જોડાઓ... તેમના ઉત્સાહને દ્વિગુણિત કરો. એકમેકની નજીક આવવાના આ સમયને અવસર કે પ્રસંગ બનાવો. અભિનંદનની આપ-લે કરો, માન-સન્માન આપો, વધારો અને સમાજ ઉત્કર્ષના યશભાગી બનો.

For Inquiries regarding Quiz :

Dhaval Kansara : 92650 69696, Hemal Kansara : 81404 29229

જયશ્રી પરમાર - ભુજ

ડૉ. આરોહી પરમાર

ડૉ. આરોહી પરમાર

ફેફસાં

હવા વડે શ્વસન કરનાર પ્રાણીઓમાં ફેફસાં, એ અતિ આવશ્યક શ્વસન અવયવ છે. અમુક માછલીઓ અને ગોકળગાય સહિત મોટાભાગના પ્રાણીઓ ફેફસાં ધરાવે છે. સસ્તન પ્રાણીઓ અને વધુ જટીલ સંરચના ધરાવતા

પ્રાણીઓમાં ફેફસાં તેમની હૃદયની બંને બાજુએ આવેલા છે. તેમનું પ્રમુખ કાર્ય હવામાંના પ્રાણવાયુને ખેંચી, રક્ત પ્રવાહમાં ભેળવવાનું અને રક્તમાંના કાર્બન ડાયોક્સાઇડને પાછું હવામાં મુક્ત કરવાનું છે. હવાના સ્થાનાંતરણનું આ કાર્ય અમુક ખાસ પ્રકારના કોષો દ્વારા કરવામાં આવે છે, જેને એલ્વેઅલી કહે છે.

❖ ફેફસાંની કાર્ય રચના સમજવા માટે મોઢાથી લઈને એલ્વેઅલી સુધી રચના સમજવી જોઈએ. નાક કે મોઢા વાટે પ્રવેશ કર્યા પછી હવા ઓરોફેરીન્ક્સ, નેસોફેરીન્ક્સ, લેરીન્ક્સ અને ટ્રેકિયામાંથી વધી બ્રોન્ચી અને બ્રોન્ચીઅલ્સની શાખાઓમાં વહેંચાઈ જાય છે. ત્યાંથી તે એલ્વેઅલી સુધી પહોંચે છે. અહીં ઓક્સિજન અને કાર્બન ડાયોક્સાઇડની અદલાબદલી થાય છે.

● સસ્તન પ્રાણીઓના ફેફસાં :

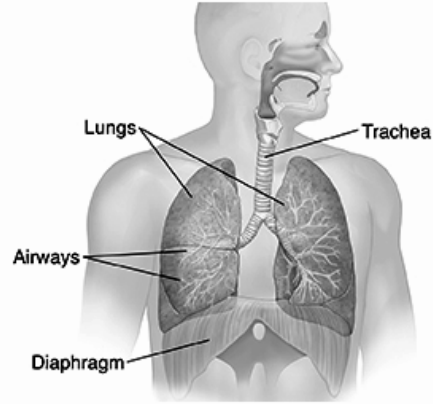
❖ સસ્તનોના ફેફસાં વાદળી (સ્પંજ) જેવા અને લીસા હોય છે. તેમાં જાળીદાર એપીથેલીયમ હોય છે. તેમની સપાટીનું ક્ષેત્રફળ ફેફસાંના બહારની સપાટીના ક્ષેત્રફળ કરતાં પણ વધુ હોય છે. શ્વસન વક્ષ-સ્થળમાં આવેલા એક પટલ દ્વારા નિયંત્રિત થતું હોય છે, જેને ડાયાફ્રામ કહે છે. આ પટલનું સંકોચન ફેફસાં સમાવતા પોલાણને નીચે તરફ ખેંચે છે અને તેનું કદ વધે છે અને દબાણ ઓછું થાય છે. આમ થતાં બહારની હવા વાયુ માર્ગોમાં અંદર ખેંચાય છે. આ હવા મોં અને નાકના છિદ્રો મારફતે શરીરમાં દાખલ થાય છે. ત્યારબાદ શ્વસન નલિકાઓમાં પસાર થઈ તે ફેફસાંની સૌથી મુખ્ય બ્રોન્ચી (નળી)માં પહોંચે છે અને ત્યારબાદ તેની ઉપ નલિકાઓમાં વહેંચાઈ જાય છે.

❖ સામાન્ય શ્વસન દરમિયાન તેને બહાર કાઢતી સમયે પટલ કે પડોડો મૂળ સ્થિતિમાં આવે છે. શ્વસન દરમિયાન અન્ય સ્નાયુઓના હલનચલનને કારણે અમુક હદે પાંસળીઓ પણ સંકોચન અને પ્રસરણ પામે છે. જેના કારણે હવા ફેફસાંની અંદર અને બહાર આવે છે. આવા ફેફસાંને ધમણ ફેફસાં

કહે છે કેમકે તેમનું કાર્ય લુહારની ધમણ સમાન હોય છે.

❖ માનવ શરીરમાં ટ્રેકિયા તરીકે ઓળખાતી શ્વસન નળીમાં સૌપ્રથમ ફેફસાંના મૂળ સાથે જોડાયેલી બે મુખ્ય બ્રોન્ચીમાં વિભાજિત થાય છે. ત્યારબાદ આ બ્રોન્ચીઓ ફેફસાંની અંદર વધુ અને વધુ વિભાજિત થતી જાય છે. આવા વધારે વિભાજન પછી બનતી જીણી નલિકાઓને બ્રોન્ચીઓલ્સ કહે છે. આવા બ્રોન્ચીઓલ્સના ઝુમખામાં બ્રોન્ચીઓલ્સને અંતે હવાની જીણી કોથળીઓ આવેલી હોય છે, જેને એલ્વેઓલર સેલ્સ કહે છે. આ કોથળીઓનું ઝુમખું દ્રાક્ષની જેમ નાની નાની કોથળીઓ અલ્વેઅલીની બનેલી હોય છે. આવી એકલ અલ્વેઅલી રક્ત વાહિનીની અંદર સજજડ જોડાયેલી હોય છે. આ સ્થળે ઓક્સિજન અને કાર્બન ડાયોક્સાઇડની અદલાબદલી થાય છે.

❖ ઓક્સિજન રહિત થયેલા રક્તને હૃદય કુફુસ શિરા દ્વારા ફેફસાંમાં મોકલે છે. અહીં ઓક્સિજનને રક્તમાં પ્રવાહિત કરી લાલ રક્તકણમાંના હિમોગ્લોબિનની કાર્બન ડાયોક્સાઇડ મુક્ત કરવામાં આવે છે. કુફુસ ધમની દ્વારા ઓક્સિજનયુક્ત બનેલા લોહીને ફેફસાંમાંથી પાછું હૃદય સુધી પહોંચાડવામાં આવે છે, જ્યાંથી હૃદય તેને રક્તાભિસરણ તંત્રમાં મોકલે છે.

❖ માનવ ફેફસાં તેના હૃદયની બંને તરફના પોલાણમાં આવેલા હોય છે. દેખાવમાં બંને સમાન લાગે છે પરંતુ તેઓ સમાન હોતા નથી. આ ફેફસાંઓ અમુક ફાંટ કે ચીરા દ્વારા લોબ તરીકે ઓળખાતા ભાગોમાં વિભાજિત થયેલા હોય છે. કુલ ત્રણ લોબ હોય છે. એક જમણી તરફ અને બે ડાબી તરફ. આ લોબના ખંડ પડે છે અને તે ખંડના “લોબ્યુલ્સ” નામે ભાગ પડે છે. આ લોબ્યુલ્સ ફેફસાંના નરી આંખે જોઈ શકતાં ષટ્કોણાકાર સૌથી નાનો ભાગ છે.

❖ ધૂમ્રપાન કરનારા વ્યક્તિઓમાં લોબ્યુલ્સને જોડતી પેશીઓ

કાળી પડેલી હોય છે. જમણા ફેફસાંમાં મધ્યવર્તી સીમાએ લગભગ ઊભી અને સીધી હોય છે. જ્યારે ડાબા ફેફસાંમાં એક ખાંચો આવેલો હોય છે, જેને કાર્ડિયાક નોચ કહે છે. આ ખાંચો એક ઊંડો શંકુઆકાર ખાંચો છે, જે હૃદયના આકારને સમાવવા માટે પડેલો હોય છે.

❖ પ્રત્યેક લોબની આસપાસ પોલાણ હોય છે. તેને પ્લ્યુરલ કેવિટી કહે છે. આમાં બે પ્લ્યુરા એટલે કે અંત ત્વચા આવેલી હોય છે. પાર્શ્વ પ્લ્યુરલ પાંસળીઓ સાથે જોડાયેલી હોય છે જ્યારે અગ્રીમ પ્લ્યુરલ ફેફસાંની સપાટી પર લાગેલી હોય છે. આ બંનેની વચ્ચે એક પ્રકારનું દ્રવ્ય વહે છે. તેને પ્લ્યુરલ દ્રાવણ કહે છે. આ દ્રાવણ ફેફસાંને શ્લેષ્મ રાખે છે અને જરૂરી સપાટીનું તાણ પૂરું પાડે છે. જેથી ફેફસાં પાંસળીઓના સંપર્કમાં રહે છે.

❖ આરામની પળોમાં શરીરની ઓક્સિજન જરૂરિયાતના પ્રમાણમાં ફેફસાં અમુક હદે મોટું કદ ધરાવે છે. વધુ પ્રમાણમાં એલ્વેઓલીને નુકસાન થતા એમ્ફીસેમા નામની ક્ષતિ નિર્માણ થાય છે. આને કારણે શ્વાસની તાણ કે ઉણપ અનુભવાય છે.

❖ કસરત કરતી વખતે ફેફસાંનો મોટો ભાગ કાર્યશીલ બની જાય છે. આને કારણે કસરત સમયે જરૂરી એવા મોટા પ્રમાણની ઓક્સિજનની અને કાર્બન ડાયોક્સાઇડની આપ-લે સંભવ બને છે. આ ઉપરાંત ફેફસાંની વધુ પડતી કદ ક્ષમતાને કારણે મનુષ્ય એક ફેફસાં વડે પણ જીવતો રહી શકે છે.

❖ ફેફસાંની અંદરનું વાતાવરણ ઘણું ભેજવાળું હોય છે. આને કારણે જીવાણુઓ માટેનું તે ઉત્તમ સંવર્ધન સ્થળ બને છે. ફેફસાંની ઘણી બીમારીઓ જીવાણુ કે વિષાણુના સંક્રમણને કારણે થાય છે. ફેફસાંના સોજા અને બળતરાને ન્યુમોનિયા કહે છે અને ફેફસાંની આસપાસ પ્લ્યુરાના સોજાને પ્લ્યુરીસી કહે છે.

❖ કોઈ અમુક વ્યક્તિ દ્વારા શ્વાસ મારફતે લઈને કાઢી શકાતા હવાના મહત્તમ કદને વાઈટલ કેપેસિટી કહે છે. આને સ્પાયરોમીટર નામના સાધન વડે માપી શકાય છે. અન્ય માપન સાથે વાઈટલ કેપેસિટીના પરિણામોને જોડીને ફેફસાંના વિકારનું નિદાન કરી શકાય છે.

- ફેફસાંના શ્વાસન સિવાયના કાર્યો :
શ્વાસન સિવાય ફેફસાં અન્ય પણ કાર્યો કરે છે. જેમકે—
- ★ કાર્બન ડાયોક્સાઇડના દબાણને બદલીને રક્તમાંના pHને બદલવું.

- ★ રક્ત વાહિનીમાં જામેલા રક્તના નાના કણોને ગાળવા.
- ★ પાણીમાં ડૂબકી લગાવનાર મરજીવાની રક્ત વાહિનીમાં નિર્માણ થયેલા હવાના પરપોટાને ગાળવા.
- ★ રક્તમાં દાખલ કરાયેલ અમુક જૈવિક પદાર્થો કે ઔષધિની સાંદ્રતા પર અસર કરવી.
- ★ એન્જીઓટેન્સીન-૧ ને એન્જીઓટેન્સીન-૨ માં પરિવર્તિત કરવું.
- ★ બ્રોન્ચેટીમાં ઈમ્યુનોગ્લોબ્યુલીન-એ નામના રસાયણનો સ્ત્રાવ કરવો, જે ઘણાં સંક્રમણ સામે રક્ષણ આપે છે.
- ★ સ્વર કાઢવા માટે જોઈતી હવા પૂરી પાડવી.
- ★ ફેફસાં શરીરના રક્ત સરોવર તરીકે પણ ઓળખાય છે.

આગામી અંકમાં માનવ શરીરના અતિ મહત્વના હૃદય વિશે આપણે જાણીશું....

ચારિત્ર્ય અણમોલ રત્ન છે

ચારિત્ર્ય મનુષ્યનું અણમોલ ધન છે. કોઈપણ રીતે તેનું રક્ષણ કરવું જોઈએ. કોઈપણ વ્યક્તિની ધનદોલત, જમીન, જાગીર, ધંધો-વેપાર ચાલ્યા જાય છે તો તે પરિશ્રમ કરવાથી ફરીથી મેળવી શકાય છે. તેમાંય નારી માટે તો ચારિત્ર્ય ખૂબ મહત્વનું છે. પરંતુ જેમણે પ્રમાદ અથવા અસાવધાનીને કારણે એક વખત પોતાનું ચારિત્ર્ય ગુમાવ્યું દીધું, તો તે આખું જીવન મહેનત કરવા છતાં પણ પાછું નથી મેળવી શકતું. આગળ જતા તે પોતાની ભૂલ અટકાવી શકે છે, પોતાનામાં સુધારો લાવી શકે છે, પોતાની સત્ય ચરિત્રતાના લાખો પ્રમાણ આપી શકે છે. તેમ છતાં પણ પેલું એક કલંક પોતાના જીવનમાંથી ધોઈ નથી શકાતું, તો વ્યક્તિ ગમે તેટલી સુધરી ગઈ હોવા છતાં પણ સમાજ તેનું પહેલાનું પતન ભૂલી નથી શકતો. પણ તેના પર શંકા રહિત વિશ્વાસ પણ નથી મૂકતો. એક વ્યક્તિનું ચારિત્ર્ય પતન મનુષ્યને આખા જીવન માટે કલંકિત કરી દે છે. આથી તો વિદ્વાનોએ કહ્યું છે, જો મનુષ્યનું ધન ચાલ્યું જાય તો કશું નથી ગયું, સ્વાસ્થ્ય જતું રહ્યું તો કાંઈક ગુમાવ્યું છે અને જો ચારિત્ર્ય ચાલી જાય તો બધું જ ચાલી ગયું છે. આ લોકોક્તિનો અર્થ જ એ છે કે ધન-દોલત તથા તંદુરસ્તી વગેરે તો ફરીથી મેળવી શકાય છે પરંતુ જતું રહેલું ચારિત્ર્ય કોઈ પણ કિંમતે ફરીથી પાછું નથી મેળવી શકાતું. આથી મનુષ્યનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે કે તે સંસારમાં મનુષ્યતાપૂર્ણ જીવન જીવવા માટે દરેક કિંમતે, દરેક પ્રકારે, દરેક સમયે પોતાના ચારિત્ર્યનું રક્ષણ કરવા માટે સાવધાન રહે.

ફોરમ આર. બારમેડા - અંબાર, કચ્છ

નમસ્કાર મિત્રો,

આજે આપની સમક્ષ ફરી નવો વિષય લઈ આવી છું. એ વિષય છે : આપણા શરીરમાં રહેલી અંતઃસ્રાવી ગ્રંથિઓ!

આધુનિક યુગમાં હોર્મોન્સનું ઈનબેલેન્સ શબ્દ વારંવાર સાંભળતા હશો.

કુદરતે આપણા શરીરમાં રક્ષણકર્તા તરીકે અંતઃસ્રાવી ગ્રંથિઓને ખૂબ સરસ રીતે ગોઠવી છે.

આયુર્વેદ યુગ કરતા પણ આ વિજ્ઞાન જૂનું અને સિધ્ધ થયેલું છે. સામાન્ય ભાષામાં આપણે એને “ચક્ર” તરીકે ઓળખીએ છીએ. આ સામાન્ય જ્ઞાન જો સૌ લોકોને જાણમાં હોય તો ઉપયોગી બને એ હેતુથી આપને આ લેખ સમર્પિત કરું છું.

મનુષ્ય શરીરમાં મુખ્યત્વે ૭ (સાત) ચક્રો રહેલા છે. તે પરસ્પર અનુકૂળ બની, સાથે મળી કામ કરતા હોય છે.

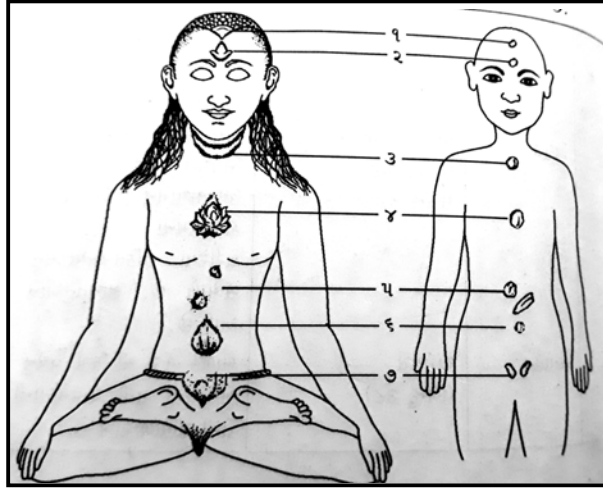
મુખ્ય અંતઃસ્રાવી ગ્રંથિઓમાંથી વિશેષ પ્રકારનો રસ દ્રવે છે (ઝરે છે). તે લોહીમાં ભળી શરીરનું ઘડતર કરે છે. સાથે સાથે ચારિત્ર્ય અને મનનું ઘડતર કરે છે.

પંચમહાભૂતોનું નિયમન કરી ઋતુ અનુસાર શરીરને અનુકૂળ કરે. રોગ સામે રક્ષણ આપે, મગજ અને શરીરને તંદુરસ્ત રાખવાનું આ કાર્ય અંતઃસ્રાવી ગ્રંથિઓ કરે છે.

સાત ચક્રોના નામ અને તેનું કાર્ય તેમજ તે બરાબર કાર્ય ન કરે તો શું પ્રોબ્લેમ થાય તેની ચર્ચા કરીશું.

સૌપ્રથમ –

૧. **મૂલાધાર ચક્ર** : તેનું કાર્ય જલતત્ત્વ અને ફોસ્ફરસનું નિયમન કરે છે. જાતીય હોર્મોન ઉત્પન્ન કરે છે.
૨. **સ્વાધિષ્ઠાત ચક્ર (નાભિ ચક્ર)** : પેટના પડદાની નીચે આવેલા બધા અવયવોના કાર્યનું નિયમન કરે છે.
૩. **મણિપુર ચક્ર** : એડ્રિનલ ગ્લેન્ડ અને પેન્ક્રિયાસ પર આની અસરમાં અગ્નિ તત્ત્વ પર કન્ટ્રોલ કરે છે. પાચક રસોનું નિર્માણ કરે છે. લોહી - સાકર, સોડિયમનું નિયમન કરે, સ્ટ્રેસ અને કાર્યશક્તિનું ધ્યાન રાખે છે.
૪. **અનાહત ચક્ર** : થાઈમસ ગ્લેન્ડ બાળક ૧૨થી ૧૫ વર્ષનું પુષ્ક બને ત્યાં સુધી માતાની જેમ સંભાળ રાખે છે.

૫. **વિશુદ્ધિ ચક્ર** : થાઈરોઈડ અને પેરાથાઈરોઈડ ગ્લેન્ડ પર અસર – વાયુતત્ત્વ, ફેફસા, હૃદયનું પણ નિયમન કરે છે. કેલ્શિયમના સંતુલન દ્વારા શક્તિ ઉત્પાદન કરી જ્ઞાનતંતુઓને પણ બળ આપે છે.

૬. **આજ્ઞા ચક્ર** : આ ચક્ર શરીરમાં રહેલી પીચ્યુટરી ગ્લેન્ડ પર પ્રભાવ પાડે છે. ગ્રંથિઓનો રાજા છે. વાયુ તત્ત્વ અને અવકાશનું નિયમન કરે છે. શારીરિક વિકાસ, મગજ અને યાદ શક્તિનું સંતુલન કરે છે.

૭. **સહજાર ચક્ર** : આ ગ્લેન્ડ પીનીયલ છે. તે જલતત્ત્વનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. બધી ગ્રંથિઓનું સંચાલન કરે છે. મસ્તિષ્ક, મેડ્યુલ (અમૃત)નું સંચાલન અને કામેચ્છાનું નિયમન કરે છે.

આમ, સમગ્ર શરીરનું સંચાલન કરતી ગ્રંથિઓ જો બરાબર કાર્ય ન કરે તો અનેક રોગોનું ઘર બની જાય છે આપણું શરીર.

એક્યુપ્રેશર દ્વારા આની સારવાર સહેલાઈથી અને ખર્ચ વગર કરી શકાય છે.

આના માટે શરીરમાં અલગ અલગ જગ્યાએ દબાણ આપવાથી એક્યુપ્રેશર અને સુજોક ટ્રીટમેન્ટ

આપવાથી દર્દી, એ રોગને કાબૂમાં કરી શકે છે.

જો શરૂઆતથી જ બાળકોને એક્યુપ્રેશરની સારવાર લેતા શીખવવામાં આવે તો તેમનો શારીરિક, માનસિક વિકાસ બરાબર થશે. સારા નાગરિક તરીકે સુખેથી જીવન પસાર કરી શકશે.

કેટલાક માનસિક (Psychological) પ્રશ્નોના મૂળમાં પણ અંતઃસ્રાવી ગ્રંથિઓ બરાબર કાર્ય ન કરતી હોય એ જ હોય છે.

એલોપથીએ પણ સ્વીકાર્યું છે કે સ્ત્રીઓને મેનોપોઝની અસર દૂર કરવા અકુદરતી હોર્મોન્સ ટ્રીટમેન્ટ આપવાથી કેન્સર જેવા ભયંકર રોગ થાય છે.

અહીં આપેલ પ્રતીકાત્મક ફોટાથી કયા ચક્રને શરીરના કયા અંગો સાથે જોડાણ છે એ સહેલાઈથી સમજાશે.

બધી જ અંતઃસ્રાવી ગ્રંથિઓની ટ્રીટમેન્ટ અથવા Proper Control માત્ર એક્યુપ્રેશર પદ્ધતિ શીખવે છે.

આ ગ્રંથિઓના કાર્ય વિશે વધુ આવતા અંકે...

(ક્રમશઃ)

પ્રેષક : તુલસીદાસ કંસારા - અમદાવાદ

વ્યક્તિ વિશેષ

શ્રી ધીરુભાઈ જીવણદાસ ભુદ્ધ

આપણે આજે વાત કરવાની છે આપણા જામનગરના માડુ કંસારા સમાજની એક એવી અદ્ભુત

તેલીબિયામાંથી ઘાણીનું શુદ્ધ તેલ બનાવડાવી વેચે પણ છે.

તેમના પર્યાવરણમાં રસને કારણે તેઓ સાપ પકડતા થયા. તેથી તેમના આડોશ - પડોશમાં તેઓ સાપ પકડનાર તરીકે જાણીતા થયા. ક્યારેક ક્યારેક તેઓ પોતાના ખેડૂત મિત્રો સાથે જુનાગઢ ખેતીવાડી યુનિવર્સિટીના

વ્યક્તિની કે જે બ્રાસ પાર્ટસના કામકાજને છોડીને ખેતીની જમીન વગરના ખેડૂત બની ગયેલ છે અને મધમાખી ઉછેર કરીને મધ મેળવવાની ખેતી કરે છે, જેને અંગ્રેજીમાં હની ફાર્મિંગ કહેવામાં આવે છે. આ વ્યક્તિનું નામ છે ધીરુભાઈ જીવણદાસ ભુદ્ધ. તેમની સાથેની ફોન પરની વાત પરથી જાણવા મળ્યું કે તેમના બા નાનપણમાં જ ગુજરી ગયેલ. તેમના બાપુજી જીવણદાસ વાસણના સાંધણા - રીપેરીંગનું કામ કરતા. તેમના દાદા લક્ષ્મીદાસ વલ્લભજી સારી એવી મિલ્કત જામનગરમાં ધરાવતા હતા. પરંતુ ૧૯૪૭ના ભાગલા વખતે સિંધ - કરાંચીથી વસાહતીઓ આવતાં, ત્યાંના તે સમયના રાજાએ તે મિલ્કતો - દુકાન વગેરે વસાહતીઓમાં વહેંચી આપી અને વળતર ખાસ મળેલ નહીં. તેમના અન્ય ત્રણ ભાઈઓ છે. બધાજ ભાઈઓ તેમના માતૃશ્રીના મરણ પછી જુનાગઢ મોસાળે તેમના મામાને ત્યાં કેટલાક સમય માટે રહેવા ગયા. પરત ફરીને ઘરની જવાબદારી ધીરુભાઈ પર આવી. તેથી ઘરકામમાં પણ તેઓ મદદ કરવા લાગ્યા અને ઘરની આર્થિક જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં લઈને ૧૨-૧૫ વરસની વયથી જ બ્રાસ-પાર્ટસના કારખાનામાં કામે લાગ્યા. નાનપણમાં અપૂરતા આહારને કારણે માંદગી અવારનવાર મુલાકાત લઈ જતી હતી. તેથી બાંધો નબળો રહ્યો. આને કારણે એક ફાયદો એ થયો કે તેઓ આયુર્વેદમાં રસ લેતા થયા અને સાથે સાથે યોગ અને પ્રાણાયામનો અભ્યાસ પણ કર્યો. આયુર્વેદમાં રસ લેતા થયા. તેથી મધ ખાવાનો અને વાપરવાનો મહાવરો વધ્યો અને તેના ગુણધર્મો વિશે જાણ્યું.

તેમના મધ તરફના વિશેષ આકર્ષણને કારણે ત્રીસેક વરસ જેટલા લાંબા સમય સુધી કારખાનામાં કામ કર્યા પછી તેઓ આ મધમાખી ઉછેરના વ્યવસાય તરફ વળેલ છે અને તેનો ઉત્સાહપૂર્વક ખેડૂતોમાં પ્રચાર-પ્રસાર પણ કરી રહેલ છે. તેમનો અભ્યાસ એ સમયે ટાંચા સાધનોને કારણે માત્ર ચાર ધોરણ સુધીનો જ રહેલ છે પરંતુ સખત મહેનત અને ધગશને કારણે તેમણે ન માત્ર એક અલગ વ્યવસાયમાં ઝંપલાવેલ છે પરંતુ તેમાં પોતાની શોધખોળને પરિણામે નવીનતા પણ લાવ્યા છે. તેઓ સાથે સાથે ખેતરો ભાડેથી રાખીને ઘઉં, મગફળી વગેરે ખેતપેદાશોની ખેતી પણ કરે છે અને તે પણ કોઈ પણ જાતના કેમિકલના વપરાશ વગર ઓર્ગેનિક પાક લે છે. તેમજ

જામનગરમાં આવેલ કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રની મુલાકાતે ઉપડી જતા અને ત્યાંની પ્રવૃત્તિ રસપૂર્વક નિહાળતા. તેમજ મ્યુઝીયમમાં ગોઠવેલ ખેતીવાડીને લગતી અનેક વસ્તુઓમાં રસ લેતા. તેઓને વિવિધ ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગ ટેકનોલોજી બાબતમાં સલાહ મળતી રહી અને સાથે એપીકલ્ચર મતલબ મધમાખી ઉછેર બાબતમાં પણ જાણકારી મળી. તેમને મધમાખી ઉછેરમાંની માહિતીએ વધારે પ્રોત્સાહિત કર્યા અને તેમાં ઊંડા ઉતરી તેને વ્યવસાય તરીકે અપનાવવા તરફ તેઓ છેલ્લા ત્રણ ચાર વરસોથી વળેલ છે અને તે રીતે જમીન વગર પણ ખેડૂત બનવા તેમને પ્રેરણા મળી. તેમણે અનેક વખત કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રની તેમજ ખેતરોની મુલાકાતો લીધી અને જામનગર ખાતે આવેલ જુનાગઢ ખેતીવાડી યુનિવર્સિટીના આ કેન્દ્રમાં મધમાખી ઉછેરની તાલીમ પણ લીધી. તેમણે ખાદી ગ્રામોદ્યોગ - અમદાવાદમાં પણ તાલીમ લીધી. આમ પૂરતી તાલીમ લઈ, વિવિધ ખેતરોની મુલાકાતો લઈ તેમણે આ વ્યવસાયમાં ઝંપલાવવાનું નક્કી કર્યું.

ધીરુભાઈએ મધમાખી ઉછેરની શરૂઆત કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર - જામનગરના વૈજ્ઞાનિકોના સંપૂર્ણ ગાઈડન્સ હેઠળ દસ પેટીઓ બનાવી - મધમાખી ઉછેરવાના ખોખા બનાવીને કરી. તેમણે આ પેટીઓ કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્રના ખેતરોમાં ઉનાળા તેમજ રવિ અને ખરીફ પાક સમયમાં રાખ્યા. જેથી ત્યાંના ખેડૂતોમાં આ બાબતની માહિતીનો ફેલાવો થાય. આમ તો ભારતમાં મધમાખી ઉછેર મધ એકત્રિત કરવા માટેની એક જૂની પરંપરા રહેલ છે અને અત્યારે આપણા દેશમાં અને પરદેશમાં વધી રહેલ મધની માંગને કારણે તે એક જાણીતો વ્યવસાય બની રહેલ છે. આ વ્યવસાયમાંથી ખેડૂતોને વધારાની આવક તો મળે જ છે ઉપરાંત પરાગાધન - પોલીનેશનને કારણે તેમની ઉપજમાં પણ વધારો થાય છે. મધમાખીઓ મધ સિવાય મીણ અને રોયલ જેલી બનાવે છે જેને કારણે ખેડૂતોને ખૂબ જ ફાયદો થાય છે. પરંપરાગત રીતે ઉગાડેલ પાક કુદરતી કારણોસર ઘણી વખત નુકસાન કરાવતા હોય છે. તેથી ખેડૂતો સાથે સાથે મધમાખી ઉછેર કરીને પોતાની આવક સરભર કરી શકતા હોય છે.

આશરે ૮૦થી ૮૫ ટકા પાકના છોડ તેજ પ્રજાતિના વિજાતીય છોડ સાથેની પરાગરજથી થતા પરાગાધનને કારણે વિકસિત થતા હોય છે, જે માટે આ મધમાખીઓ બહારના એજન્ટ તરીકે કામ કરે છે. તેઓ જે માળો બનાવે છે તેને અંગ્રેજીમાં કોમ્બ્સ કહેવાય છે અને આપણે તેને મધપૂડા તરીકે જાણીએ છીએ, જે રાણી મધમાખી સિવાયની માખીઓ કામદાર મધમાખીઓની ગ્રંથિઓમાંથી ઝરતા મીણ દ્વારા બનતો હોય છે. મધમાખીઓ મધપુડાની કોટડીઓમાં પોતાના બચ્ચાઓને ઉછેરે છે અને પોતાનો ખોરાકનો તેમાં સંગ્રહ કરે છે. કેટલીક મધમાખીની જાતિઓ ખુલ્લામાં પોતાની અલગ કોટડી બનાવે છે જ્યારે અન્ય અંધારી ખાલી જગ્યામાં સામૂહિક કોટડીઓ બનાવતી હોય છે. ખેડૂતો આ મધમાખીઓનો ઉપયોગ પરાગાધન માટે કરી શકે છે તેમજ તેમાંથી મધ પણ મેળવે છે.

ધીરૂભાઈએ આમ તો વિશ્વભરમાં છેલ્લા સોએક વરસોથી વપરાતા પરંપરાગત મધમાખી ઉછેરની પેટીઓ ખરીદીને તેનો ઉપયોગ શરૂ કર્યો, પરંતુ ઉનાળામાં સખત તાપને કારણે મધમાખીઓને પાણી મળી રહે તે માટે પોતાની રીતે વિચારીને તે પેટીમાં પાણી પહોંચાડવાની વ્યવસ્થા પણ તેમણે વિકસાવેલ છે. તેઓ પેટીઓનો ઉપયોગ રાણી મધમાખીઓના ઉછેર માટે ખાસ કરે છે. તેમને તેઓ રોયલ જેલી ખોરાક તરીકે આપે છે. તેઓ આ પેટીઓની સફાઈ અને દેખભાળ માટે ખૂબ જ કાળજી રાખે છે. એક બોક્ષની લંબાઈ ૨ ફુટ અને પહોળાઈ દોઢ ફુટ હોય છે તેમજ ઊંડાઈ દસેક ઈંચ જેટલી હોય છે. જેમાં ૩૦,૦૦૦થી ૮૦,૦૦૦ સુધી મધમાખીઓ સમાઈ શકે છે. આ પેટીમાં દસેક ફેમો હોય છે અને તેમાં જરૂરિયાત પ્રમાણે વધઘટ થઈ શકે છે. જેથી તેની કેપેસિટીમાં વધારો કરી શકાય છે. આવી દરેક પેટી દીઠ સરેરાશ ૨૨થી ૨૫ કિલો મધ દર વરસે મળી રહે છે. બજારમાં આ મધનો જથ્થાબંધ ભાવ કિલોના ૪૫૦ રૂપિયા છે. ધીરૂભાઈ તેમની પોતાની બ્રાન્ડ “ડિવાઈન હની”થી તેનું આકર્ષક પેકિંગમાં ૨૫૦, ૫૦૦ અને ૧૦૦૦ ગ્રામની બોટલમાં માર્કેટિંગ કરે છે. તેઓની ખાસ સ્પેશિયાલિટી એ છે કે તેઓ ખેતપેદાશ પ્રમાણે મધ એકત્રિત કરે છે જેમાં અજમાનું મધ, ધાણાનું મધ, વરીયાળી, તલ, તુલસી વગેરે અલગ અલગ પાકના ખેતરોમાં પેટીઓ રાખીને તેઓ આ વિવિધ ફલેવરનું મધ એકત્રિત કરી અને તેને વેચે છે જેના ભાવ કિલોના ૬૦૦ રૂપિયા સુધી હોય છે. આવા મધનો ઉપયોગ વિવિધ ઉપચારો માટે થતો હોય છે. આમેય જામનગર તો અજમાનું ઘર કહેવાય છે તેથી અજમાના ઘણા ખેતરો જામનગરની આજુબાજુમાં આવેલ છે જ્યાંથી સારા એવા પ્રમાણમાં તેનું મધ એકત્રિત કરવામાં આવે છે.

ધીરૂભાઈ પોતાની વાતચીતમાં મધને પંચામૃતના પાંચમા અમૃત તરીકે ઓળખાવે છે. તેઓ કેમિકલના ઉપયોગનો વિરોધ કરે છે અને દવા છાંટવા વિરૂદ્ધમાં જાગૃતિ ફેલાવે છે. તેમજ ખેડૂતોને મધ પેટી વસાવવા અને મધમાખી ઉછેર માટેની તાલીમ પણ આપે છે. તેઓ કહે છે કે મધપેટી વસાવવાથી પાકમાં એક વિઘા જમીને ૨૫થી ૩૦ ટકાનો વધારો થાય છે. મધમાખીઓ એક સેકંડમાં ૨૦૦ વખત પાંખ ફફડાવે છે અને એક દિવસમાં ૩ કિ.મી.ની ત્રિજ્યામાં ૩૦૦ ફૂલોમાંથી રસ ચૂંટે છે.

ધીરૂભાઈ બુદ્ધ જામનગરમાં મેહુલ નગરમાં એકલા જ રહે છે. તેમણે અત્યાર સુધી લગ્ન કરેલ નથી. આપણા સમાજ માટે તેઓ એક કારીગરમાંથી ખેતી જેવા તદ્દન ભિન્ન વ્યવસાયમાં અંપલાવી આત્મનિર્ભર બનેલ વ્યક્તિત્વ છે. ધીરૂભાઈ વિશેની વિગતો યુ-ટ્યુબ પર ઉપલબ્ધ છે. વધારે જાણકારી મેળવવા જીજ્ઞાસુઓએ <https://youtu.be//yUupuDkhis> લીંક પર ક્લિક કરવી. તેમનો સંપર્ક કરવા માટેનો નંબર +૯૧ ૭૯૯૦૯ ૩૮૬૭૯ અને +૯૧ ૯૮૨૪૪ ૫૯૫૬૮.

● **END PIECE :**

અંતમાં ધીરૂભાઈના વોટ્સએપમાં તેમનું સ્ટેટસ દર્શાવતી બે લાઈનો :

*વૃક્ષ સાથે પ્રેમ રાખું છું, શ્વાસનો સંબંધ રાખું છું;
જીવને શિવથી જોડવા, અંતરે અલખ નાદ રાખું છું.*

ઈચ્છા

ઈચ્છાને કેવળ સપનામાં પાર કરવા ન દો સોપાન કાગળની હોડીને નડ્યા છે ક્યારેય એકેય તોફાન?

મંઝીલ લગોલગ જવા માટે

હાથેથી કંડારો એક નવી વાટ

જરૂર પડે તો સામે ચાલીને

ચાલો ચાલાકીવાળી ચાલ

કે ઊભી પૂંછડીએ ભાગે એક સામટા પાથરીને બેઠા હોય જે ચોપાટ...

ઈચ્છાને કેવળ સપનામાં પાર કરવા ન દો સોપાન

ડગમગતું મનડું તો કરશે આપણા મારગને

આ પાર તો કદીક વળી ઓ પાર

પાર કરવું જ છે તો સાંગોપાંગ પછી

નીકળી જાઓ પેલી ઠોકરની એ આરપાર

માળીએ ચડેલા પેલા શમણાંને ઉતારી ખંખેરી કરાવો નવું રંગરોગાન...

ઈચ્છાને કેવળ સપનામાં પાર કરવા ન દો સોપાન

— જીવલ “ચાદ”

જાતિસીદ્ધિ ૨૯

ડિસેમ્બર-૨૦૨૦ / જાન્યુઆરી-૨૦૨૧

બીના સમીર કંસારા

એમ્પ્લોઈઝ પ્રોવિડંટ ફંડ ઓર્ગેનાઈઝેશન (EPFO), એ બિન બંધારણીય સંસ્થા છે. આ સંગઠનનો પાયો ૧૯૫૧માં ભારત સરકારના શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલય દ્વારા નાખવામાં આવ્યો, જેનો ઉદ્દેશ કર્મચારીઓના ભવિષ્યને આર્થિક સુરક્ષા હેતુ કરવામાં આવતી બચત દ્વારા નિવૃત્તિ બાદ ભંડોળ ઉભું કરવાનો છે. આ ભંડોળ માત્ર તેના નિવૃત્તિ બાદ જ રક્ષણ અર્થે રહ્યો નથી પરંતુ પોતાના જીવનકાળ દરમિયાન આર્થિક જરૂરિયાતને સંતોષવા માટે પણ અમુક અંશે બચતનો ઉપયોગ કરી શકે છે. આ બચત ઊભી કરવામાં માત્ર કર્મચારીએ જ પોતાના પગારમાંથી જ ફાળો આપીને ઊભી કરવાની નહીં હોતા, ઉપરાંત તેને તેના માલીકે પણ ફાળો આપવાનો રહે છે.

વર્તમાન સમયમાં નાણાંકીય લેવડ-દેવડ અને કર્મચારીઓની સંખ્યાના સંદર્ભમાં, EPFO વિશ્વની સૌથી મોટી સામાજિક સુરક્ષા પૂરી પાડતી સંસ્થાઓમાંની એક છે.

હાલ, કોરોનાકાળમાં જ્યાં આર્થિક રીતે પણ કપરો કાળ કહી શકાય તેવા સમયમાં નવું સાહસ ખેડવાનું જોખમ ભારે પડે છે. આ અસરને થોડી ઓછી કરવા માટે ઔદ્યોગિક સાહસિકોને 'ભારત રોજગાર યોજના' દ્વારા લાભ આપીને નવી રોજગારી ઊભી કરવામાં પ્રોત્સાહન આપે છે. આ યોજના અંતર્ગત કેન્દ્ર સરકારે નવી નોકરી મેળવનારને પ્રોવિડંટ ફંડ પર ૧૨% અને નોકરી આપનારને પ્રોવિડંટ ફંડ પર ૧૨%ની સબસીડી આપવાની જાહેરાત કરી છે.

કેન્દ્ર સરકારે આ યોજના માટે ૨૨,૮૧૦ કરોડ રૂપિયાનું બજેટ ફાળવ્યું છે. જેનો અવધિ સમય ૨૦૨૦-૨૦૨૩ સુધીનો છે. નવી રોજગારીને પ્રોત્સાહિત કરવાના ઉદ્દેશથી આ યોજના અમલમાં મૂકવામાં આવી હોવાથી આ યોજના હેઠળ જે કર્મચારીની નિમણૂક ૧લી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૦થી ૩૦ જુન, ૨૦૨૧ દરમિયાન કરવામાં આવી હોય, તેવા કર્મચારીને આવરી લેવામાં આવશે. તદ્દુપરાંત જે સંસ્થામાં વધુમાં વધુ ૧,૦૦૦ કર્મચારી હોય તેવી સંસ્થાને આ યોજનાનો લાભ આપવામાં આવશે અને જો ૧૦૦૦ કરતાં વધુ કર્મચારી ધરાવતી સંસ્થા હોય તે માટે કર્મચારીનું યોગદાન ૧૨% સરકારશ્રી તરફથી ચૂકવવામાં આવશે.

આ યોજનાનો લાભ એવા કર્મચારીઓ માટે, જેનો માસિક

વેતન રૂ. ૧૫,૦૦૦થી ઓછું હોય, તદ્દુપરાંત સંસ્થાને એ નિયમ લાગુ પડશે કે તેની સંસ્થામાં વધુમાં વધુ ૫૦ કર્મચારી હોય તો તેવી સંસ્થાને ઓછામાં ઓછા ૨ કર્મચારીની નિમણૂક કરવાની રહેશે અને ૫૦થી વધુ કર્મચારી ધરાવતી સંસ્થાએ ઓછામાં ઓછી ૫ વ્યક્તિની નિમણૂક કરવાની રહેશે. જે કર્મચારીની કોવિડને કારણે નોકરી ગઈ હોય તેવા કર્મચારીની નિમણૂક પણ આ યોજના હેઠળ લાભ લઈ શકાશે.

આ યોજનાનો હેતુ રોજગારીની નવી તકોનું સર્જન કરવાનો છે. યોજનાનો લાભ રોજગારી પ્રાપ્ત કરનાર ઉપરાંત આપનારને પણ રાહત આપવાનો છે. નવા સાહસોનું રોજગારી સર્જન કરવામાં પ્રોત્સાહન આપવાનો ઉત્તમ ઉદ્દેશ આ યોજનાનો છે. આ યોજના દ્વારા ૫૮.૫ લાખ કર્મચારીઓને ફાયદો થવાની શક્યતા છે.

યોજનાનો લાભ મેળવવા ઈચ્છતી સંસ્થાઓએ પ્રથમ પોતાના પોર્ટલમાં જઈને યોજના અંગે પોતાની સહમતિ દર્શાવવાની રહેશે. તેણે તેના માસિક પત્રક પણ સમય મર્યાદામાં ભરવાના રહેશે. દરેક કર્મચારીની પાયાની માહિતી જેવી કે આધાર, બેંક, પાન જેવી પૂરી પાડવાની રહેશે.

મો. ૯૮૭૯૩ ૫૮૦૧૦

લગ્ન વિષયક

નામ	: ફોરમ રમેશભાઈ બારમેડા
જન્મ તારીખ	: ૧૫-૧૦-૧૯૯૧
જન્મ સમય	: ૧૫.૪૨.૦૦
જન્મ સ્થળ	: ભુજ
હાઈટ	: ૫'૬"
વજન	: ૬૦ કિ.ગ્રા.
અભ્યાસ	: ધોરણ-૧૦
શોખ	: રસોઈ, કોમ્પ્યુટર, સંગીત, રમતગમત
પિતા	: સ્વ. રમેશભાઈ નારાણજી બારમેડા
માતા	: ધીરજબેન રમેશભાઈ બારમેડા
બહેન	: નથી
ભાઈ	: નથી
જ્ઞાતિ	: માડું કંસારા
સરનામું	: મકાન નં.-૩, વરૂણદેવ સોસાયટી, અંજાર, કચ્છ.
મોબાઈલ	: ૯૩૨૭૭ ૧૭૮૪૭

**La Pino's
Pizza**
The Great Pizza Store

GANDHIDHAM
BHUI

Kekiz
The Cake Shop

AHMEDABAD

**The Shake
Maker**

GANDHIDHAM

Mukesh Soni - 98792 03529

Prabhukrupa
Jewellers

BIS Approved Hallmark Gold Jewellery
Dealers & Makers of Gold and Silver Ornaments

Atul Soni : 97250 38140
Anil S. Soni : 98242 85210
Kirtan A. Soni : 90336 28998

5, Srimadshikhar Complex,
M.P. Road, Anjar-Kutch.

02836-242347

asoni2910@gmail.com

prabhukrupajewellers

prabhukrupajewellers

Pinack. S. Halaie
99225 79995

Vipul. S. Halaie
94221 02427

Macken Jeweller's
Macken Gift
Vipul Wooden Art.
(Govt. Contractor)

Abhyankar Road sitabuldi Nagpur

GAYATRI JEWELLERS
GOLD & SILVER ORNAMENTS

Shop No. 4,
Plot No. 510, Sector 5,
Opp. Bhavnath Temple,
Gandhidham - Kutch
Ph. : 02836 -236644
Email: gayatrijewellers1988@gmail.com

KISHOR P. SONI
98255 33371

NIKUNJ K. SONI
85114 67588

M : 09998694694
Email : gp_hirise@yahoo.co.in

Er. Ghanshyam Soni
B. E. Civil

HI-RISE
CONSULTANT

- Architectural Designer
- Structure Designer
- Consulting Civil Engineer
- Approved Valuer

Let's Live Better...

Office : 1/4, AJANTA COMPLEX, B/H S.T. STATION, MODASA-383315 DIST SABARKANTHA (GUJ)

Kiranbhai Soni
Deven Soni

94269 21470
98253 74977

Soni Kiran Kanjibhai
Manufacturer & Dealers of Gold & Silver Ornaments

Shivaji Road, Modh Faliya, Nr. Dr. Sorathiya,
Anjar - Kutch. Ph.: (R) 241070, 653628

કંસારા નવનીતલાલ જગજીવનદાસ

સોના ચાંદીના વહેપારી

૪૫૦/૧-૩, સાંકડી શેરીના નાકે,
માણેક ચોક, અમદાવાદ - ૦૧.

ફોન : (કુ) ૨૨૧૪૨૮૮૦, ૨૨૧૪૪૯૭૪
(ઘ) ૨૨૧૪૬૯૪૧
મો.: ૯૮૭૯૫૩૯૩૧૧

Cell: 98254 14935

Pravinchandra Choksi

P Himatlal
Lagdi, Coins, Notes & 92.5 Silver Items

366/1 Ketarpal's Pole, Manek Chawk, Ahmedabad-1
Tel.: 079 2211 0540 | Email: p_himatlal5@yahoo.com

Vinod Soni
98254 28255

M/s. Velji Anandji

Dealers & Manufacturers of Gold Ornaments

Prime Point Shop No.3, Opp. NCC Office,
Santoshi Mata Mandir Road,
Bhuj- Kutch 370 001
Ph. (02832) 220126, 221451
email:va220126@gmail.com, vco221451@gmail.com

Vinod Soni
98254 28255

M/s. Vinodchandra & Co.

Dealers & Manufacturers of Gold Ornaments

Prime Point Shop No.3, Opp. NCC Office,
Santoshi Mata Mandir Road,
Bhuj- Kutch 370 001
Ph. (02832) 220126, 221451
email:va220126@gmail.com, vco221451@gmail.com

સોની હિલીપ કાનજી
સોની ભરત કાનજી

મો. ૯૮૨૫૨ ૨૬૬૧૭
મો. ૯૮૭૯૫ ૯૯૩૭૧

શ્રીમ. કે. જવેલર્સ
(ટોરીવાળા)

સોના ચાંદીના દાગીના વેપારી

શરાફ બજાર, ભુજ-કચ્છ
ફોન : (ઓ) ૨૫૭૦૦૨ (રહે.) ૨૯૯૩૩૧

Arunbhai Soni
982424 14895
Riteshbhai Soni
90338 42533

02836 245572

BABUBHAI JEWELLERS
MANFARAWALA

Manufacturers & Dealers of Gold & Silver Ornaments

Lohar Chowk, 12 Mtr Road, Ganga Bazar, Anjar (Kutch)

મહેક ટ્રેડીંગ

ભુલીયન મર્ચન્ટ

હરિશભાઈ નરોત્તમભાઈ સોની (ધાણોટીવાળા)

12 મીટર રોડ, પટણી બજાર, અંજાર (કચ્છ) 370 110.
Ph. No. 02836 - 241043, Mob. 99135 04898, 98258 37767

V P Jewellers

વી.પી.જવેલર્સ

ચાંદી - સોનાના દાગીનાના હોલસેલ વિહેતા

વસંતભાઈ પોમલ મુકેશ સોની
98254 45364 98257 69258

ઘોબી શેરી,
છઠીબારી રીંગ રોડ,
ભુજ-કચ્છ.૩૭૦ ૦૦૧

SUN BRAND TEJORI

ચંદન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ

AN ISO 9001:2008 CERTIFIED COMPANY

ભાવેશ પીઠવા
૯૮૨૫૧ ૮૭૫૬૭
Chandan.ind.sun@gmail.com

મેન્યુ.: તિજોરી, બેંક લોકર, સ્ટ્રોંગરૂમ ડોર
તથા ફેબ્રિકેશન કામ કરનાર

કે-૨/૩, ઉદ્યોગનગર-૧, ત્રણ પુણીયા પાસે, ગોંડલ (ગુજ.)
ફોન: ૦૨૮૨૫-૨૨૨૧૩૧

દરેક જાતનાં કાંસાના મંજીરા, ઝાંઝ, જાલર તથા ઘંટ કળશ, ધ્વજદંડ,
નાગ, જળાધરી બનાવનાર તથા વેચનાર

જગદીશ હરિલાલ : ૯૯૭૯૯ ૨૧૨૫૧
સંદીપ હરિલાલ : ૯૪૨૬૪ ૩૦૩૬૮

એમ.પી.કુંસારા

મચ્છી પીઠ, અંજાર - કચ્છ ૩૭૦ ૧૧૦
ફોન: ૨૪૩૪૫૮

સમાજરત્ન કેશવજીભાઈ બુધ્ધભટ્ટી

તાજેતરમાં લંડનના વિખ્યાત 'ટાવર બ્રિજ'ની ૧૨૫મી વર્ષગાંઠ ઉજવવામાં આવી. આયોજકો દ્વારા ટાવર બ્રિજ નિર્માણ ટીમના એક મહત્વના સભ્ય તરીકે આપણા સમાજના, ભુજ (કચ્છ) નિવાસી કેશવજીભાઈ શામજી બુધ્ધભટ્ટી, રોયલ સિવિલ એન્જિનિયરનો વિસ્તૃત પરિચય અને તેમની તત્સમયની તસવીર પ્રસારીત કરવામાં આવી હતી. આપણા પ્રતાપી પૂર્વજોમાંના એક (સ્વ.) કેશવજીભાઈની, એમના લંડનમાં વિખ્યાત ટાવર બ્રિજ નિર્માણમાં મહત્વના યોગદાનની સવાસો વર્ષ પછી પણ સન્માનપૂર્વક નોંધ લેવાઈ, તે આપણા સમાજ માટે ખૂબ જ 'ગૌરવપ્રદ' બાબત છે. 'સેતુ'ને એ જણાવતાં હર્ષ થાય છે કે, સ્વ. કેશવજીભાઈનો વિસ્તૃત પરિચય અને પ્રભાવી તસવીર, લંડનમાં ટાવર-બ્રિજ આયોજકો સુધી પહોંચતું કરવામાં 'સેતુ'નું પણ નમ્ર યોગદાન રહ્યું છે. વર્ષ ૨૦૧૮માં 'સેતુ'ના તંત્રીશ્રીને ટાવર-બ્રિજ વર્ષગાંઠ આયોજકોનો એક ઇ-મેઈલ મળેલો, જેમાં, એમણે 'સેતુ'માં વર્ષ ૨૦૦૮ના ઓક્ટોબર-નવેમ્બર અંકમાં પૃષ્ઠ ૩૫ પર પ્રકાશિત કેશવજીભાઈનો પરિચય અને તસવીરનો સંદર્ભ આપી, એ વિગતો, તેમને મોકલવા અનુરોધ કર્યો હતો. આયોજકોને કેશવજીભાઈની આ વિગતો અંગે 'સેતુ'નો સંદર્ભ, મુંબઈમાં સિવિલ એન્જિનિયર ફર્મના વડા શ્રી કિરીટભાઈ બુધ્ધભટ્ટી, જેઓશ્રી કેશવજીભાઈના પારિવારિક સંબંધી છે, તેમણે મોકલ્યો હતો. સેતુ ટીમે અમદાવાદ સ્થિત કેશવજીભાઈના વંશજ (સ્વ.) દલપતભાઈ બુધ્ધભટ્ટીના સુપુત્ર શ્રી હરીશભાઈનો સંપર્ક સાધી લંડન સ્થિત ટાવર-બ્રિજ વર્ષગાંઠ આયોજકો અને મુંબઈ / ઓસ્ટ્રેલિયા સ્થિત કિરીટભાઈ બુધ્ધભટ્ટી સાથે સંવાદ સ્થાપિત કરાવી, આયોજકોને જોઈતી માહિતી સમયસર પહોંચતી કરવામાં આવી હતી.

'સેતુ'ને એ બાબતનું પણ ગૌરવ છે કે, માનનીય શ્રી કિરીટભાઈ બુધ્ધભટ્ટી વ્યસ્ત હોવા છતાં, 'સેતુ' માટે સમય ફાળવે છે. તેઓશ્રી 'સેતુ'ને પોતીકું સમજે છે. 'સેતુ'ના અનુરોધે તેઓશ્રી કેશવજીભાઈને સાંકળતો લેખ મોકલવાના છે. દરમ્યાનમાં ટાવર-બ્રિજ આયોજકો દ્વારા પ્રસારિત માહિતીનું શ્રીમતી દીપા બુધ્ધભટ્ટીએ કરેલું ભાષાંતર, અત્રે પ્રસ્તુત છે.

— તંત્રી મંડળ

વર્ષ ૨૦૧૮માં અમે એવી વાતનું સંશોધન કર્યું, જે વાતની આ પૂર્વે ખૂબ ઓછી ચર્ચા કરવામાં આવી હોય અથવા જેની વાતનો ઉલ્લેખ આ પૂર્વે ખૂબ ઓછો કરવામાં આવ્યો હોય.

— એ વાત છે કચ્છના રત્ન શ્રી કેશવજી શામજી બુધ્ધભટ્ટીની.

જેમણે લંડનના ખૂબ જાણીતા TOWER BRIDGEના નિર્માણમાં ખૂબ મોટો સહયોગ આપ્યો હતો. ટાવર બ્રિજની ૧૨૫મી વર્ષગાંઠની ઉજવણી સમયે શ્રી કેશવજીને ટીમના એક મહત્વના પાત્ર તરીકે ચિત્રિત કરેલા જોઈને અમે ખૂબ ઉત્સાહિત થઈ ગયા.

પણ કયા કારણોથી અથવા કયા સંજોગોને કારણે તેઓ લંડન છોડીને ગયા અને તેમનું જીવન કેવું રહ્યું?

સાલ ૧૮૮૫માં ટાવર બ્રિજના એકમાત્ર ભારતીય એન્જિનિયર લંડન છોડીને પોતાના વતન ભુજ પાછા ચાલ્યા

ગયા. પોતાનું ઘર છોડ્યું. આપણે માત્ર કલ્પના જ કરી શકીએ કે ૧૮૮૫ની સાલમાં તેઓ જ્યારે લંડન આવી પહોંચ્યા હશે ત્યારે તેમની મનોદશા શું રહી હશે, વિન્ડસર નજીકની રોયલ ઇન્ડિયન એન્જિનિયરીંગ કોલેજમાં અભ્યાસ કરવો અને પછી કેન્ટીસ ટાઉનમાં ઘરની શોધ કરવી અથવા તો ૧૮૮૮ની સાલથી દરરોજ નોર્થ લંડનથી ટાવર બ્રિજના બાંધકામના સ્થળ સુધી એકધારી મુસાફરી કરવી તે પણ ૮૦ વર્ષ સુધી.

તેમના મનોમસ્તિષ્કમાં આ બધી જ પરીસ્થિતિઓએ એવા પ્રશ્નોની જાળ ઊભી કરી હશે કે ૮૦ વર્ષ સતત સંઘર્ષ કર્યા પછી તેઓ વતન પાછા ફરવા મજબૂર થયા હશે.

તેમના કુટુંબીજનોના જણાવ્યા અનુસાર લંડનથી પાછા ફરવાની સાથે કેશવજી પશ્ચિમની આદતો તથા અવનવી વિચારધારાઓ સાથે લઈને આવ્યા. જેમણે તેમને એક 'ઈંગ્લીશ મેન' બનાવી દીધા હતા. તેમની આ વિચારસરણી તે સમયની

ભારતીય સંસ્કૃતિ અથવા સરળ ભુજની જીવનશૈલી સાથે મેળ બેસાડે તેવી ન હતી. તેથી તેમના માતાજી શરૂઆતમાં સહમત ન હતા.

કેશવજી શામજી બુધ્ધભટ્ટીની આ તસવીર તેમના કુટુંબીજનોની ભલામણથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. આ તસવીર નવી સદીના આરંભના વર્ષોમાં લેવાયેલી છે, જે તેમને પ્રતિભાશાળી, રચનાત્મક તથા આત્મવિશ્વાસથી ભરપૂર વ્યક્તિની ઓળખ આપે છે. આ તસવીરમાં તેમણે પશ્ચિમી ઢબના કોટ-પેન્ટ સાથે ભારતીય ટોપી પહેરી છે. તેમનો આ પોષાક તેમના અલગ વ્યક્તિત્વની ઝાંખી કરાવે છે. જેમાં તેઓ પશ્ચિમની પ્રેરણાત્મક વિચારસરણીવાળા વ્યક્તિની સાથે પોતાના પૂર્વીય મૂળ સંસ્કારોને અડગતાથી નિભાવવાવાળા વ્યક્તિ તરીકે દેખાઈ આવે છે.

ભારત પાછા ફરતાની સાથે તેમણે પોતાની તાલીમ અને અનુભવનો રચનાત્મક કાર્યોમાં ઉપયોગ કરવાનો શરૂ કર્યો. તેમણે ભુજના જાહેર બાંધકામ વિભાગમાં સિવિલ એન્જિનિયર તરીકેની સર્વિસ મેળવી અને નવી સફરની શરૂઆત કરી.

કેશવજી પોતાના વતન તથા તેની આસપાસના વિસ્તારોની માળખાગત સુવિધામાં સુધારો કરવાના કાર્યોમાં ગળાડૂબ રહેવા લાગ્યા. તેઓ ભુજને દરિયા સાથે જોડતા વાયા અંજાર, કંડલા અને ટુનાના રેલમાર્ગના નિર્માણ કાર્યમાં વ્યસ્ત રહેવા લાગ્યા.

આજે ભુજ શહેર લગભગ ૨,૦૦,૦૦૦થી પણ વધારે વસ્તી ધરાવતું શહેર છે, જે કચ્છ જીલ્લાનું હેડ ક્વાર્ટર છે. ભારત દેશની ઉત્તર પશ્ચિમમાં ગુજરાત રાજ્યમાં સ્થિત છે.

માળખાગત સુવિધાઓના નિર્માણની સાથે સાથે કેશવજીએ ઘણા બધા બ્રિજના નિર્માણ કાર્યમાં સંપૂર્ણ યોગદાન આપ્યું, જે તેમના અગાઉના બહોળા અનુભવને જોતા આશ્ચર્ય પમાડે તેવું નથી. તેમના દ્વારા નિર્માણ પામેલા બ્રિજમાં કિબ્ના બ્રિજ ભુજમાં મહાદેવ કોર્નરમાં સ્થિત છે અને બીજો બ્રિજ માંડવી બંદરમાં રૂકમણી નદી પર બનેલો છે.

ટાવર બ્રિજ પછીનું તેમનું બીજું મહત્વનું કાર્ય કરાંચી બંદરના વિકાસ સાથે જોડાયેલું છે, જે લગભગ ૧૯૧૮ની આસપાસ પૂર્ણ થયું. તેમના અન્ય નિર્માણ કાર્યોમાં ‘ધ ઈસ્ટ વોર્ક’ અને ‘ધ નેપિયર મોલ બોટ વોર્ક’ તથા કરાંચી અને કીઆમારી ડિસ્ટ્રીક્ટને જોડતા બ્રિજના નિર્માણનો સમાવેશ થાય છે. તેમના વંશજોના કહેવા અનુસાર બ્રિજ પર લાગેલી તક્તીમાં તેમનું નામ પુરવાર કરે છે કે તેમણે આ બધા જ નિર્માણ કાર્યોમાં મહત્વનો ફાળો આપ્યો છે.

આ પૂર્વે ૫૩૧ ઈંગ્લેન્ડમાં તેમના કાર્યો પર કોઈનું ધ્યાન ગયું નથી એવું બિલકુલ નથી. સન ૧૯૦૯માં કેશવજીના નામનો ઉલ્લેખ રોયલ સોસાયટી ઓફ આર્ટસના સમાજ કલ્યાણના કાર્યોમાં થયેલો છે.

આ ઉપરાંત તે સમયના તેમના રણછોડ લાઈન સ્થિત ઘર, જે હાલમાં ગજગરાબાદ કરાંચીમાં આવેલ છે, તેમાં પણ તેમના નામનો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે.

સાલ ૧૯૨૩થી ૧૯૩૨ દરમ્યાન હાલના મધ્ય પાકિસ્તાનમાં તે સમયની સરકાર દ્વારા તેમની ઈજનેરી કળાને પુરવાર કરતો સુક્કુર બેરેજ બંધાવ્યો હતો. આ બેરેજને ઈન્ડસ નદી પર બાંધવામાં આવ્યો હતો, જે નદીના પુરપાટ વહેણને ધીમો પાડી શકે તથા આસપાસના વિસ્તારને પાણીનો પુરવઠો પહોંચી શકે. તે સમયે કેશવજી દ્વારા કરાયેલું નિર્માણ આજે પણ એટલું જ મહત્વનું બની રહ્યું છે.

કેશવજીના આ નિર્માણકાર્યના પુરાવા સમાન ફોટોગ્રાફ ‘ધ લોઈડ બેરેજ મ્યુઝીયમ’માં જોવા મળે છે. જેમાં સુક્કુર બેરેજમાં બાંધવામાં આવેલા વિશાળ પિલ્લર લંડનની થેમ્સ નદી પર બાંધવામાં આવેલા ટાવર બ્રિજને મજબૂત આધાર મળી રહે તેવા જ બાંધવામાં આવ્યા છે.

સાલ ૧૯૨૯માં ૬૮ વર્ષની ઉંમરે કેશવજી શામજી બુધ્ધભટ્ટીનો સ્વર્ગવાસ થયો તે પહેલાં તેઓ ભુજના શાહી પરિવાર સાથે હંમેશાં આદર મેળવીને જોડાયેલા રહ્યા હતા.

આશ્ચર્યજનક રીતે આજે પણ તેમની ઈજનેરી કળા તેમના વંશવારસોએ અખંડ રાખી છે. તેમના પૌત્રો તથા પ્રપૌત્રો સિવિલ એન્જિનિયરીંગ ક્ષેત્રે ખૂબ આગળ વધી રહ્યા છે અને વારસો આગળ વધારી રહ્યા છે.

આઝાદી પહેલાના ભારતમાં તે સમયે આવું ઉમદા અને સાહસિક જીવન જીવી પોતાની કળાને જીવંત કરી ગયેલા કચ્છના આ અમૂલ્ય રત્ન વિશે વાંચી અત્યંત ગર્વની લાગણી અનુભવાય છે. તેવા શ્રી કેશવજી શામજી બુધ્ધભટ્ટીને અમારા સૌના શત્ શત્ વંદન.

કોરોના કાળમાં શિક્ષણ

(અનુસંધાન : પાના નં. - ૩૬ ઉપરથી ચાલુ)

આયોજનમાં વિરોધ જોવા મળે છે. સરકારે વારેવારે લેવાયેલા નિર્ણયો પાછા લેવા પડે છે. ચાલો, માની લઈએ કે એ પણ ખોટું નથી કેમકે આ પરિસ્થિતિ દરેકના માટે નવી છે. પણ આના મૂળમાં ભોગ શિક્ષણનો લેવાઈ રહ્યો છે જે પાલવે તેમ નથી અને પાલવવું પણ ન જોઈએ. એ માટેના રચનાત્મક સૂચનો તો જ આવી શકે, જો શિક્ષણ માટેની માંગ બળવત્તર બની શકે. સરકારે પણ આ માટેના વિકલ્પો માટે તજજ્ઞોની મીટિંગ બોલાવવી જોઈએ. સૌએ સાથે મળીને રસ્તો કાઢવાનો છે. હવે ખરેખર જાગવાની જરૂર છે. જેથી આપણું જાગરણ આવનારી પેઢીનું ભવિષ્ય ઉજળું કરી શકે.

પ્રા. જીવલ જીગર પરમાર

શ્રી નિમેષ ફડકે

શ્રી નિમેષભાઈ ફડકે, ઈલેક્ટ્રીકલ એન્જિનિયર છે. તેઓશ્રી કમ્ફર્ટ ઈન્સ્ટા પાવર ડિસ્ટ્રીબ્યુશન ટ્રાન્સફોર્મર કંપની લિ.ના ડાયરેક્ટર છે. તેઓશ્રીએ સ્વબળે આગળ વધી, ઉદ્યોગ જગતમાં આગવું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે. દોઢ લાખ કરોડનું રોકાણ તેમજ લગભગ પચાસ લાખ કરોડનું ઉત્પાદન કરતા કચ્છ રીજીયનના ઔદ્યોગિક એકમોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી સંસ્થા, ફેડરેશન ઓફ કચ્છ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ એસોસિએશન (FOKIA)ના તેઓશ્રી મેનેજિંગ ડાયરેક્ટર છે. તદુપરાંત તેઓશ્રી કચ્છ ડેવલપમેન્ટ કાઉન્સિલ - અમદાવાદના માનદ્ સભ્ય છે. વર્ષ ૨૦૨૦ દરમિયાન સાર્વાત્રિક કોવિડ સંક્રમણે સુષુપ્ત ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિઓ, વર્ષ ૨૦૨૧ના આરંભથી પુનઃ ચેતનવંતી થવા લાગી છે. કચ્છમાં પણ ઔદ્યોગિક એકમો ફરી ધમધમતા થયા છે, તેનું આશાસ્પદ ચિત્ર પ્રસ્તુત કરતાં શ્રી ફડકે, એમના એ લેખમાં કહે છે કે વર્ષ ૨૦૦૧ના ભૂકંપ પછી કચ્છમાં થયેલી ઔદ્યોગિક પ્રગતિની આ બીજી આવૃત્તિ પ્રથમ કરતાં અનેકગણી મોટી અને ઝડપી હશે.

— મુખ્ય તંત્રી

૨૫ માર્ચ, ૨૦૨૦ના જ્યારે સમગ્ર ભારતમાં લોકડાઉનની જાહેરાત થઈ ત્યારથી જેમ સમગ્ર રાષ્ટ્રમાં ઉદ્યોગની પ્રવૃત્તિઓ થંભી ગઈ તેમ કચ્છની ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિઓ પણ થોડા સમય માટે બિલકુલ થંભી ગઈ. પરંતુ ત્યાર પછી આ વૈશ્વિક મહામારીનો મુકાબલો કરવા માટે ફેસ માસ્ક, પી.પી.ઈ. કીટ, મેડિકલ વેન્ટિલેટર જેવા તબીબી સાધનો, વિવિધ પ્રકારની દવાઓ અને રોજબરોજની જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુઓના ઉત્પાદન અને તેને લગતી આનુષંગિક પ્રવૃત્તિઓ કરવા માટે ઉદ્યોગોને ક્રમશઃ કાર્યરત કરવા માટેની અનુમતિ સરકારશ્રીએ આપતાં, સંપૂર્ણ લોકડાઉનના પંદરેક દિવસ પછી એટલે ૨૫ માર્ચથી પંદરેક દિવસ પછી આ પ્રોડક્શનની પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરવામાં આવી. પરંતુ આ દરમિયાન મહામારીના ખોફના કારણે અને અચાનક આવી પડેલા લોકડાઉન થકી ગભરાઈ ગયેલા વિવિધ ઉદ્યોગોમાં કામ કરતાં કામદારોનો તેમના વતન ભણી પગપાળા હિજરતનો દોર કચ્છે પણ જોયો. લોકડાઉન અને ત્યારબાદ સરકારશ્રીએ કામદારો માટે કરેલી પરિવહનની વ્યવસ્થાઓ થકી લગભગ ત્રણ મહિનામાં આશરે ૬૦થી ૮૦ હજાર મજૂરો અને કામદારો કચ્છ જિલ્લામાંથી પોતાના વતન ભણી પ્રયાણ કરી ગયા. આ કારણે આવશ્યક કેટેગરીમાં આવતા જરૂરી ઉદ્યોગોની કામગીરી શરૂ થાય તે પહેલાં જ ધીમી ગતિ પર આવી ગઈ.

વર્ષ ૨૦૦૧ના કચ્છના ગોઝારા ભૂકંપ પછી સરકારશ્રીએ કચ્છને બેઠું કરવા ઉદ્યોગો માટે જે સવલતોની જાહેરાતો કરી તેના થકી કચ્છમાં દોઢ લાખ કરોડનું રોકાણ આવ્યું હતું. ત્યારબાદ કચ્છમાં વાર્ષિક છ લાખ કરોડનું ઉત્પાદન થવા લાગ્યું હતું. પરંતુ કોરોનાકાળની અસરના કારણે એપ્રિલ-૨૦૨૦થી ઓક્ટોબર-૨૦૨૦ દરમિયાન તેનું ઉત્પાદન ૪૦ ટકા પર આવી ગયેલ હતું. લગભગ સમગ્ર વિશ્વમાં મહામારીની આ

પરિસ્થિતિને કારણે ઉદ્યોગો માટે કાચા માલની અછત, અપૂરતું માનવબળ અને આ પ્રકારના અનેકવિધ કારણોસર લગભગ જૂન/જુલાઈ-૨૦૨૦ સુધી કચ્છના વિવિધ ઔદ્યોગિક એકમો પણ ૪૦ ટકા કે તેનાથી પણ ઓછી ક્ષમતા સુધી જ કામ કરી શક્યા.

આ પછીના સમયગાળા દરમિયાન ભારત સરકાર અને ગુજરાત સરકારની વિવિધ સહાય માટેની નીતિઓ થકી, ખાસ કરીને M.S.M.E. અને તેનાથી મોટી કક્ષાના ઉદ્યોગોની આર્થિક તરલતા ઉપલબ્ધ થવાના કારણે પુનઃ પૂર્ણ ક્ષમતા સાથે કાર્યરત થવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યા. કચ્છના ઉદ્યોગો માટે પણ માર્કેટમાં ડિમાન્ડ ન હોવી અને કાચા માલના સપ્લાયની વ્યવસ્થાઓ ખોરવાઈ જવી એમ બંને બાજુના પડકારો હતા. તેમાં પણ ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન ઠપ્પ થઈ જવાના કારણે સમગ્ર આર્થિક ચક્ર ખોરવાઈ જતાં, લગભગ બધા જ ઔદ્યોગિક એકમો, સરકારની વિવિધ સહાય યોજનાઓ હોવા છતાં આર્થિક સંકટામણ અનુભવવા લાગ્યા. પરિણામે તેની સીધી અસર એ થવા પામી કે ઘણા બધા ઉદ્યોગોએ તેમના વ્હાઈટ કોલર અને બ્લ્યુ કોલર કર્મચારીઓને છૂટા કરવાની ફરજ પડી. તેની સામાજિક - આર્થિક અસરો એ થઈ કે ઘણા બધા મધ્યમ વર્ગીય નોકરિયાત કુટુંબોના કમાનાર પ્રમુખ વ્યક્તિની નોકરી જતી રહેવાના કારણે, આ પરિવારો માટે હોમ લોનના, માસિક ઈન્સ્ટોલમેન્ટ અને વિવિધ પ્રકારના ઘરખર્ચ ઉઠાવવો મુશ્કેલ બની ગયો.

લગભગ જુલાઈ-૨૦૨૦ પછીના સમયગાળાથી લઈને આજે જાન્યુઆરી-૨૦૨૧ના અંત સુધી મોટાભાગના કચ્છના ઔદ્યોગિક એકમો લગભગ પૂર્ણ ક્ષમતા સાથે કામ કરતા થઈ ગયા છે. ભારત સરકારે જાહેર કરેલ પોલિસી રીફોર્મ્સના કારણે કોલ સેન્ટર, ડોલ ગેસીફિકેશન, વીજળી વિતરણમાં ખાનગીકરણ, ખનિજ ઉત્પાદન, સ્પેસ ટેકનોલોજી, એટોમિક

ક્ષેત્ર, એરકાફ્ટ મેઈન્ટેનન્સ - રિપેરીંગ અને ઓવરહોલિંગ જેવા નવા ક્ષેત્રો ઉદ્યોગ સાહસિકો માટે ખુલ્લા મૂકાયા. આ ઉપરાંત પરિસ્થિતિની જરૂરિયાત જોતાં તબીબી સાધનો અને ઈલેક્ટ્રોનિક્સ વસ્તુઓના ઉત્પાદનો માટે પ્રોડક્શન લિન્કડ ઈન્સેન્ટીવ (P.L.I.) જાહેર કર્યાં.

આ સમય દરમિયાન ગુજરાત સરકારે પણ નવી સર્જનાત્મક ઔદ્યોગિક નીતિ આવતા પાંચ વર્ષ માટે જાહેર કરી. આ નીતિમાં ઉદ્યોગોને લાંબાગાળે લીઝ પર જમીન આપવાની જોગવાઈ વિશેષ આવકાર્ય રહેવા પામેલ હતી. આ ઉપરાંત ગુજરાત સરકારે અમુક થ્રસ્ટ સેક્ટર અને ચેમ્પિયન સેક્ટરમાં ઉદ્યોગોને વર્ગીકૃત કરી, આ ક્ષેત્રમાં લિથિયમ - આયર્ન બેટરી ઉત્પાદન, સોલાર મોડ્યુલ્સ ઉત્પાદન જેવા ઉત્પાદન માટેના એકમોને વિશેષ પ્રોત્સાહનો જાહેર કર્યાં.

કચ્છના પરિક્ષેપમાં જોઈએ તો તાજેતરમાં કચ્છના ખાવડા

પાસે માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈએ જે પાર્કનું ખાતમુહૂર્ત કર્યું તે દુનિયાના સૌથી મોટા રિન્યુએબલ એનર્જી પાર્કમાં આવનારા વર્ષોમાં ૩૦,૦૦૦ M.W. નું ઉત્પાદન થશે અને આ કારણે લગભગ રૂ. ૧.૨૫ લાખ કરોડથી રૂ. ૧.૫૦ લાખ કરોડનું રોકાણ આવશે. વધુમાં સિમેન્ટ, બ્રોમીન, કેમિકલ્સ, ફર્નિચર વગેરે ક્ષેત્રોમાં પણ કચ્છમાં આવનારા સમયમાં મોટું ઔદ્યોગિક રોકાણ કાર્યરત થવાની પ્રક્રિયાની શરૂઆત થઈ ગયેલ છે.

આમ સમગ્ર રીતે જોઈએ તો જે રીતે કચ્છમાં આવેલ ૨૦૦૧નો ભૂકંપ, કચ્છની ૨૦૨૦ સુધીની ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિઓનો નિમિત્ત બનેલ હતો, તેમ આ કોરોનાની વૈશ્વિક મહામારીએ સર્જેલી જિયોપોલિટીકલ પરિસ્થિતિને કારણે કચ્છ જિલ્લામાં ઔદ્યોગિક પ્રગતિની બીજી આવૃત્તિની શરૂઆત સહુ કોઈની નજરે જોઈ શકાશે અને પ્રગતિની બીજી આવૃત્તિ પ્રથમ આવૃત્તિ કરતાં અનેકગણી મોટી હશે અને ઝડપી પણ હશે.

કોરોના કાળમાં શિક્ષણ

ક્યાં ક્યારેય કોઈને કલ્પના હતી કે કોરોના જેવું કંઈક આવશે અને આપણી રોજિંદી પ્રવૃત્તિને ઠપ્પ કરી દેશે? જો કે રોજિંદી પ્રવૃત્તિ કરતા આજે હું અહીં 'શિક્ષણ' પર ભાર મૂકીશ. શિક્ષણ ઠપ્પ થયું છે. અહીં શિક્ષણ શબ્દ વ્યાપક અર્થમાં લઉં છું શીખવાની અને શીખવાડવાની વૃત્તિ ઠપ્પ થતી જાય છે. માસ પ્રમોશન આપી દેવાની લાલચ અને આસાએ વિદ્યાર્થીઓને નવું શીખવું નથી અને જ્યારે અધ્યયન કોરાણે મૂકાય એટલે અધ્યાપન આપોઆપ કોરાણે મૂકાઈ જાય છે.

હા, ચોક-ડસ્ટરથી ભણાવવા ટેવાયેલા શિક્ષકો આંગળીના ટેરવે ભણાવતા શીખી ગયા. ઈ-સ્કૂલ, ઈ-સ્કૂલ બોલતા છોકરાઓ E-School માં ભણતા થઈ ગયા. સારી બાબત છે. આપણા દેશમાં આ આધુનિક ટેકનોલોજીકલ ખ્યાલ વિકસ્યો. પણ આપણે એ કદીય ન ભૂલીએ કે આપણો દેશ વાસ્તવમાં બે ભાગમાં વહેંચાયેલો છે. એક ભાગ જેને India કહીશું અને બીજો ભાગ જેને 'ભારત' કહીશું. આ ભાગ અંગ્રેજી અને ગુજરાતી નામથી નથી પાડેલા પણ જ્યાં વિકાસના નામે વિવિધતા જોવા મળતી હોય ત્યારે આવા ભાગ પાડવા મજબૂરી બને છે. હવે મારે એ સ્પષ્ટ નહીં કરવું પડે કે ભારત એ કયા ભાગમાં આવે છે? તો શું આ ઓનલાઈન શિક્ષણ, કહેવાતા 'ભારત' વિસ્તારમાં પહોંચી શક્યું છે? ક્લાસરૂમમાં ૮૦ ટકા હાજરી પર ભાર રાખતા આપણે એ જોવાની દરકાર કરીએ છીએ કે ૮૦ ટકા વિદ્યાર્થીઓ સુધી ઓનલાઈન શિક્ષણ પહોંચી શક્યું કે નહીં? એક વરસ બગડે તો

ભલે બગડેની માનસિકતા સાથે આપણે ખરેખર શિક્ષણ જેવી મૂલ્યવાન બાબત સાથે આંખ આડા કાન કરીએ છીએ.

મારો કહેવાનો અર્થ એ નથી કે ઓનલાઈન શિક્ષણ સફળ નથી થયું. પણ જ્યારે સમગ્રતાનો વિચાર આવે ત્યારે હંમેશાં યાદ રાખવું કે અટારીએથી ક્યારેય તળિયાના દર્શન નથી થતા. સામે પડકાર હોય તો જ નવવિચાર જન્મે. અહીં તો બધું નોર્મલ થશે તો 'જેસે થે'ની માનસિકતા સાથે આપણે બેસી ગયા છીએ.

હાલની પરિસ્થિતિમાં ડર હોવો વ્યાજબી છે. શિક્ષકો દરેક વિદ્યાર્થીને ઘેર ન જઈ શકે એ પણ વ્યાજબી છે. પણ હમણાં કોરોના જતો રહેશે અને બધું બરાબર થઈ જશે એમ માનીને આપણે મહિનાઓ સુધી હાથ પર હાથ રાખીને બેસી રહીએ તો એ વ્યાજબી લાગે છે? અંગ્રેજી ભાષામાં એક નાનકડી લઘુવાર્તા ગુરૂવર ડો. તુષાર હાથી પાસેથી સાંભળેલી, જે અહીં રૂપક તરીકે ટાંકુ છું.

જેમાં ચાર ભાઈઓ હોય છે : એવરીબડી, સમબડી, નોબડી અને એનીબડી. અને એની વાર્તાનો સાર એવો છે કે કોઈ એક કામ સમાજને કહેવામાં આવે છે. સમાજના દરેકને એમ લાગે છે કે આ કામ તો કોઈપણ કરી શકે 'એની બડી કેન ડુ.' તેથી એવી માનસિકતા થાય છે કે 'સમબડી વુડ ડુ.' લેશન આપનાર એમ માને છે કે 'એવરીબડી શુડ ડુ.' એવરી એમ માને છે કે 'સમબડી વુડ ડુ.' અને સરવાળે જ્યારે પરિણામ આવે છે ત્યારે ખબર પડે છે કે, 'નોબડી ડીડ ઈટ.'

બસ, આવું જ અત્યારે શિક્ષણ જગતનું છે. પરીક્ષાના

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં. - ૩૪ ઉપર)

અંતઃકરણની અનુભૂતિ

નીતા માવાણી

પૂના

પ્રત્યેક કાર્યના આરંભમાં પ્રભુને વંદન કરીએ. દરેક કાર્યને પરિપૂર્ણ કરનાર એ જ એક ઈશ્વર છે જે આપણી બુદ્ધિને એક સત્કાર્યમાં જોડાવા માટે પ્રેરિત કરે છે અને એનું સ્મરણ કરવાથી ચોક્કસપણે સફળતા પ્રાપ્ત થાય છે. કહેવાય છે કે બ્રહ્માનંદનો અનુભવ કરવો હોય તો બ્રહ્મમુહૂર્તમાં ઊઠવું જોઈએ.

આ વાત તદ્દન સાચી પુરવાર થઈ છે. મને છેલ્લા પાંચેક વર્ષથી બ્રહ્મમુહૂર્તમાં ઉઠવાની આદત છે. પોતાની જાતે જ સવારના લગભગ ૩.૩૦ વાગ્યાની આસપાસ ઊંઘ ઉડી જાય. ત્યારબાદ ધ્યાનમાં બેસવું અને પ્રભુ શરણે થાઉં છું. જીવનમાં કોઈ મૂંઝવણ હોય, એના નિરાકરણ માટે પ્રભુને વિનંતી કરું છું અને આજ સુધી તેમના સાથ સહકારથી બધા જ કાર્ય સુપેરે પૂર્ણ થયા છે. ખરેખર હું મારા જીવનમાં આવતા દરેક પ્રકારના સુખ દુઃખના દિવસોમાં ખૂબ જ આનંદથી જીવી રહી છું.

બ્રહ્મમુહૂર્તમાં ખરેખર ખૂબ જ સકારાત્મક ઊર્જા મળે છે... વિચારોની નવી દિશા આપોઆપ ખૂલે છે. મારા જીવનમાં જ્યારથી મેં વહેલા ઉઠવાનું શરૂ કર્યું, ત્યારથી મને મારા દરેક કાર્યમાં ખૂબ જ સફળતા મળતી રહી. સાથે ખુશી પણ એટલી જ મળી છે. મારા અનુભવ મુજબ મને એવું લાગે કે સવારમાં ઓફિસ જવાના ટાઈમ પર રસ્તાઓ ખૂબ ભીડભાડવાળા બની જાય છે ત્યારે આપણે વિચારીએ કે હું જલ્દી નીકળી જાઉં તો આ ટ્રાફિકમાં મારો સમય વેડફાય નહીં. એવું જ કંઈક આ બ્રહ્મમુહૂર્તમાં જાગીને ભગવાનજી સાથે પોતાની વાતો કહેવી અને તેમની વાતો સાંભળવી એ માટેનો ખૂબ જ સરસ સમય છે. જ્યારે ભગવાનજી પાસે માણસોરૂપી ટ્રાફિક નથી હોતો ત્યારે આપણી વાત તેમના સુધી જલ્દી પહોંચી જાય છે. મને જ્યારે કોઈપણ ચિંતા કે વ્યથા હોય ત્યારે હું કોઈપણ વ્યક્તિને કહ્યા વગર ભગવાનજીને જ મારી વાત જણાવું અને પછી મારો ભગવાન જાણે, અને જે પરિસ્થિતિ હોય તે જાણે! હું માનસિક રીતે એકદમ હળવી બની જાઉં છું. જ્યારે આ બધી પરિસ્થિતિમાંથી બહાર નીકળી જાવ ત્યારે હું સમજું છું કે આ બધું જ મારા ભગવાનજીની લીલા થકી સંભવ બન્યું છે.

કવિ રઈશ મનિયારનો એક શેર છે :

“પડી સાંજ તો એટલી હાશ છે કે,
કશુંક કાયમી મેં સવારે લખ્યું છે.”

રોજ સવારે એક સૂરજ ઊગે છે ત્યારે એના ઉગતા પહેલા દુનિયામાં ઘણું બધું બની ચૂક્યું હોય છે. મધ્યરાત્રિ પછી કેલેન્ડરમાંનો દિવસ બદલાઈ ચૂક્યો હોય છે. નરસિંહ મહેતાએ એક આખું લીસ્ટ આપ્યું છે કે આ સમય દરમિયાન શું શું કરવું જોઈએ...

“રાત રહે જાહેરે પાછલી ખટ ઘડી”

ઘડી એટલે ૨૪ મિનિટનો સમય. ખટ અર્થાત્ ૫૮ - છ ઘડીનો, બે કલાક અને ૨૪ મિનિટનો સમય સૂર્યોદય પહેલાં બાકી હોય ત્યારે સારા માણસોએ કરવા જેવા કામમાં સૌથી પહેલું છે ઈશ્વરનું સ્મરણ. આ સમય “બ્રહ્મમુહૂર્ત”નો છે. વેદકાળથી એનું મહત્ત્વ છે. ભગવદ્ગોમંડળ કોષ અનુસાર સૂર્યોદય પહેલા છ ઘડીનો નહીં પણ બે ઘડીનો અર્થાત્ ૪૮ મિનિટ પહેલાનો સમય બ્રહ્મમુહૂર્ત ગણાય. અર્થાત્ આવતીકાલે સૂરજ ૬ કલાક ૩૭ મિનિટે ઉદય પામવાનો હોય તો ૬ માં ૧૧ મિનિટ કમથી બ્રહ્મમુહૂર્ત શરૂ થઈ જાય. નરસિંહ મહેતાના ઘડિયાળ મુજબ ૦૪.૧૩ મિનિટથી બ્રહ્મમુહૂર્ત થઈ જાય. નરસિંહ મહેતાવાળો બ્રહ્મમુહૂર્ત સમય વધારે રોમાંચક લાગે છે.

● બ્રહ્મમુહૂર્તનું મહત્ત્વ શા માટે અને કેટલું ઉપયોગી?

ભગવદ્ગોમંડલ કહે છે કે બ્રહ્મમુહૂર્તમાં માત્ર ધર્મ ચિંતન બ્રહ્મોપાસના આદિ પરમાર્થ સંબંધી કાર્ય કરવા જોઈએ. સ્વાર્થ સંબંધી કાર્યોમાં આ વખત વિતાવીને તેનો દુરુપયોગ ન કરવો જોઈએ. બ્રહ્મમુહૂર્તમાં પાઠ કરનાર વિદ્યાર્થી બીજા કોઈ પણ સમય કરતાં ઘણી ઝડપથી પાઠ પાકા કરી શકે છે. આ રીતે વહેલા જાગીને ભણવાની આદત કોઈપણ વિદ્યાર્થીને સફળતા સુધી પહોંચવા માટે સરળ રસ્તો છે. તેને ધારેલ બધી જ સફળતા પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. આનું કારણ આપતાં શાસ્ત્રોમાં કહેવાયું છે કે ઋષિ મહર્ષિ સિદ્ધ અને દેવ છે. તે બધા જ બ્રહ્મમુહૂર્તમાં બ્રહ્મચિંતન કરતા હોય છે. એટલે એમના ચિંતનનો પ્રભાવ તેજના રૂપમાં વિશ્વભરમાં ફેલાય છે. જે લોકો આ સમયને બ્રહ્મ ચિંતનમાં પસાર કરે છે, તે આ તેજને યથાયોગ્ય રીતે પ્રાપ્ત કરે છે.

બ્રહ્મચિંતનનો વિશાળ અર્થ કરીએ તો માત્ર ઈશ્વર સ્મરણ નહીં પણ ઘણી બધી પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેસ કરી શકાય. જેમકે નરસિંહ મહેતાના વિચારો મુજબ :

“જોગિયા હોય તેણે જોગ સાંભળવા,
ભોગિયા હોય તેણે ભોગ ત્યજવા અને
વેદિયા હોય તેમણે વેદ વિચારવા, તથા
સુકવિ હોય તેણે સદ્ગ્રંથ બાંધવા અને છેલ્લે

આપણે આપણા ધર્મ સંભાળવા, કર્મનો મર્મ વિચારી લેવો...”

અહીં ધર્મ ભારતીય પરંપરામાં વપરાતા શબ્દના અર્થમાં છે, કોઈ ધર્મના અર્થમાં નથી. જીવન કર્મના સંદર્ભમાં છે. ડોક્ટરનો ધર્મ દર્દીનો ઈલાજ કરવાનો, લેખકનો ધર્મ લખવાનો અને સંગીતકારનો ધર્મ વાદન ગાયનનો.

આ પ્રાતઃકાળ પહેલાનો સમય દરેકે પોતાના ધર્મને ઉજાળવા માટે કરવો જોઈએ.

એકવીસમી સદીમાં જીવતો માણસ બ્રહ્મમુહૂર્તમાં શું કરી શકે? આધુનિક જમાનાના માણસને ઊંઘ મળવી જેટલી મુશ્કેલ છે, એટલું જ અઘરું એના માટે ઊંઘને ત્યજવાનું છે. શહેરોમાં તમને નરસિંહ મહેતા નહીં પણ દૂધવાળો જગાડતો હોય છે. માથેરાન કે આબુમાં સનરાઈઝ પોઈન્ટ પર વહેલા પહોંચી જતા માણસો માટે પોતાના શહેરમાં સૂર્યોદયના દર્શન દુર્લભ બની જાય છે. અહીં તો પ્રભાતનું પહેલું કિરણ સ્ફુર્તિમય બને એ માટે આગલી રાતથી જ તૈયારીઓ કરવી પડે છે. ઊઠીને તરત પંખીઓનો કલરવ સાંભળવા મળે એવું જવલ્લે જ બને છે.

બ્રહ્મમુહૂર્ત જેવો કિંમતી સમય માણસ વેડફી નાખે છે. શાંત ચિત્તે જીવવાની અને શાંત ચિત્તે કમાવાની જરૂરિયાત હજુ સમજાતી નથી. સૌને દોડતા જોઈને આપણને પણ થાય છે કે નહીં દોડીએ તો પાછળ રહી જઈશું. સૂર્યોદય પહેલાં બે કે છ ઘડીને જ નહીં, સવારના એક આખા પ્રહરને માણસના દિવસનો સૌથી અગત્યનો ભાગ ગણવો જોઈએ.

દિવસનો આરંભ દિવસ ઊગે તે પહેલાં કરવો આપું કહી કહીને નરસિંહ મહેતા થાકી ગયા, પણ તેનો અમલ થતો નથી.

જીવનને પવિત્ર બનાવવાની અને સાત કોઠે અજવાળા પ્રસરાવતી આ અનુભૂતિ પણ અદ્ભુત છે. શિવ પંચાક્ષર સ્તોત્ર એ પરમને પામવાની અનુભૂતિ કરાવનારૂ છે...

**નાગેન્દ્રહારાય ત્રિલોચનાય ભસ્માગારાય મહેશ્વરાય,
નિત્યા શુદ્ધાય દિગંબરાય તસ્મૈન કારાય નમઃ શિવાય.**

જીવનની આ સતત દોડધામથી થાકેલો જીવ, ઈશ્વરનું શરણું શોધવા અને હર ક્ષમ તેનું સાનિધ્ય પામવા, અધ્યાત્મ યાત્રાએ નીકળે છે. એકાંતમાં પોતાના જીવન વિશે તપાસી આત્મનિરીક્ષણ તારી, શક્ય તેટલા સુધારા જીવનમાં કરવા કટીબદ્ધ બને છે અને સત્ય, પ્રેમ અને કરૂણાથી પોતાનું જીવન ભરવા માટે તો દિવ્યની એ પરમ અનુભૂતિને પામવા આ યાત્રાનો આરંભ કરે છે. આ પરમ તત્ત્વને એટલે કે બ્રહ્મજ્ઞાન મેળવવા તે બ્રહ્મમુહૂર્તમાં આત્મ નિરીક્ષણ કરે છે. જે જીવ પરમાત્માને ઝંખતો હતો એટલે કે મુક્તિ મેળવી તેનામાં વિલીન થવા માટે નીકળ્યો હતો, તે પ્રતિક્ષાના ઘાટે પરમના પ્રેમથી એટલો અભિભૂત થાય છે કે જન્મ-મૃત્યુના આ બંધનને સ્વીકારે છે અને મુક્તિ, એ માત્ર તેનો જે ઉદ્દેશ હતો તેને ભૂલી અને ફરી આજ પરમ પ્રેમને ભક્તિથી પામવા કટીબદ્ધ થાય છે.

મુક્તિ ઈચ્છતો જીવ આખરે બંધન શું કામ માંગે છે? તે તો નરસિંહ જ કહી શકે, પણ આપણે તો આ તટે બેસી અને એ પરમ ચરિત્રનું ગાન કરવું અને જીવનને બને તેટલી આ બધી ગતિવિધિઓમાંથી બહાર અથવા બાકાત રાખવું એ જ જરૂરી છે. અને તે માટે સતત હરિસ્મરણ, શુભ વિચારને પ્રેરિત કરે તેવો સ્વાધ્યાય અને આવા બુદ્ધ પુરૂષોના ચરિત્ર ગાન કરતા પદોનું ગાયન

કરી તન-મન પ્રસન્ન રાખવા માટે કટીબદ્ધ બનવું અને નરસિંયાની જેમ સુખના દાડાનું સ્મરણ કરીને ગાવું....

**“સુખના દાડા રે ઓધવ અમને સાંભરે રે,
એ સુખ જાણે પરિબ્રહ્મ, રાસ રમાડ્યા વૃંદાવનમાં રે,
નારદજી તો નાચતા હતા તાહા છમ છમ...”**

નરસિંયો તો નરસિંયો છે. જાણે હાલતા ચાલતા અનુભૂતિનું ટોળું વિખેરતો હોય તેમ, અત્યારે પણ એ શબ્દ ગુંજેથી અંતરમાં મીઠી ઝણઝણાટી પ્રસરાવી ગયો. આટલો આનંદ મળતો હોય તો પછી કોણ મુક્તિ માંગે? ક્રિષ્ણ તત્ત્વને એટલે કે પ્રેમ તત્ત્વ સમજાય તેને તો નરસિંહ મહેતા પાસે આવવું જ પડે. અથવા પ્રેમ તત્ત્વ જે પામે તેની પાસે તે પહોંચી જાય.

દરેક વ્યક્તિનું જીવન ખુદ એક જીવનસંદેશ છે... આપણી જીંદગીનો આ સીધો પરિચય છે...

“રૂદનમાં વાસ્તવિકતા છે અને હસવામાં અભિનય છે.”

શુભ મંગલની પ્રાર્થના અને દરેકે દરેક જીવમાત્ર માટે આ મન નામની અદૃશ્ય અતિ ચંચળ ઈન્દ્રિય શાંત અને સંતોષી બનાવી, આ યાત્રા સરળ બનાવે એવી એક શુભ અભ્યર્થના સાથે હું મારા શબ્દોને અહીં જ વિરામ આપું છું.

નીતા માવાણીના જય ગોપાલ

શ્રદ્ધાંજલી

તા. ૧૮-૦૨-૨૦૨૧ના રોજ, ભુજ નિવાસી
શ્રી મયુરચંદ્ર કિશોરભાઈ ચનાણી (ઉ.વ. ૪૬)
(શ્રી જટુભાઈ વેલજીભાઈ ચનાણી પરિવાર)નું યુવાવયે દુઃખદ
અવસાન થયું છે, જેની “જ્ઞાતિસેતુ” સખેદ નોંધ સાથે,
દિલસોજી વ્યક્ત કરે છે. પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા સદ્ગતના
આત્માને પરમ શાંતિ અર્પે તેમજ તેમના પરિવારને સદ્ગતની
ખોટ સહન કરવાની શક્તિ આપે તેવી પ્રાર્થના કરે છે.

શ્રી કચ્છી માડૂ કંસારા સોની જ્ઞાતિ મંડળ - અમદાવાદ
“જ્ઞાતિસેતુ” પરિવાર

અંતઃકરણની અનુભૂતિ

સુરેશભાઈ વી. ગોરખીયા
અમદાવાદ

આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે દરેક મનુષ્ય દેહમાં આત્મા બિરાજમાન છે. સાથોસાથ અંતરમાં એટલે શું તે જાણવું જરૂરી છે. અંતરમાંનો શાબ્દિક અર્થ દેહમાં રહેલ આત્મા. શાસ્ત્રો મુજબ અંતરાત્મામાં ૪ તત્ત્વો સમાવિષ્ટ છે : (૧) અહંકાર, (૨) બુદ્ધિ, (૩) ચિત્ત, (૪) મન.

ઉપરોક્ત તત્ત્વો અંતરાત્માની દિશા અને દશા નક્કી કરે છે અને તે મુજબ વિવિધ વ્યક્તિઓમાં અંતરાત્માની અનુભૂતિ વિવિધ સ્વરૂપે જણાય છે.

થોડા ઊંડાણથી વિચારીએ તો આત્મા બે પ્રકારે પ્રવર્તમાન છે : (૧) અંતર્મુખી, (૨) બહિર્મુખી. અન્ય જીવોની તુલનામાં બુદ્ધિ તત્ત્વ માત્ર મનુષ્યને કુદરતે આપેલ છે. જેથી મનુષ્યને પ્રેયમાર્ગ કે શ્રેયમાર્ગ પસંદ કરવાની વિશેષતા છે. માનવ જીવનમાં સંસારમાં બાહ્ય વાતાવરણ અને સ્વભાવગત રીતે મોટાભાગના લોકો બહિર્મુખી જ હોય છે. કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર એમ ‘છ’ માનવ જીવનમાં મનના (અંતરાત્માના) શત્રુ છે. જેથી આવા લોકોમાં સત્ત્વગુણ ઓછા અને રજોગુણ, તમોગુણનું પ્રમાણ વિશેષ છે. જેથી માનવ ઈચ્છે તો પણ અંતર્મુખી બની શકતો નથી. અંતર્મુખી બનવા માટે સમદર્શી બનવું પડે. ભગવદ્ ગીતા - અધ્યાય ૧૨, શ્લોક ૧૮ તથા ૧૯માં પરમાત્માએ કહ્યું છે કે : “જે શત્રુ અને મિત્રમાં સમાન બુદ્ધિવાળો, માન અપમાનને સરખા સમજવાવાળો, જેને શીત-ઉષ્ણ, સુખ-દુઃખ સરખા છે; નિંદા વખાણને સમજી શકે છે, મૌન ધારણ કરી પ્રારબ્ધગત જે મળ્યું છે તેનાથી સંતોષી છે, આવો સ્થિર બુદ્ધિવાળો મને પ્રિય છે. ગર્ભિત અર્થ કરીએ તો આ પ્રકારના વ્યક્તિ અંતરાત્માની સુખત અનુભૂતિ કરી શકે છે. આવો અંતરાત્મા દરેક રીતે ઉર્ધ્વગતિ પ્રાપ્ત કરશે.

રામાયણના સુંદરકાંડમાં પણ જણાવેલ છે કે :

**સમદરસી ઇચ્છા કલ્હુ નાહી,
હરષ શોક ભય નહિ મન માહી.**

અર્થાત્ સમાન દષ્ટિવાળાને કોઈ એષણા રહે નહીં અને તેના મનમાં હર્ષ કે શોક કે ભય પણ ન હોય. આમ છતાં અંતર્મુખી બનવા સમદર્શી બનવું તે ખૂબ જ કઠિન છે, માનવી મનના નિયંત્રણમાં છે. જો તે વિવિધ ઉપાયો દ્વારા મનને પોતાના

કાબૂમાં રાખી શકે તો પરિવર્તન શક્ય છે. આપણું સમગ્ર જીવન આપણા મનનું પરિણામ છે. જીવનના પ્રત્યેક સુખ (ભૌતિક / વૈભવ) દુઃખ સાથે જોડાયેલું છે. સુખ-દુઃખ એક સિક્કાની બે બાજુ જેવા છે. દરેક વ્યક્તિનું મન સુખ પ્રાપ્તિ અને દુઃખ નિવારણ ઈચ્છે છે. સુખની જેમ જો આપણે દુઃખનો સ્વીકાર કરીએ તો દુઃખ જેવું કશું રહેશે નહીં. મોટાભાગના દુઃખો માનસિક છે.

કર્માણિ બધ્યન્તે મનુષ્યાણાં

દરેક મનુષ્ય કર્મબંધનથી બંધાયેલો છે. કર્મ પ્રમાણે સુખ દુઃખ પ્રાપ્ત થાય છે. તે વિચારો તો સુખ-દુઃખનો ભાવ છૂટી જાય છે અને આ શક્તિ આપોઆપ છૂટી જશે. આ ઉપરાંત જેમ :

તન શુદ્ધિ સ્નાનથી થાય છે,
મન શુદ્ધિ જ્ઞાનથી થાય છે. તેમ,
ધન શુદ્ધિ સાત્ત્વિક દાનથી થાય છે.

આ ઉપરાંત દાનના અનેક પ્રકાર છે જેમકે અન્નદાન, વસ્ત્રદાન, વિદ્યાદાન વગેરે. જેમાં વિદ્યાદાન ઉત્તમ ગણાય છે. આવા ઉપાયોથી પણ અંતરાત્મા / અંતઃકરણ શાશ્વત શાંતિ / આનંદની અનુભૂતિ તરફ પ્રયાણ કરશે. અંતરાત્મા વિશે આધ્યાત્મિક ચર્ચા પછી પ્રવર્તમાન માનવજીવન અને સાંસારિક વાસ્તવિકતા વિશે વિચારશું.

૧. સામાન્યતઃ માનવી પોતાના જાણીતા / સગા / ધંધાકીય વ્યક્તિથી વધુ ધનવાન બનવા એષણા રાખે છે. જો પોતે વધુ ધનવાન થાય તો સુખી અને સામેવાળા ગરીબ બને તો અંદરથી રાજી થાય છે.
૨. કોઈ વ્યક્તિએ ભૂતકાળમાં આપણને માનસિક / શારીરિક નુકસાન કર્યું હોય તો આપણા મનમાં તેના પ્રત્યે દ્વેષભાવ કે વેરવૃત્તિ કાયમ રહે છે અને વેરની વસુલાત માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહીએ છીએ.
૩. દરેક મનુષ્ય પોતાની વાહવાહ માટે વિવિધ સંસ્થામાં હોદ્દો મેળવવા ખટપટ કરે છે. ચૂંટણી / રાજકારણ આનું તાદૃશ્ય ઉદાહરણ છે. આમ અહંકાર, ઈર્ષ્યા, ધનેષણા અને પદેષણા માનવોને સત્ત્વગુણી બનતા રોકે છે. બીજાની ઈર્ષ્યા કે નિંદા કરતા રહીએ છીએ જે ઈચ્છનીય નથી.
૪. આવા અનેક બાહ્ય દૂષણોથી દૂર રહેવા સારી વ્યક્તિનો સંગ, સદ્વચન, સદ્ભાવના, બીજા પ્રત્યે અહોભાવ કે મૈત્રીભાવ વગેરે આદર્શો ઉપયોગી નીવડે છે અને સત્ત્વગુણનું પ્રમાણ વધતા જીવન જીવવાનું બળ પૂરું પાડે છે તેમજ અંતઃકરણમાં સુખદ અનુભૂતિ થાય છે. સર્વપ્રથમ દરેક વ્યક્તિએ પોતાની વિચારસરણી વિપરીત સંજોગોમાં

પણ હકારાત્મક અને નિખાલસ રાખવી ખૂબ જ લાભદાયી છે. નિઃસ્વાર્થભાવે માનવસેવા, સમાજસેવા, રાષ્ટ્રસેવા કરવાથી ચિત્ત પ્રસન્ન રહે અને મન શાંતિ અનુભવે. એને લીધે અંતઃકરણ પણ આનંદમય રહે છે. આપણને દરેકને સમાજ કોઈપણ રીતે ઉપયોગી થયેલ છે. તેની ઋણમુક્તિ માટે સમાજસેવા જરૂરી છે. જેનાથી સમાજનો સર્વાંગી વિકાસ થશે.

અંતરાત્માની અનુભૂતિ વિશે પણ વિશ્લેષણ કરીએ. આપણે બીજા સાથે વાણી વર્તન દ્વારા જે વ્યવહાર કરવો પડે તે સંજોગ પ્રમાણે યોગ્ય કે અયોગ્ય છે તે જાણવા શાંત ચિત્તે એકાંતમાં બેસી આત્મનિરીક્ષણ દ્વારા અંતરાત્માને પૂછો તો તમને જરૂર સાચું માર્ગદર્શન મળશે અને તે પ્રમાણે તમે તમારા જીવનમાં હકારાત્મકતા લાવી પરિવર્તન કરી શકશો. જે તમને અંતર્મુખી થવાનો શ્રેય માર્ગ દેખાડશે. આવું આત્મમંથન આપણને સાચી દિશા તરફ લઈ જશે. અંતઃકરણનો મૂળ સ્વભાવ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ (અવિદ્યા નિવારણ) છે.

અંતઃકરણની સુખદ અનુભૂતિ માનવસેવા / સમાજસેવા દ્વારા પણ શક્ય છે. જો સેવા પ્રવૃત્તિમાં કદાચ શરૂઆતમાં નિષ્ફળતા મળે છતાં નિરાશ થયા વગર સેવાકીય પ્રવૃત્તિ ચાલુ જ રાખવી. જો તમારો પ્રયત્ન નિઃસ્વાર્થ સેવાનો હશે તો જરૂર સફળતા સ્વમેળે પ્રાપ્ત થશે.

આ તકે મારો સુખદ અનુભવ અસ્થાને નહીં ગણાય. એક વખત હું સરકારી દવાખાને મારા મિત્રની ખબર જોવા ગયેલ. બાજુમાં મુસ્લિમ દર્દી હતી. તેનો પુત્ર જરૂરી કામે બહાર જવાનું હોવાથી તેના રીક્ષાવાળા સગાને તેની માં પાસે ધ્યાન રાખવા બોલાવ્યો હતો. દરમ્યાન તે મહિલાની તબિયત બગડતા ડોક્ટરે તાત્કાલિક ઈન્જેક્શન લાવવા રીક્ષાવાળાને કહ્યું. પરંતુ તેની પાસે પૂરતા પૈસા ન હોઈ દુઃખી થઈ પરત આવ્યો. મને જાણવા મળ્યું કે તેની પાસે ઓછા રૂપિયા હતા. જેથી મેં તેમની સહાયતા કરી અને ઈન્જેક્શન લાવવા કહ્યું. ઈન્જેક્શન આપતા જ દર્દીને રાહત થઈ. ત્યારબાદ હું દવાખાનેથી બહાર જતો હતો ત્યારે રીક્ષાવાળાએ મારો મોબાઇલ નંબર પૂછ્યો, જે મેં આપ્યો નહીં. એકાદ મહિના બાદ હું રીક્ષાની રાહ જોઈ બસ સ્ટેન્ડે ઊભો હતો ત્યારે તે જ રીક્ષાવાળો મને ઓળખી ગયો અને મને ઘર સુધી ઉતારી ગયો. મારા આગ્રહ છતાં રીક્ષાભાડું લીધું નહીં અને વધારામાં જણાવ્યું કે તે દિવસે ભાવમાં આવ્યા પછી તેના કાકી (દર્દી)એ તમને અંતરથી આશિર્વાદ આપી મારી સુખાકારી માટે બંદગી કરી. ખરેખર, મને પણ તે દિવસે અંતરમાં આનંદની અનુભૂતિ થઈ. આને કહેવાય ‘અંતઃકરણ સુખદ અનુભૂતિ.’

આવો જ અનુભવ કંસારા મહિલા છાત્રાલયમાં ૨ વર્ષ પહેલા છાત્રા તથા વાલીઓનો પ્રતિભાવ / સંતોષથી અંતઃકરણની અનુભૂતિ થઈ. આવા નિઃસ્વાર્થ સેવાકીય કાર્યમાં પરમાત્મા જ આપણને નિમિત્ત બનાવી કાર્ય સફળ બનાવે છે. આપણી જ્ઞાતિમાંથી પણ અનેક સમાજ સેવાભાવી જ્ઞાતિજનોને અંતઃકરણની સુખદ અનુભૂતિ થઈ હશે અને આત્મસંતોષ થયો જ હશે.

અંતઃકરણની અનુભૂતિની બીજી બાજુ વિચારીએ તો પ્રત્યેક માનવી પોતાની ઈચ્છા મુજબ, અન્ય વ્યક્તિ વર્તન કરે તેમ ઈચ્છે છે. જેથી પ્રાયઃ સંઘર્ષ પેદા થાય છે. પશ્ચિમી સાહિત્યમાં (Behaviour Science)માં જણાવેલ છે કે બીજા તમારી સાથે તમને ગમતું વર્તન કરે તેવું ઈચ્છે, તો તમારે પણ બીજાને પસંદ પડે તેવું વર્તન કરવું. જેનાથી સંઘર્ષ (મતભેદ) ઓછા થશે. ભાવના પ્રભાવથી સ્વભાવ પર અસર થાય છે. ભાવ ઘણા પ્રકારના હોઈ શકે તે પૈકી મૈત્રીભાવ વિશે પણ વિચારીએ.

● મૈત્રીભાવ એટલે -

૧. બીજાના સુખની ઈચ્છા કરવી તથા કોઈને પણ દુઃખ / હાનિ ન પહોંચે એવી ખેવના કરવી.
૨. બીજાના સુખ માટે કંઈક કરી છૂટવું અને સહાયરૂપ થવું.
૩. જે કોઈપણ આપણા પ્રત્યે રાગદ્વેષ કે દુર્ભાવ રાખે તેના પ્રત્યે પણ આપણે મૈત્રીભાવ રાકવો અને શુભેચ્છા ઈચ્છીએ તેજ સાચો મૈત્રીભાવ.

આ અંગે જૈન મુનિ ચંદ્રપ્રભાકર દ્વારા નીચેની પંક્તિમાં મૈત્રીભાવના સુંદર રીતે અભિવ્યક્ત થાય છે :

“મૈત્રીભાવનું પવિત્ર ઝરણું મુજ હૈયામાં વહ્યા કરે,
શુભ થાયો આ સકલ વિશ્વનું, એવી ભાવના નિત્ય રહે.”

આ ઉપરાંત મહાત્મા ગાંધીજીની (ત્રણ વાંદરાના રૂપે) કથા મુજબ બૂરું બોલવું નહીં, બૂરું જુઓ નહીં, બૂરું સાંભળો નહીં, એ પણ સાર્થક છે.

દરેક ધર્મો / સંપ્રદાયોમાં પોતાના ઈષ્ટદેવની કૃપાદષ્ટિથી ભક્તિમાર્ગની સાધના દ્વારા ભક્તોને અંતઃકરણની અનુભૂતિ જરૂર થાય છે. ગૃહસ્થી જીવનમાં પણ ઉપરોક્ત આદર્શો દ્વારા અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે અને આનંદમય અંતઃકરણ બને છે. અંતમાં સમાજના સક્ષમ જ્ઞાતિજનોને આર્થિક નબળા જ્ઞાતિજનોને સર્વાંગી ટેકો આપી નૈતિક ફરજના ભાગરૂપે તેમને પણ આત્મનિર્ભર બનવા તત્પર રહેવું. ઉપસંહાર રૂપે આપણો કંસારા સમાજ પણ મૈત્રી, સહકાર, ઉચ્ચ શિક્ષણ વગેરે આદર્શો દ્વારા સર્વાંગી ઉત્કર્ષ પામે એ જ અભ્યર્થના.

સુરેશભાઈ વી. ગોરખીયાના જયશ્રી ગોપાલ

બ્રહ્માંડનું વિભાજન : ભાગ-૧

વિજય બારમેડા

નક્ષત્ર જ્યોતિષનો હું છેલ્લા લાંબા સમયથી અભ્યાસ કરી રહ્યો છું. મારા અનુભવોના આધારે મેં જોયું છે કે જ્યોતિષ, એ એક વૈજ્ઞાનિક વિદ્યા છે. આ કોઈ ટોના કે ટોટકા કે રૂપિયા પડાવી લેવા માટેની પૂજાઓ અને વિધિઓ દ્વારા આજકાલ બજારમાં જ્યોતિષીઓ આ વિદ્યાને બદનામ કરી રહ્યા છે તેવું નથી પરંતુ તેનાથી વિપરીત નક્ષત્ર જ્યોતિષ, એ સંપૂર્ણ રીતે એક વિજ્ઞાન છે જેમાં બ્રહ્માંડ, ભૌગોલિક, ભૌતિક અને ભવિષ્ય દર્શાવતું દર્પણ માત્ર છે. અહીં મેં આ વિષય એટલા માટે જ લીધો છે કે અંધશ્રદ્ધાના અંધકારમાંથી સત્ય સાર્થક રૂપી જ્યોતિષનો પ્રકાશપુંજ વિશ્વમાં ફેલાય એટલો માત્ર નમ્ર પ્રયાસ છે.

આપણા મનમાં ઘણી વખત આ પ્રશ્ન આવેલ હશે કે આ બ્રહ્માંડ શું છે? કેવી રીતે છે? વાસ્તવમાં આ વિષય ઉપરી રીતે જોતા લાગશે કે જ્યોતિષ સાથે આનો શું સંબંધ છે? પરંતુ આ જ બ્રહ્માંડનું વિભાજન, એ નક્ષત્ર જ્યોતિષનો મૂળ છે. જે સમયે બ્રહ્માંડનું વિભાજન થયું ત્યારે તે ત્રણ સરખા વિભાગમાં વહેંચાયેલ હતું, જેને આપણે “બ્રહ્માંડનો ત્રિકોણ” – જેને આપણા શાસ્ત્રો બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ કહે છે.

આપણા શાસ્ત્રો કહે છે કે “યથા પિંડે તથા બ્રહ્માંડે” – કહેવાનું તાત્પર્ય “માઈકો કોઝ ઈઝ ધી મિરર ઓફ ધી મેક્રો કોઝ.” અર્થાત્ આ આખાય બ્રહ્માંડમાં જે નાનામાં નાનું ભાગ છે તે જ બ્રહ્માંડનું મોટામાં મોટી વસ્તુનો પ્રતિબિંબ રૂપે છે. આવી જ રીતે બ્રહ્માંડમાં જે મોટામાં મોટો ભાગ છે, તે જ બ્રહ્માંડના નાનામાં નાના સ્વરૂપનું પ્રતિબિંબ છે.

ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત આપણી હિંદુ સંસ્કૃતિમાં આપણા પૂર્વજ ઋષિ વૈજ્ઞાનિકોએ ખૂબ જ ગોપનીય તેમજ સાંકેતિક રૂપે આપણા વિવિધ વેદો અને પુરાણોમાં વર્ણવેલ છે. જેમ જેમ સમય પસાર થતો ગયો તેમ તેમ આ જ સિદ્ધાંતને સમજવા માટે આજનો યુગ અને આજના વૈજ્ઞાનિકોએ આ સિદ્ધાંતને ‘ડીકોડ’ કરવાના પ્રયત્ન શરૂ કર્યા જેના ફળ સ્વરૂપ એક શબ્દ આવ્યો ‘ફિઝીક્સ.’ આ ફિઝીક્સ શબ્દ જે ધાતુ ઉપરથી ઉતરેલ છે તેનો અર્થ થાય છે “To know the nature of something.” એટલે કે બ્રહ્માંડમાં રહેલો હું. તમે અને સમસ્ત વસ્તુઓ વિદિત છે તે જ કેવી રીતે બ્રહ્માંડ પણ છે? અર્થાત્ ક્યાંક પણ કોઈ પણ બે વસ્તુમાં એકબીજાનું પ્રતિબિંબ હોવું જોઈએ... જેમકે હું એટલે બ્રહ્માંડ અને બ્રહ્માંડ એટલે હું... આ વસ્તુને સાબિત કરવા માટે આજના વૈજ્ઞાનિકોએ આ સિદ્ધાંતને સમજવા પ્રયત્નો શરૂ કર્યા અને બ્રહ્માંડમાં રહેલ તમામ વસ્તુઓનું વિભાજન કરવાનું શરૂ કર્યું. સમય જતાં તેઓ સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યા કે જે હિંદુ સિદ્ધાંત કહે છે “કણ કણમાં ભગવાન” – બસ, આજ આધારે જણાયું કે જ્યારે કોઈ મોટી વસ્તુને વિભાજીત કરવામાં આવે ત્યારે તેના સૂક્ષ્મ સ્વરૂપે એક નાની વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય છે. પરંતુ તેનાથી તેઓ વધુ વિભાજન કરવા સમર્થ થયેલ

ન હોવાથી જે સૂક્ષ્મ તત્ત્વ પ્રાપ્ત થયું તેનું નામ રાખવામાં આવ્યું “એટમ.” આ એટમ શબ્દ એટલે બ્રહ્માંડની કોઈ પણ વસ્તુને વિભાજીત કરતા જે તત્ત્વ કે જેનો સ્વરૂપ અને ગુણધર્મ એક જ પ્રકારનો હોય છે તેવો પદાર્થ. આ એટમ બ્રહ્માંડની તમામ વસ્તુઓમાં પ્રતિબિંબ સ્વરૂપે વિદ્યમાન થાય છે. આમ તો એટમ શબ્દ બે ધાતુ ઉપર નિર્ધારિત છે : (૧) “એ” અને (૨) “ટોમ.” પરંતુ અહીં વિષયનું વિષયાંતર થશે તેથી આ શબ્દની વ્યાખ્યા અલગ રીતે વિસ્તારપૂર્વક અન્ય રીતે સમજાવું. ટૂંકમાં “એટમ” એટલે એવું તત્ત્વ કે જેને વધુ વિભાજીત કરવું શક્ય નથી. એવી સ્થિતિમાં પ્રાપ્ત થતું તત્ત્વ. જેને હિંદુ સંસ્કૃતિમાં “કણ” તરીકે ઓળખાય છે.

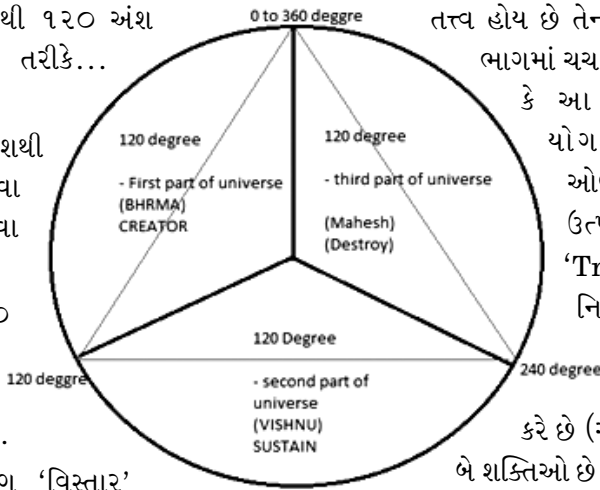
સમય જતાં વૈજ્ઞાનિકોએ આપણા શાસ્ત્રના સિદ્ધાંતોનો ઉંડાણપૂર્વક અધ્યયન શરૂ કરતા, સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યા કે આ “એટમ” અથવા “અણુ”ના પણ વધુ વિભાજન શક્ય છે અને તેને વિભાજીત કરવામાં સફળ પણ રહ્યા. આવા એટમના વિભાજનથી ત્રણ પદાર્થો પ્રાપ્ત થયા : ‘ઇલેક્ટ્રોન’, ‘પ્રોટોન’ અને ‘ન્યુટ્રોન.’ આ જ આપણા હિંદુ વેદોમાં “અણુ”ના ત્રણ સરખા વિભાજીત ભાગ એટલે ‘બ્રહ્મા’, ‘વિષ્ણુ’ અને ‘મહેશ.’ જે આખાય સૃષ્ટિનો આધાર છે “Cause of Creation” જેનું વિસ્તારીત નામ “માયા” છે. આવી માયાજાળનું સર્જન “અણુ” દ્વારા થાય છે.

આપણા હિંદુ ધર્મમાં અણુ – જેને એટમ પણ કહેવાય છે, તે જ આ સમસ્ત બ્રહ્માંડના અસ્તિત્વનો એકમાત્ર આધાર છે.

હવે આપણે મૂળ વિષયની શરૂઆત કરીએ. અત્યારે આપણે સમજવાની કોશિશ કરેલ કે બ્રહ્માંડના વિભાજનમાં અણુ મૂળ તત્ત્વ છે. જેનું વિશેષ વિભાજન એટલે ‘બ્રહ્મા’, ‘વિષ્ણુ’ અને ‘મહેશ’ અથવા ‘ઇલેક્ટ્રોન’, ‘ન્યુટ્રોન’ અને ‘પ્રોટોન.’ આ વિભાજનને આપણે એક ચિત્ર દ્વારા સમજાવે, જે આગળ જતાં નક્ષત્ર જ્યોતિષનો એક મહત્ત્વનો વિભાગ બનશે.

આપણા બ્રહ્માંડની ૦ અંશથી ૩૬૦ અંશ સુધીના વિસ્તારની કલ્પના કરવામાં આવેલ છે. આ ૩૬૦ અંશ (એક અણુ)ને ત્રણ સરખા ભાગમાં વિભાજીત કરતા –

- પહેલો વિભાજીત ભાગ ૦ અંશથી ૧૨૦ અંશ સુધી જે ન્યુટ્રોન અથવા બ્રહ્મા તરીકે... “વિસ્તાર” અથવા સર્જન.
- બીજો વિભાજીત ભાગ ૧૨૦ અંશથી ૨૪૦ અંશ સુધી જે પ્રોટોન અથવા વિષ્ણુ તરીકે... “સ્થિતિ” અથવા સંચાલન.
- ત્રીજો વિભાજીત ભાગ ૨૪૦ અંશથી ૩૬૦ અંશ સુધી જે ન્યુટ્રોન અથવા મહેશ તરીકે... “સંહાર” અથવા સંકોચન, પ્રલય.

તત્ત્વ હોય છે તેના વિશે વિગતવાર આપણે આગળના ભાગમાં ચર્ચા કરીશું. અહીં અત્યારે એટલું સમજીએ કે આ પીરામિડ અથવા આપણા હિંદુ યોગશાસ્ત્રમાં જેને ‘પન્નાસન’ તરીકે ઓળખવામાં આવે તે જ બ્રહ્માંડમાં ઉર્જાનું ઉત્પન્ન સ્થાન છે. આ ત્રિકોણ ‘Transformation’ની પ્રક્રિયા છે, જેને નિર્વાણ પણ કહેવામાં આવે છે. આ ત્રિકોણમાં રહેલ અગ્નિ તત્ત્વ અથવા ઉર્જા તત્ત્વ હંમેશાં ઉપરની તરફ ગતિ કરે છે (અગ્નિ હંમેશાં ઉપર તરફ જ ગતિ કરે). બે શક્તિઓ છે જેમાંથી એક શક્તિ નીચે તરફ ગતિ કરે

દર્શાવે છે જેની બ્રહ્મારૂપી સર્જન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. બીજો વિભાજીત ભાગ ‘સ્થિતિ’ દર્શાવે છે જેને આપણે વિષ્ણુના સંચાલન તરીકે ઓળખીએ છીએ અને તેનો ત્રીજો અને અંતિમ ભાગ જે મહેશ છે તેને ‘સંકોચન’ એટલે કે સંહાર તરીકે ઓળખીએ છીએ. આ ચક્ર સદાય નિરંતર સતત ચાલુ જ રહે છે.

જે, જેને આપણે ‘ગુરુત્વાકર્ષણ’ અથવા ‘ગ્રેવિટી’ કહીએ છીએ અને બીજી શક્તિ છે જે ઉપર તરફ ગતિ કરે છે જેને આપણે ‘ગ્રેસ’ અથવા ઉર્ધ્વ ગતિ કહીએ છીએ. આની વિગતવાર ચર્ચા આપણે આગળ કરીશું. અત્યારે ફક્ત એટલું જાણીએ કે ‘પન્નાસન’ યોગ દ્વારા જે ઉર્જા રૂપી અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય છે તેની ગતિ ઉપર તરફ છે એટલે કે ‘નિર્વાણ’ની ગતિ છે. આ જ સંકેતોને આધારે સૂર્ય મંડળમાં તમામ ગ્રહો અને તારાઓ સૂર્યની ફરતે ગતિ કરે છે તે ઉપર કે નીચે તરફ ગતિ કરતા નથી. આ બધું જ આપણે આગળના ભાગમાં ખૂબ વિસ્તારથી ચર્ચા કરીશું.

અત્રે દર્શાવેલ ચિત્રમાં તમે જોઈ શકો છો કે એક ત્રિકોણ દર્શાવેલ છે. આ ત્રિકોણ આકાર જ ‘પીરામિડ’ અથવા આપણા હિંદુ યોગશાસ્ત્રમાં જેને ‘પન્નાસન’ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ ત્રિકોણમાં અગ્નિ

ભાવપૂર્ણ શ્રદ્ધાંજલિ

સ્વ. સરસ્વતીબેન જી. પરમાર (ઉં.વ. ૮૭)
સ્વ. : તા. ૦૩-૦૨-૨૦૨૧, બુધવાર • અંજાર (કચ્છ)

આપનું અસ્તિત્વ આજે આપણી વચ્ચે નથી.
 “જ્ઞાતિસેતુ” ના વાચકો આપના પ્રેરણાદાયક લેખો અને કાવ્યોથી પરીચિત છે.
 આપનું નિર્મળ જીવન, ઉચ્ચ વિચારો, ધાર્મિક અને પરોપકારી સ્વભાવ સમાજ માટે હંમેશાં પ્રેરણાદાયક બની રહેશે. આપના દિવ્ય આત્માને પ્રભુ થિર શાંતિ અર્પે એ જ પ્રાર્થના.

શ્રી કચ્છી માડૂ કંસારા સોની જ્ઞાતિ મંડળ - અમદાવાદ • “જ્ઞાતિસેતુ” પરિવાર

innovation is our most important asset

WE AT SHIVAM STEEL

BELIEVE THAT BUYING

A SHIV SAFE WILL

PROVIDE YOU WITH

PEACE OF MIND.

chaitanya 942801134

An ISO 9001:2015 Certified Company

MFG. OF : SAFE , STRONG ROOM DOOR , BANK LOCKERS

1, Udhog Nagar, Shade No. K-11, Jetpur Road, Gondal - 360 311 Gujarat (INDIA)
t : +91 2825 222047, m : +91 98252 15047, w : www.shivsafe.in, e : shivamsteel47@gmail.com

yogisafe.com

— SECURE BY YOUR TRUST —

Hetan soni
09824302030

SAFE | STRONG ROOM DOOR | LOCKERS

વિશ્વાસ રાખો આપ એક વિશાળ અને
ઉત્તમ ઉત્પાદક સાથે જોડાયલા છો

chaitanya 09428011134

Ahemdabad Office :

Yogi Safe : 161/1, M.G. Haveli Main Road,
Opp. Abhyuday Co. Op. Bank, Manek Chowk, Ahmedabad-380001 Ph: 079-22110025

Company offices
AHMEDABAD • SURAT • BANGALORE • MYSORE

An ISO 9001:2000 Company
Manufacturer of : SAFE / STRONG ROOM DOOR / LOCKERS
CUSTOMER CARE : 09825244191

